

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

برگے از شجرہ طیہ

بصیرت سیاسے

بسیج صداوسیما
معاونت تعلیم و تربیت

برگی از شجره طیبه (بصیرت سیاسی)

ویراستار: مراد مهدی‌نیا

صفحه‌آرا: شهنام شجاعی

طراح جلد: حمیدرضا موسوی

ناشر: سازمان بسیج

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۴

تهران، خیابان ولیعصر(عج)، خیابان جام جم، ساختمان شهید آوینی، تلفن: ۲۲۶۵۲۲۳۵

فهرست

۱. اندیشه‌های سیاسی حضرت امام(ره) و مقام معظم رهبری ۱۳
- ۱-۱. مقدمه ۱۳
- ۲-۱. اندیشه‌های امام و رهبری در حوزه سیاست ۱۴
- ۳-۱. اصول کلی اندیشه امام و رهبری در حوزه سیاست داخلی ۱۸
- ۱-۳-۱. تکیه بر رأی مردم ۱۸
- ۲-۳-۱. انسجام و اتحاد ملی ۱۹
- ۳-۳-۱. مردمی‌بودن مسئولان ۲۱
- ۴-۳-۱. تلاش و کوشش مسئولان در خدمت‌رسانی ۲۲
- ۵-۳-۱. کار و تلاش همگانی برای پیشرفت کشور ۲۳
- ۴-۱. اصول کلی اندیشه امام و رهبری در حوزه سیاست خارجی .. ۲۴
- ۱-۴-۱. نفی سبیل و برتری کافران بر مسلمانان ۲۵
- ۲-۴-۱. کمک به نهضت‌های رهایی‌بخش ۲۷
- ۳-۴-۱. حمایت از مستضعفین ۲۸
- ۴-۴-۱. وحدت جهان اسلام ۳۰
- ۵-۴-۱. روابط صلح‌آمیز با دول غیرمحراب ۳۲
- ۶-۴-۱. مبارزه با تبعیض نژادی ۳۳
- ۵-۱. منابع و مأخذ ۳۴

۳۷	۲. اصول و ارزش‌های بنیادی انقلاب اسلامی
۳۷	۱-۲. مقدمه
۳۸	۲-۲. اصول و ارزش‌های بنیادین انقلاب اسلامی
۴۳	۲-۳. دستاوردهای داخلی
۴۴	۲-۴. دستاوردهای خارجی
۴۵	۲-۵. اصول و ارزش‌های انقلاب
۴۵	۲-۶. حراست از اصول و ارزش‌های انقلاب، ضامن حفظ نظام
۴۶	۲-۷. اقدامات اساسی
۴۷	۲-۸. منابع و مأخذ
۴۹	۳. دستاوردهای شاخص و جهانی انقلاب اسلامی
۴۹	۱-۳. مقدمه
۵۰	۲-۳. وضعیت ایران قبل از انقلاب اسلامی
۵۰	۳-۲-۱. وضعیت سیاسی ایران قبل از انقلاب
۵۲	۳-۲-۲. اوضاع اجتماعی ایران قبل از انقلاب اسلامی
۵۳	۳-۲-۳. وضعیت اقتصادی ایران قبل از انقلاب اسلامی
۵۴	۳-۲-۴. شرایط فرهنگی ایران قبل از انقلاب اسلامی
۵۵	۳-۲-۵. سیاست خارجی و دفاعی ایران قبل از انقلاب اسلامی
۵۵	۳-۳. دستاوردهای انقلاب اسلامی در ۳۵ ساله گذشته
۵۶	۳-۴. دستاوردهای سیاسی
۵۶	۳-۴-۱. دستاوردهای سیاسی داخلی
۵۷	۳-۴-۲. دستاوردهای سیاسی بین‌المللی
	۳-۴-۳. دستاوردهای شاخص و جهانی انقلاب اسلامی از منظر امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری
۵۸	

- ۳-۵. سیاست خارجی ۶۰
- ۳-۵-۱. شکستن ابهت پوشالی ابرقدرت‌ها ۶۰
- ۳-۵-۲. صف‌آرایی در برابر نمایش قدرت آمریکا ۶۰
- ۳-۵-۳. انتقال وحشت از دل مظلومان به دل مستکبران ۶۰
- ۳-۵-۴. بازکردن دریچه نور و امید در دل مسلمانان ۶۱
- ۳-۵-۵. الگوسازی برای ملت‌های مستضعف ۶۱
- ۳-۵-۶. حمایت از مسلمانان آزاده ۶۱
- ۳-۵-۷. همگرایی امت اسلام ۶۲
- ۳-۵-۸. بیداری امت اسلام ۶۲
- ۳-۵-۹. باوراندن امکان ایستادگی مقابل مستکبران به مستضعفان ۶۲
- ۳-۵-۱۰. صدور انقلاب و دفاع از مستضعفان ۶۳
- ۳-۵-۱۱. دگرگون‌سازی سرنوشت امت اسلام ۶۳
- ۳-۵-۱۲. جهانی‌سازی دفاع از آرمان فلسطین ۶۳
- ۳-۶. سیاست داخلی ۶۴
- ۳-۶-۱. استقلال نظامی ۶۴
- ۳-۶-۲. کشوری نیرومند ۶۴
- ۳-۶-۳. شکل‌گیری نهادهای مسلح مردمی (سپاه، کمیته، بسیج) ۶۴
- ۳-۶-۴. همنشینی و هم‌اندیشی اقوام و صفوف مختلف ۶۵
- ۳-۶-۵. کشوری باثبات ۶۵
- ۳-۶-۶. استقلال سیاسی ۶۶
- ۳-۶-۷. آزادی در انتخابات و تعیین سرنوشت ۶۶
- ۳-۶-۸. آزادی سیاسی ۶۶
- ۳-۷. منابع و مأخذ ۶۷

۴. عبرت‌های انقلاب به ویژه فتنه ۱۳۸۸ ..... ۶۹
- ۴-۱. مقدمه ۶۹
- ۴-۲. فتنه ۶۹
- ۴-۳. منافقین و فتنه‌انگیزی‌هایشان در صدر اسلام ۷۰
- ۴-۴. نفاق قبل از هجرت و بعد از پیامبر اکرم (ص) ۷۲
- ۴-۵. فتنه‌گری در جمهوری اسلامی ایران ۷۴
- ۴-۶. نظر مقام معظم رهبری و علما در خصوص فتنه ۸۸ ..... ۷۹
- ۴-۷. امام خمینی (ره) ۷۹
- ۴-۸. مقام معظم رهبری ۸۱
- ۴-۹. آیت‌الله حسن‌زاده آملی ۸۶
- ۴-۹-۱. آیت‌الله علوی گرگانی ۸۶
- ۴-۹-۲. آیت‌الله واعظ طبسی ۸۶
- ۴-۹-۳. آیت‌الله جوادی آملی ۸۷
- ۴-۹-۴. آیت‌الله نوری همدانی ۸۷
- ۴-۹-۵. آیت‌الله مکارم شیرازی ۸۸
- ۴-۹-۶. آیت‌الله جعفر سبحانی ۸۸
- ۴-۹-۷. آیت‌الله مجتبی طهرانی ۸۹
- ۴-۹-۸. آیت‌الله سید جعفر شبیری زنجانی ۸۹
- ۴-۹-۹. آیت‌الله مصباح یزدی ۸۹
- ۴-۹-۱۰. آیت‌الله علم‌الهدی ۹۰
- ۴-۹-۱۱. آیت‌الله خزعلی ۹۱
- ۴-۹-۱۲. آیت‌الله یزدی ۹۱
- ۴-۹-۱۳. آیت‌الله امامی کاشانی ۹۲

- ۹۲..... ۴-۹-۱۴. آیت‌الله تسخیری
- ۹۳..... ۴-۹-۱۵. آیت‌الله قرهی
- ۹۳..... ۴-۱۰. منابع و مآخذ
- ۹۵..... ۵. شخصیت‌ها و رجال انقلابی (ریزش‌ها و رویش‌ها)
- ۹۵..... ۵-۱. مقدمه
- ۹۶..... ۵-۲. ریزش‌ها و رویش‌ها
- ۹۸..... ۵-۳. عوامل ایجاد ریزش‌ها و رویش‌ها
- ۱۰۰..... ۵-۴. رویش‌ها و ریزش‌ها
- ۱۰۳..... ۵-۵. نظر مقام معظم رهبری درباره ریزش‌ها و رویش‌ها
- ۱۰۳..... ۵-۵-۱. تصور حرکت بدون ریزش منطقی نیست
- ۱۰۴..... ۵-۶. همه جریان‌های گوناگون اجتماعی رویش و ریزش دارند
- ۱۰۵..... ۵-۶-۱. فرسوده‌ها ریزش می‌کنند ولی رویش‌ها باطراوتند
- ۱۰۶..... ۵-۶-۲. رویش‌ها نشاندهنده دوام و ثبات انقلاب‌اند
- ۱۰۶..... ۵-۶-۳. عوارض سطحی اگر علاج نشود، ریشه عمیق رویش را می‌زند
- ۱۰۷..... ۵-۶-۴. شرط ادامه رویش‌ها تقواست
- ۱۰۷..... ۵-۶-۵. هر مبنای عقلانی، برای رویش به عاطفه نیاز دارد
- ۱۰۹..... ۵-۶-۶. ما ابتدای راهیم، رویش‌ها باید کشور اسلامی را بسازند
- ۱۰۹..... ۵-۶-۷. سر تا پا امید
- ۱۰۹..... ۵-۶-۸. رویش‌های انقلاب مراقب باشند رضای خدا را در نظر بگیرند
- ۱۱۰.....
- ۱۱۱..... ۵-۷. منابع و مآخذ
- ۱۱۳..... ۶. برنامه‌های اسلام‌هراسی و شیعه‌هراسی توسط استعمار

- ۱-۶. مقدمه ۱۱۳
- ۲-۶. دلایل هراس غرب از اسلام سیاسی ۱۱۴
- ۳-۶. عوامل تاریخی ۱۱۷
- ۴-۶. افزایش جمعیت مسلمانان در غرب ۱۱۷
- ۵-۶. دشمن‌سازی ۱۱۸
- ۶-۶. اسلام‌ستیزی رسانه‌ها ۱۱۹
- ۷-۶. ایجاد شبکه مسلمانان معتدل و میانه‌رو راه‌حل مبارزه با اسلام سیاسی در غرب ۱۲۳
- ۸-۶. مفاهیم کلیدی پیام به جوانان اروپا و آمریکای شمالی ۱۲۵
- ۱-۸-۶. سیاستمداران غربی ۱۲۵
- ۲-۸-۶. اسلام‌هراسی ۱۲۵
- ۳-۸-۶. استعمار غرب ۱۲۵
- ۴-۸-۶. برنامه‌قدرت‌های بزرگ ۱۲۶
- ۱-۴-۸-۶. تروریسم ۱۲۷
- ۲-۴-۸-۶. قرآن ۱۲۷
- ۵-۸-۶. زندگی پیامبر اسلام ﷺ ۱۲۷
- ۱-۵-۸-۶. تمدن اسلامی ۱۲۸
- ۹-۶. دلایل امام و رهبری درباره اسلام‌هراسی و شیعه‌هراسی توسط استعمار از منظر سیاسی ۱۲۸
- ۱۰-۶. از منظر سیاست خارجی ۱۲۹
- ۱-۱۰-۶. جلوگیری از حمایت از جنبش‌های آزادی‌خواه ۱۲۹
- ۲-۱۰-۶. حمایت از منافع استعمارگران ۱۳۰
- ۳-۱۰-۶. گسترش تسلط آمریکا ۱۳۱

- ۱۰-۴. جلوگیری از ایجاد جامعه اسلامی ۱۳۲
- ۱۰-۵. بد جلوه‌دادن جمهوری اسلامی ایران ۱۳۴
- ۱۰-۶. اختلاف بین مذاهب ۱۳۵
- ۱۱-۱. سیاست داخلی ۱۳۶
- ۱۱-۱. جلوگیری از رشد و توسعه ۱۳۶
- ۱۱-۲. جلوگیری از پیشرفت ۱۳۶
- ۱۱-۳. ایجاد اختلاف در جامعه ۱۳۷
- ۱۱-۴. جلوگیری از تحقق دین اسلام ۱۳۸
- ۱۲-۶. منابع و مآخذ ۱۴۰
۷. دفاع مقدس و درس‌های مدیریتی آن ۱۴۳
- ۱-۷. مقدمه ۱۴۳
- ۲-۷. دفاع مقدس ۱۴۴
- ۳-۷. فرهنگ جهادی ۱۴۴
- ۴-۷. مدیریت ۱۴۶
- ۵-۷. مدیریت جهادی ۱۴۷
- ۶-۷. خودباوری ۱۵۲
- ۷-۷. غرور ملی ۱۵۵
- ۸-۷. الگوی مدیریت جهادی ۱۵۶
- ۹-۷. منابع و مآخذ ۱۶۰
۸. جایگاه بسیج در دوران دفاع مقدس و پیش از آن ۱۶۱
- ۱-۸. مقدمه ۱۶۱
- ۲-۸. تشکیل بسیج پس از پیروزی انقلاب اسلامی ۱۶۲
- ۳-۸. تعریف بسیج ۱۶۳

- ۸-۴. هدف از تشکیل بسیج ۱۶۴
- ۸-۵. اهمیت و ضرورت تشکیل بسیج ۱۶۶
- ۸-۶. اهمیت و ضرورت تشکیل بسیج در جمهوری اسلامی ایران ۱۶۷
- ۸-۷. بسیج رسانه ۱۶۹
- ۸-۸. بسیج اساتید ۱۷۰
- ۸-۹. بسیج کارکنان ۱۷۳
- ۸-۹-۱. تقویت مجموعه بسیج با مراقبت از خود در درجه اول. ۱۷۳
- ۸-۹-۲. حلم و بردباری مالک اشتر در مقابل تمسخر یک جوان ۱۷۴
- ۸-۹-۳. پایه اصلی کار بسیجی، اخلاص است ۱۷۵
- ۸-۹-۴. پایبندی بسیج به مقررات ۱۷۶
- ۸-۹-۵. تأثیر داشتن اخلاص و بصیرت در یکدیگر ۱۷۷
- ۸-۹-۶. شاخص نبودن اشخاص برای شناسایی حق ۱۷۸
- ۸-۱۰. منابع و مآخذ ۱۸۰

۱. اندیشه‌های سیاسی حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری

۱-۱. مقدمه

شناخت اندیشه‌های هر فرد نیازمند ممارست علمی و تدقیق در آرا و افکار و سیره عملی اوست و به هر میزان که این فرد جایگاهی والا یافته باشد پی بردن به کنه وجود وی دشوارتر و صعب‌الوصول‌تر خواهد بود. این دشواری زمانی دوچندان می‌شود که اندیشه‌ها و آرای فردی در نظر باشد که مراد میلیون‌ها انسان وارسته بوده و نمادی از تعالی روحی و معنوی و اخلاقی و سیاسی در یک زمان و مکان باشد و از آن صعب‌تر زمانی است که خود نگارنده نیز جزئی از این جمعیت دهها میلیونی باشد. طبیعی است که پرداختن به چنین اندیشه‌ای، مجالی وسیع و دانشی عمیق می‌طلبد که بی‌شک در وسع یک مقاله و یک گفتار نمی‌گنجد.

در این نوشتار بناست با گوشه‌ای از رئوس اصلی اندیشه دو رهبر برجسته جهان بشریت و دو معلم و راهبر مسلمین و شیعیان جهان آشنا شده و از حلاوت آن جانی تازه بگیریم و انگیزه‌های برای تعمیق در این اقیانوس شناخت حاصل کنیم.

بدین منظور اصول بنیادین اندیشه‌های حضرت امام(ره) و رهبری را در قالب حوزه سیاسی مرور کرده و در ادامه به یک مورد اشاره‌ای مختصر می‌کنیم و در نهایت به مهمترین وظایف یک نیروی ارزشمدار رسانه در راستای توجه و پردازش این اصول اساسی اشاراتی می‌نماییم. بدیهی است، عنایت کامل به دیدگاه‌های دو رهبر برجسته عالم اسلام و تشیع در تمام ابعاد سیاسی، اقتصادی و فرهنگی به صرف هزاران نفر — ساعت پژوهش نیاز داشته که این نوشتار حتی مدعی ورود در آن نیز نمی‌باشد.

۱-۲. اندیشه‌های امام و رهبری در حوزه سیاست

اسلام در همه شئون از جمله مسائل حکومتی که شامل روابط سیاسی با دیگران است، نه تنها پاسخگوی نیاز فعلی ماست و نه تنها گذشت زمان آن را مستهلک نکرده است، بلکه گذر زمان آن را جلا بخشیده و اعجاز قوانین آن را آشکار می‌سازد. فروع و احکام اسلام به بخش‌هایی از قبیل عبادات، معاملات، احکام و غیره تقسیم می‌شود. جایگاه مسائل سیاسی و سیاست خارجی در اسلام، کتب فقهی است و فقها آن را زیر مجموعه احکام می‌دانند؛ زیرا مبحثی حقوقی و دارای قواعد الزام‌آور حقوقی است. در اسلام روابط سیاسی با دیگران تابع اصول و ضوابط خاصی است.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و استقرار نظام جمهوری اسلامی که محصول دگرگونی عمیق در ساختار سیاسی کشور بود، تحولی نوین نه تنها در عرصه تاریخ سیاسی، اجتماعی این مرز و بوم، بلکه در گستره جهانی اسلام پایه‌گذاری و آغاز گردید و به موازات تغییرات بنیادین در

چارچوب حکومت و اداره کشور، دیپلماسی هم دستخوش تحولات عمیقی شد که در این راستا مبانی ارزشی انقلاب الهام گرفته از احکام دین مبین اسلام، اهرم تغییرات را در ساختار دیپلماسی برعهده داشتند.

حضرت امام خمینی (ره) که عهده‌دار رهبری و هدایت انقلاب بودند، پس از پیروزی انقلاب تمام تلاش خود را برای نوسازی دیپلماسی منطبق بر اصول و ارزش‌های اسلامی به کار می‌بردند و در هر فرصتی به مسئولان و گردانندگان آن لازمه انطباق تصمیمات در عرصه سیاست خارجی با موازین و معیارهای شرعی را گوشزد می‌کردند.

بیداری اسلامی، جداسازی اسلام حقیقی از اسلام امریکایی، همگرایی ملل اسلامی، استقلال سیاسی و افزایش مبارزات رهایی‌بخش، به خوبی تأثیر انقلاب اسلامی بر مؤلفه‌های بین‌المللی و سیاست خارجی را نمایان می‌سازند.^۱

امام در پاسخ به عده‌ای که خواهان تنازع با دولت‌های خارجی بودند و مانع رابطه حسنه سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با دولت‌ها بودند، در دیدار با نمایندگان سیاسی ایران در کشورهای خارجی فرمودند: ما نمی‌خواهیم در یک کشوری زندگی کنیم که از دنیا منعزل باشد، ایران امروز نمی‌تواند این‌طور باشد. بلکه کشورهای دیگر هم نمی‌توانند این‌طور باشند، که مرزهایشان را ببندند، این غیرمعقول است. امروز دنیا مانند یک عائله و یک شهر دارای محله‌های مختلفی است که با هم ارتباط دارند.

امام خمینی در تبیین مشخصه‌ها و اصول روابط بین‌الملل در حکومت اسلامی در پاسخ خبرنگاری فرمودند: «حکومت اسلامی حکومتی است

---

۱. حاتمی راد، منصور، سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران از نگاه مقام معظم رهبری

آزاد و مستقل که روابطش با شرق و غرب به یک نحو است. واگر آنها روابط حسنه داشته باشند، دولت اسلام هم با آنها روابط حسنه دارد؛ واجازه نمی‌دهیم کسی در مقررات مملکتمان دخالت کند.»

از مجموع بیانات آیت‌الله خامنه‌ای هم چنین مستفاد می‌شود که ایشان در بین انواع فرهنگ سیاسی، نوع مشارکتی و فعال آن را توصیه و ترویج می‌کنند، بارها در انتخابات مختلف اعم از خبرگان، ریاست جمهوری، مجلس و شوراها از آحاد مردم می‌خواهند که با حضور آگاهانه و فعال و با هوشیاری در پای صندوق‌های رأی حاضر شده، نقش والای خود را در سرنوشت سیاسی کشور ایفا کنند. ایشان «مشارکت سیاسی در انتخابات» را حتی در زمانی که به مرحله دوم نیز کشیده می‌شود، واجب شرعی و سیاسی می‌دانند: «یک طرز فکر پیشرفته بسیار مدرن و قابل دفاع در نظام اسلامی برای حق رأی مردم و فعالیت‌های سیاسی وجود دارد... البته فعالیت‌های سیاسی فقط حق رأی نیست... آزادی‌های سیاسی، حق رأی دادن، حق انتخاب کردن، حق فعالیت سیاسی کردن، حق تلاش‌های سیاسی کردن، اینها چیزی است که در جوامع اسلامی از قدیم معمول بوده است و اسلام این را آورده است.»

تأمل در این سخنان ما را به این نتیجه می‌رساند که در فرهنگ سیاسی مشارکتی - البته از نوع اسلامی آن که مد نظر رهبری است - تنها تکلیف مطرح نیست، تا این‌که صرفاً مردم به دلیل وجوب شرعی، مشارکت سیاسی داشته باشند و به صورت انفعالی وارد جامعه سیاسی شوند، بلکه در کنار تکلیف، حق نیز مطرح است. مشارکت سیاسی حق مردم است، آزادی سیاسی در چارچوب اسلامی آن، حق مردم است. آزادی سیاسی از نظر رهبر انقلاب اسلامی به طور خلاصه بدین معناست

که افراد جامعه اسلامی در تکوین و همچنین هدایت نظام سیاسی جامعه دارای نقش و اثر باشند^۱.

نقشه راه هم در مقابل ماست. ما نقشه راه داریم. نقشه راه ما چیست؟ نقشه راه ما همان اصول امام بزرگوار ماست، آن اصولی که با تکیه بر آن توانست آن ملت عقب‌افتاده سرافکننده را تبدیل کند به این ملت پیشرو و سرافراز. این اصول، اصولی است که در ادامه راه هم به درد ما می‌خورد و نقشه راه ما را تشکیل می‌دهد. اصول امام، اصول روشنی است. خوشبختانه بیانات امام، نوشته‌ها امام در بیست و چند جلد در اختیار مردم است؛ خلاصه آنها در «وصیتنامه جاودانه امام» منعکس است؛ همه می‌توانند مراجعه کنند. ما مفید نمی‌دانیم که به اسم امام تمسک کنیم، اما اصول امام را به فراموشی بسپریم؛ این غلط است. اسم امام و یاد امام به تنهایی، کافی نیست؛ امام با اصولش، با مبانی‌اش، با نقشه راهش برای ملت ایران یک موجود جاودانه است. نقشه راه در اختیار امام است و آن را به ما عرضه کرده است؛ اصول امام مشخص است.

در سیاست داخلی، اصول امام عبارت است از تکیه به رأی مردم؛ تأمین اتحاد و یکپارچگی ملت؛ مردمی بودن و غیراشرافی بودن حکمرانان و زمامداران؛ دلبسته بودن مسئولان به مصالح ملت؛ و همچنین کار و تلاش همگانی برای پیشرفت کشور. در سیاست خارجی، اصول امام عبارت است از ایستادگی در مقابل سیاست‌های مداخله‌گر و سلطه‌طلب؛ برادری با ملت‌های مسلمان؛ ارتباط برابر با همه کشورها، بجز کشورهایی که تیغ را بر روی ملت ایران کشیده‌اند و دشمنی می‌کنند؛ مبارزه با

۱. مظفری، آیت، فرهنگ سیاسی در نگاه مقام معظم رهبری، مجله حصون، ۱۳۸۵

صهیونیسم؛ مبارزه برای آزادی کشور فلسطین؛ کمک به مظلومین عالم و البته ایستادگی در برابر ظالمان. وصیتنامه امام جلوی چشم ماست. نوشته‌های امام، فرمایشات امام، در کتابهایی که متن کلمات آن بزرگوار را درج کرده‌اند، موجود است.^۱

۱-۳. اصول کلی اندیشه امام و رهبری در حوزه سیاست داخلی

۱. تکیه به رأی مردم
۲. انسجام و اتحاد ملی
۳. مردمی بودن مسئولان
۴. تلاش و کوشش مسئولان در خدمت‌رسانی
۵. کار و تلاش همگانی برای پیشرفت کشور.

۱-۳-۱. تکیه بر رأی مردم

هنگامی که مردم وارد میدان می‌شوند و احساسات و اندیشه آنها پشتوانه یک نهضت قرار می‌گیرد، آن حرکت، ظرفیت ادامه یافتن و پیروزشدن را بدست می‌آورد.^۲

مردم ایران حاکمیت را از آن خود دانسته و خواستار آن شدند تا خود این حاکمیت را اعمال کنند، اما چون به اسلام معتقد بودند، بر اجرای صحیح قوانین آن به نهادی متناسب با آن نیاز داشتند و نظریه ولایت فقیه حضرت امام(ره) و ساختار جمهوری اسلامی توانست پاسخگوی این

---

۱. بیانات مقام معظم رهبری در مراسم بیست و چهارمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی،

۱۳۹۲

۲. همان.

نیاز باشد.^۱

مردم‌سالاری دینی از ابتدای ظهور اسلام و تشکیل حکومت اسلامی در متن دین قرار داشته است، چنان‌که شهید مطهری نیز با اشاره به حکومت حضرت امیرالمؤمنین^{علیه السلام} می‌نویسد: امیرالمؤمنین با خوارج در منتهای درجه آزادی و دموکراسی رفتار کرد. او خلیفه است و آنها رعیتش؛ هر گونه اعمال سیاستی برایش مقدور بود، اما او زندانشان نکرد و شلاقشان نزد و حتی سهمیه آنها را از بیت‌المال قطع نکرد. به آنها نیز همچون سایر افراد می‌نگریست؛ این مطلب در تاریخ زندگی علی^{علیه السلام} عجیب نیست، اما چیزی است که در دنیا کمتر نمونه دارد. آنها همه جا در اظهار عقیده آزاد بودند و حضرت خودش و اصحابش با عقیده آزاد با آنان رو‌به‌رو می‌شدند و صحبت می‌کردند... شاید این مقدار آزادی در دنیا بی‌سابقه باشد که حکومتی با مخالفین خود تا این درجه با دموکراسی رفتار کرده باشد.^۲

۱-۳-۲. انسجام و اتحاد ملی

اتحاد ملی و انسجام اسلامی، طبق دستور صریح قرآن مجید، پیامبر اعظم^{صلی الله علیه و آله} و سایر پیشوایان معصوم^{علیهم السلام} ما امری واجب و ضروری است. به‌علاوه این مهم، از دستورات امام خمینی^{علیه السلام} مقام معظم رهبری و از رهنمودهای مصلحان بزرگی بسان آیت‌الله‌العظمی بروجردی، سید جمال‌الدین اسدآبادی، امام موسی صدر و شیخ محمود شلتوت نیز می‌باشد. به لحاظ عقلی و تجربی نیز اهمیت اتحاد ملی و انسجام اسلامی چنان است که می‌توان مدعی بود یکی از دلایل اصلی عقب‌ماندگی

۱. حسینی، سید رضا، جمهوری اسلامی و مردم‌سالاری دینی، فصلنامه ۱۵ خرداد

۲. مرتضی مطهری، جاذبه و دافعه علی^{علیه السلام}، تهران، صدرا، ۱۳۷۷، ص ۱۲۹

تاریخی کشورهای اسلامی و از جمله کشور ما، ضعف همین عامل اصلی است.^۱

اتحاد ملی، به عنوان یکی از رویکردهای ناظر به وضعیت درونی جامعه و به منظور تقویت و تعمیق پیوندهای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و عاطفی یک ملت، اگر خاستگاهی منطقی و عقلانی داشته باشد، هم ریشه‌دار شدن علائق افراد جامعه نسبت به یکدیگر و نسبت به سرنوشت مشترک کشورشان را باعث می‌گردد و هم زمینه‌های همکاری با ملت‌ها و کشورهای همسو را فراهم خواهد ساخت. برای جامعه ما و سایر کشورهای اسلامی، اتحاد ملی سوگیری مثبتی را برای کم‌رنگ کردن فاصله‌های قومی، زبانی، مذهبی و منطقه‌ای و پررنگ شدن محورهای وحدت ملی و تأکید بر آرمان‌ها و جهت‌گیری‌های مشترک ایجاد می‌نماید و در عین حال زمینه را برای تقویت انسجام اسلامی و پیوندهای برادرانه کشورها و ملت‌های مسلمان فراهم می‌کند. از سوی دیگر سرمایه‌گذاری‌ها و تلاش‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی برای تقویت انسجام اسلامی، هزینه‌های بی‌فایده تلقی نمی‌شود و در حقیقت نوعی سرمایه‌گذاری ملی برای ایجاد جبهه مشترک و دفاعی در برابر هجوم استکباری و سلطه‌جویانه می‌باشد که همه امت اسلام را هدف خود قرار داده است.^۲ در بیان چگونگی شکل‌گیری اتحاد ملی پیشنهادهای زیر ارائه می‌شوند: ۱. پرهیز از خشونت در رفتار و گفتار ۲.

۱. لطیفی پاکده، لطفعلی، اتحاد ملی، انسجام اسلامی و چهار سؤال، مجله حصون، تابستان

۱۳۸۶، شماره ۱۲

۲. ذوعلم، علی، همسویی یا تعارض؟ ۱۳۸۶

تأکید بر مشترکات ۳. گسترش همکاری‌ها ۴. کوتاه آمدن در امور فرعی
۵. توجه به دشمن مشترک ۶. برخورد با تفرقه افکنان.

۱-۳-۳. مردمی بودن مسئولان

این یکی از الطاف بزرگ خدا بود که حکومت جمهوری اسلامی و متصدیان امور اسلامی را از قشر مرفه و از آن اشراف و اعیان و «سلطنه»ها و «ملک»ها و اینها قرار نداد. و این اسباب این شد و می شود که وقتی که بنا شد که یک اشخاصی زندگیشان یک زندگی عادی باشد و ارزش را در این زندگی هم ندانند، ارزش را ارزش انسانی، ارزش اسلامی بدانند، ارزش اخلاقی بدانند، اگر یک حکومتی ارزش هایش این طور ارزش باشد که ارزش اسلامی باشد، بخواهد خدمت به نوع خودش بکند، خودش را خدمتگزار بداند، اگر دیدش این باشد، قهراً ملت با اوست و قهراً نمی تواند یک قدرت خارجی او را تحت تأثیر قرار بدهد. همیشه قدرت خارجی برای این که بر مردم مسلط بشود، این بالاتری‌ها را می ترساند. آنها هم از باب این که تمام توجهشان به این بود که در بین ملت قدرتمند باشند، دارای یال و کوپال باشند، آنها را تسلیم می شد برای این که به اینها ظلم بکنند. این وضع طبیعی این جور حکومت است و وضع طبیعی حکومتی که از قشر غیر مرفه است، از خود این مردم درست شده، وضع طبیعی اش این است که با مردم باشد و خدمت بکند و ارزش را ارزش جاه و مقام نداند.^۱

۱. مردمی بودن مسئولان در نظام اسلامی و لزوم خدمت نمودن آنان به مردم، ۱۳۶۱

۱-۳-۴. تلاش و کوشش مسئولان در خدمت‌رسانی

یکی از برنامه‌های زندگی رسول خدا ﷺ رسیدگی به کارها و گرفتاری‌های مسلمانان بود. آن حضرت در برآوردن حاجت مردم کوشش بسیار داشت. امام حسین علیه السلام می‌گوید: از پدرم درباره امور داخلی زندگانی پیامبر ﷺ پرسیدم. امام علی علیه السلام فرمود: پیامبر اکرم ﷺ وقت خود را در خانه به سه بخش تقسیم می‌کرد: بخشی برای عبادت خداوند، بخشی برای انجام کارهای خانواده و بخشی برای خودش. از بخش ویژه خود، قسمتی را به مردم اختصاص می‌داد و عام و خاص را می‌پذیرفت و چیزی از آنان مضایقه نداشت. در این مورد، اهل فضل و تقوا را بر دیگران ترجیح می‌داد و نیازهای ایشان را برمی‌آورد. برخی یک حاجت، برخی دو حاجت و برخی چند حاجت داشتند. پیامبر سرگرم پاسخ‌دادن و برآوردن نیازهای ایشان می‌شد و در این هنگام، مسائلی را که به صلاح ایشان و عموم مسلمانان بود، مطرح می‌کرد و می‌فرمود: «حاضران به افراد غایب ابلاغ نمایند و نیاز اشخاصی را که به من دسترسی ندارند، بیان کنند و هرکس نیاز نیازمندی را به صاحب قدرتی برساند که خود او نتواند بیان کند، خداوند در قیامت او را پایدار و استوار فرماید.» در محضر آن حضرت، چیزی جز این صحبت نمی‌شد و از هیچ‌کس موضوع دیگری پذیرفته نمی‌شد. معمولاً گروه گروه برای کسب فیض به حضورش می‌آمدند و در حالی بیرون می‌رفتند که کامشان از شهد علم شیرین شده، خود راهنمای دیگران می‌شدند.^۱

نعمت خدمتگزاری را و توان خدمتگزاری را که خدای متعال به شما

۱. کریمی‌نیا، محمدعلی تربیت اجتماعی، ص ۱۶۶

هدیه کرده است، قدر بدانید؛ خدا را شکر کنید؛ افزایش این گنجینه معنوی را از خدا بخواهید. و این را بدانید که هر جامعه‌ای و هر کشوری از یک چنین سرمایه عظیم و ذی‌قیمتی برخوردار باشد، بدون هیچ تردیدی خواهد توانست به برترین قله‌های عزت و عظمت دست پیدا کند. و این سرنوشت قطعی جامعه شما و ملت شماست. عامل آن هم، موتور محرک آن هم، همین روحیه‌ای است که شما دارید^۱.

۱-۳-۵. کار و تلاش همگانی برای پیشرفت کشور.

در نظام جمهوری اسلامی و به برکت انقلاب اسلامی، همه تلاش‌ها سرعت و کارایی مضاعفی پیدا می‌کند. آنچه انقلاب اسلامی به مردم ما داد، فرهنگ جهادی بود. فرهنگ جهادی در همه صحنه‌ها و عرصه‌ها به کار می‌آید و در زمینه کارهای زیربنایی کشاورزی و دامداری و امثال اینها هم از اول انقلاب، روح و فرهنگ جهادی وارد میدان شد^۲.

در مقابله با دشمنان، دست ما پر است. توانایی‌های ما بالاست؛ نه به عنوان یک ادعا - نمیخواهیم رجز بخوانیم - بلکه اینها واقعیت دارد. مهمترین شاهد واقعیت این است که سی و سه سال است که مرتب دارند تیشه می‌زنند، سنگ می‌زنند، ضربه می‌زنند؛ اگر ما ضعیف بودیم، خب این درخت باید تا حالا خشک شده بود، باید تا حالا ساقط شده بود؛ چرا ده برابر رشد کرده است؟ چرا «توتی اکلها کلّ حین باذن ربّها»^۱ شده است؟

امروز کشور در مقایسه با ده سال پیش، با بیست سال پیش، از لحاظ

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار جهادگران بسیج سازندگی در سال ۱۳۸۹

۲. بیانات در دیدار جمعی از کشاورزان، ۱۳۸۲

جایگاه علمی، جایگاه صنعتی، جایگاه اجتماعی، روحیه مردم، بسیار پیشرفته‌تر است؛ استحکام نظام، بسیار بیشتر است. خوب، این دلیل چیست؟ این دلیل این است که یک نیروی درونی سازنده حقیقی در این کشور وجود دارد که این بر همه ترفندها و توطئه‌ها و مشکل‌تراشی‌های دشمن غلبه پیدا می‌کند؛ این امر واضحی است. پس دست ما پر است، پس ما توانایی داریم. ما می‌توانیم به دست خودمان، این توانایی را از بین ببریم. اگر روحیه‌ها را تضعیف کنیم، اگر امیدها را کم کنیم، اگر فرصت‌ها را ضایع کنیم، اگر افق را به نظر جوانان خودمان - که امیدهای ما هستند - تیره و تار جلوه دهیم، ما به دست خودمان، خودمان را تضعیف کرده‌ایم. نباید این کار را بکنیم؛ این دست ماست. همه مسئولند؛ منتها مدیران، مسئولان بخش‌های گوناگون دولتی، مسئولیت بیشتری دارند.^۱

۱-۴. اصول کلی اندیشه امام و رهبری در حوزه سیاست خارجی

۱. حفظ و صیانت کشور و مناطق مسلمانان در برابر خطرات بالفعل و بالقوه دشمنان.
۲. نفی سبیل و برتری کافران بر مسلمانان
۳. کمک به نهضت‌های رهایی‌بخش
۴. حمایت از مستضعفین
۵. وحدت جهان اسلام
۶. روابط صلح‌آمیز با دول غیرمحراب

۱. بیانات در دیدار نخبگان و مسئولان استان خراسان شمالی، ۱۳۹۱

۷. مبارزه با تبعیض نژادی

جهاد در راه صیانت وطن اسلامی از دستبرد بیگانگان، یک وظیفه دینی و الهی است، و از نظر روایات یکی از درهای بهشت به شمار می‌رود، آنجا که امیرالمومنین علیه السلام در این مورد می‌فرماید: «إِنَّ الْجِهَادَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ فَتَحَهُ اللَّهُ لِحَاصَّةِ أَوْلِيَائِهِ». از کلام مولی الموحدين استفاده می‌شود: جز اولیاء الهی برای همگان، توفیق ورود از این باب الله نیست. برخلاف اندیشه غربی‌ها، آنچه در اسلام وارد شد، جهاد در راه خداست. یعنی کوشش در نشر ارزش‌ها و سعی در حفظ نوامیس اسلام و جلوگیری از سلطه بیگانگان بر سرنوشت مسلمانان. تاریخ ایران زمین یک مسئله را به صورت قطعی روشن ساخته است و آن، این که در هر زمانی که دشمنان دست تطاول بر آن دراز نموده‌اند، عشایر غیور کشور در خط مقدم دفاع بوده‌اند و دست رد بر سینه بیگانگان زده‌اند.^۱

۱-۴-۱. نفی سبیل و برتری کافران بر مسلمانان

بر اساس اصل تولی و تبری، سیاست خارجی دولت اسلامی نسبت به ملل و کشورهای مسلمان باید با ملاک و میزان نزدیکی آنان به اسلام و میزان تبعیت‌شان از قوانین اسلامی تعیین شود. در رابطه با ملل و کشورهای غیرمسلمان نیز باید دستورالعمل: «كُونَا لِلظَّالِمِ حَصْمًا وَّ لِلْمَظْلُومِ عَوْنًا»، ملاک و مجوز روابط سیاسی قرار بگیرد. از کشورهایی که دارای خط‌مشی سیاسی ظالمانه و تجاوزطلبانه و غارتگرانه هستند، با توجه به میزان گرایش‌های ظالمانه آنها باید «تبری» شود و کشورهای مظلوم نیز

۱. آیت‌الله سبحانی، پیام به کنگره بین‌المللی جهاد عشایری خوزستان، ۱۳۹۳

باید مورد شمول قاعده «تولی» قرار بگیرند و حکومت اسلامی عون و جانبدار آنان باشد. جبهه‌های که ستمگران در آنند «جبهه شرّ» و جبهه‌ای که مظلومان و بیچارگان در آن قرار دارند «جبهه خیر» است. حکومت‌هایی که سیاست خارجی خود را متوجه جبهه شرّ می‌کنند، به تدریج استحاله پیدا کرده و تبدیل به «شرّ» می‌شوند، اما تنظیم روابط با مظلومان و جبهه خیر و جانبداری از حقوق پایمال‌شده آنان، عامل رشد و شکوفایی خودِ کشورِ حمایت‌کننده در سطح جهانی و صحنه بین‌المللی خواهد بود.^۱

بنابراین یکی از اصولی‌ترین مؤلفه‌های بیداری اسلامی در نگاه راهبران این جریان این است که ایشان همواره بر بیداری همه ملت‌ها، صرف‌نظر از جغرافیایی که در آن قرار دارند تأکید کرده‌اند و مبارزه را در هر کجا که باشد مدنظر دارند. مقابله با ظلم و مبارزه با طاغوت را منحصر در مکان خاصی نمی‌دانند و تأکید دارند که مسلمانان در هر جای عالم که هستند، نباید اجازه جور حاکمان را بدهند. آنطور که امام خمینی فرمودند: «برای من مکان مطرح نیست. آنچه مطرح است مبارزه بر ضد ظلم است. هر جا بهتر این مبارزه صورت بگیرد، آنجا خواهم بود.»^۲

نقشه گنج پیروزی در دست علمای مسلمان قرار دارد و ایشان با کمک آن نقشه که «قرآن» نام دارد، موج بیداری و هویت اسلامی مسلمانان را صیانت می‌کنند. در پرتو چنین نقشه راهی، می‌توان گفت که

۱. سعادت، صالح، مبانی فقهی حمایت از جنبش‌های بیداری اسلامی با رویکردی به آرای امام

خمینی (رحمه الله)

۲. امام خمینی، ۱۳۷۲، ج ۵، ص ۳۰۱

ملت‌های مسلمان در زیر چتر واحد دعوت الی‌الله و الی‌الاسلام، عزت و هویت خود را پیدا خواهند کرد؛ و لینصرن‌الله من ینصره.^۱

۱-۴-۱. کمک به نهضت‌های رهایی‌بخش

بر مبنای اصل مبارزه با ظلم و حمایت از مظلوم، خدا بر ضرورت ظلم‌زدایی از جامعه بشری و صحنه فعالیت‌های اجتماعی انسان‌ها اشاره داشته و برای ظلم هیچ‌گونه جائی در نظام آفرینش قائل نمی‌شود، بنابراین ظلم‌زدایی از جامعه بشری را مسئولیت اجتناب‌ناپذیر انسان دانسته است، و از نظر خداوند این ظلم‌زدایی شامل تمام قلمروهای حیات بشری شده و هیچ استثنایی در آن وجود ندارد. بر این اساس، ظلم‌ستیزی و حمایت از مظلوم برای استقرار عدالت و گسترش آن جزء غیر قابل تفکیک از مجموعه تلاش‌های زندگی اجتماعی هر مسلمانی می‌باشد.^۲

وحدت موجود در نهضت‌های بیداری اسلامی، بر اساس سه رکن تحقق یافته است: اولین عامل، ایده واحد و اعتقاد به وحدانیت و توحید خواهد بود که با توجه به آموزه‌های اسلامی و سخنان امام خمینی به وضوح در بیداری اسلامی از ابتدا مطرح شد. رهبر انقلاب اسلامی در آغاز به این نکته پرداختند که در کلمه «توحید» که مشترک بین همه است و «مصالح اسلامی» که مشترک بین همه است با هم توحید کلمه کنید. دومین رکن رقیب و دشمن مشترک است؛ دشمن مشترکی که استکبار جهانی و کسانی که کیان اسلام را تهدید می‌کنند را در بر می‌گیرد. جهت

۱. سوره حج، آیه ۴۰

۲. سعادت، صالح، مبانی فقهی حمایت از جنبش‌های بیداری اسلامی با رویکردی به آرای امام خمینی (رحمه الله)

گیری سیاست جنبش‌های بیداری اسلامی، بیرق مبارزه علیه دشمن مشترک را به دوش گرفته و آن را هدایت می‌کند. بنیان‌گذار انقلاب اسلامی معتقد بودند که: «دشمن مشترک ما که امروز اسرائیل و آمریکا و امثال آنهاست، می‌خواهند حیثیت ما را از بین ببرند و ما را تحت ستم دوباره قرار دهند. این دشمن مشترک را دفع کنید».^۱

۱-۴-۱. حمایت از مستضعفین

مهم‌ترین مسئولیت حکومت اسلامی، برپاساختن عدالت اجتماعی، رفع تبعیضات ظالمانه، کم کردن فاصله طبقاتی، فقرزدایی و دفاع از حقوق محرومان و مستضعفان است؛ زیرا سیره و آرمان همه پیامبران، به خصوص پیامبر اسلام ﷺ و ائمه اطهار^{علیهم‌السلام} در طول تاریخ همین بوده است. مسئولان حکومت اسلامی وظیفه دارند تحقق این آرمان مقدس الهی را در صدر برنامه‌های خود قرار دهند و در این باره تلاش کنند، روشن است که اجرای چنین مهمی بسی دشوار و نیاز به طرح و برنامه‌ریزی دقیق و منسجم و همکاری و همفکری همه مسئولان در رده‌های مختلف دارد. امام خمینی (ره) گرچه برای تحقق این هدف طرح کامل و جمعی را پیشنهاد نکرد، ولی رهنمودها و توصیه‌های مهمی در این مورد داشت که می‌تواند برای همه مسئولان مفید و کارساز باشد. در اینجا به برخی از آنها اشاره می‌شود: توصیه اول: به اسلام‌شناسان و قانون‌گزاران: ایشان در این باره فرمود: «به عهده علمای اسلام و محققین و کارشناسان اسلامی است که برای جایگزین کردن سیستم ناصحیح

اقتصاد حاکم بر جهان اسلام طرح‌ها و برنامه‌های سازنده و دربرگیرنده منافع محرومین و پابرنه‌ها را ارائه دهند و جهان مستضعفین و مسلمین را از تنگنا و فقر معیشت به درآورند. البته پیاده‌کردن مقاصد اسلام در جهان و خصوصاً برنامه‌های اقتصادی آن و مقابله با اقتصاد بیمار سرمایه‌داری غرب و اشتراکی شرق بدون حاکمیت همه‌جانبه اسلام میسر نیست و ریشه‌کن شدن آثار سوء و مخرب آن، چه بسا بعد از استقرار نظام عدل و حکومت اسلامی همچون جمهوری اسلامی ایران نیازمند به زمان باشد. ولی ارائه طرح‌ها و اصولاً تبیین جهت‌گیری اقتصاد اسلام در راستای حفظ منافع محرومین و گسترش مشارکت عمومی آنان و مبارزه اسلام با زراندوزان، بزرگترین هدیه و بشارت آزادی انسان از اسارت فقر و تهیدستی به شمار می‌رود.»

امام خمینی (ره) در فرازهایی از سخنان خود پیرامون روز مستضعفان و حمایت از محرومین چنین فرموده‌اند: طریق اسلامی این است که مستضعفین را حمایت کنند. ما به پیروی از اسلام بزرگ، از جمیع مستضعفین حمایت می‌کنیم. گمان نمی‌کنم عبادتی بالاتر از خدمت به محرومین وجود داشته باشد. خود را برای خدمت به اسلام و ملت محروم مهیا کنید؛ کمر به خدمت بندگان خدا که خدمت به خداست، ببندید. به همه در کوشش برای رفاه طبقات محروم وصیت می‌کنم که خیر دنیا و آخرت شماها در رسیدگی به حال محرومان جامعه است. چه نیکوست که طبقات تمکن‌دار، به طور داوطلب برای زاغه‌نشینان مسکن و رفاه تهیه کنند؛ و مطمئن باشند که خیر دنیا و آخرت در آن است. از انصاف به دور است که یکی بی‌خانمان و یکی دارای آپارتمان‌ها باشد. ما آن روز عید داریم که مستمندان ما، مستضعفان ما به زندگی صحیح

رفاهی و به تربیت صحیح اسلامی - انسانی برسند. آنچه مهم است این است که آن قشر مستضعف بیشتر مورد نظر باشد. خدا نیلورد آن روزی را که سیاست ما و سیاست مسئولین کشور ما، پشت کردن به دفاع از محرومین و رو آوردن به حمایت از سرمایه دارها گردد. اسلام برای مستضعفین آمده است و اول نظرش به آنهاست. این قرن - به خواست خداوند قادر - قرن غلبه مستضعفان بر مستکبران، و حق بر باطل است. به مستضعفان و مستمندان و زاغه نشینان که ولی نعمت ما هستند خدمت کنید. پیش خدای تبارک و تعالی کمتر خدمتی است که به اندازه خدمت به زاغه نشینان فایده داشته باشد.

۴-۱-۴. وحدت جهان اسلام

معنای وحدت اسلامی این است که مسلمانان از هر گروه و مذهبی بر اساس آیین اسلام گرد هم آیند، و برای تحقق این معنا لازم نیست دست از مذهب خود برداشته، یک مذهب را برگزینند؛ زیرا این کار نه لازم است و نه قابل اجرا. مسلمانان می توانند با تکیه بر عناصر مشترک دینی، اتحاد اسلامی را تشکیل دهند. راه رسیدن به این هدف این است که آنان دست کم در امور مربوط به امت اسلامی وسعت نظر داشته، فراتر از مرزهای مذهبی، ملی، زبانی و... بیندیشند و در عمل هم مصالح کلی اسلام و مسلمین را بر مصالح جزئی مقدم بدانند.

در این برهه از زمان، وحدت رمز عبور برای بازیابی عزت و هویت اسلامی است و امت اسلامی نیازمند بصیرت افزایی برای دستیابی به کرامت انسانی است، و این مهم جز با الزام و التزام به وحدت و مودت حاصل نخواهد شد. این مهم را مقام عظمای ولایت همواره در افق نگاه

امت اسلام ترسیم نموده، و با تأکید بر لزوم اهتمام به وحدت اسلامی در هنگامه بیداری اسلامی می‌فرمایند: «تلاش‌های گسترده‌ای در جریان است تا با استفاده از ایجاد تفرقه میان مسلمانان، حرکت عظیم بیداری اسلامی، شکسته و متوقف شود، اما امت اسلامی باید بر عوامل مذهبی، قومی و سیاسی تفرقه غلبه کند، و راه‌های ایجاد اختلاف را ببندد.»^۱ رهبر معظم انقلاب، رمز پیروزی حرکت ملت‌های منطقه را تداوم حرکت و ادامه مجاهدت، توکل به خدای متعال، حسن ظن و اعتماد به خدا و حفظ وحدت و پرهیز از تفرقه عنوان نموده‌اند.^۲

وحدت با محوریت حفظ هویت اسلامی، تداوم‌بخش بیداری اسلامی است. بیداری اسلامی در کنار نفی هرگونه سلطه‌گری و سلطه‌پذیری می‌کوشد در پرتو آموزه‌های اسلامی، امت‌های جهان را از اسارت فکری، سیاسی و اقتصادی رها ساخته، و عزت و پیشرفت و وحدت را در میان آحاد آنان متجلی نماید. اتکا بر هویت اسلامی مشترک، وحدت ملت‌های مسلمان را در پی دارد؛ ملت‌هایی که اکنون عصر بیداری اسلامی را تجربه می‌کنند، هویت اسلامی خویش را احیا نموده‌اند.

آنچه بر سر مسلمین آمد که شوکت آنها را گرفت، همین اختلاف‌های فرق‌های است. بدون شک نیاز مسلمین به وحدت و اتفاق از برترین نیازهاست و درد اساسی جهان اسلام، همین کینه‌های کهنه میان مردم

۱. بیانات در دیدار با شعرای شرکت‌کننده در همایش بین‌المللی شعر بیداری اسلامی

۱۳۹۰/۱۱/۱۷

۲. بیانات در دیدار با شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی جوانان و بیداری اسلامی

۱۳۹۰/۱۱/۱۰

مسلمان است. دشمن همواره از این استفاده می‌کند.^۱

۱-۴-۱-۵. روابط صلح‌آمیز با دول غیرمحراب

یکی از اصول مهم سیاست خارجی ایران از دید امام ظلم‌نکردن و مورد ظلم واقع نشدن بود. به زعم ایشان کشور اسلامی نمی‌تواند بر کشورهای دیگر سلطه یابد و از طریق ظلم و جور بر امورات دیگران دست‌درازی کند. ایشان بر آزادی ملت‌ها برای تعیین سرنوشت خود احترام فراوانی قائل بودند و بر این اساس معتقد بودند مبارزه با ظلم و ستمگری بیگانگان که هدفی جز غارت منابع کشورهای ضعیف ندارند، می‌باید در سرلوحه کار ملت‌ها قرار گیرد. یک اصل مهم دیگر سیاست خارجی از دید امام حمایت از محرومین و مستضعفین جهان است. البته این بدان معنا نیست که در امور داخلی کشورها دخالت شود، بلکه هدف کمک به محرومین و مستضعفین و در نظر داشتن منافع آنان در مراودات بین‌المللی است که می‌باید همیشه مد نظر باشد.^۲

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان عالی‌ترین مقام در ساختار نظام سیاسی جمهوری اسلامی و همچنین به‌عنوان زعیم امت اسلامی، از یک دکتترین مشخص در سیاست خارجی بهره‌مند هستند که ضدیت با نظام سلطه در کانون این دکتترین ایشان قرار می‌گیرد. از این رو هر مؤلفه دیگری که بتواند به تقویت راهبرد ضدیت با نظام سلطه کمک کند، در چارچوب این دکتترین قابل تعریف است. تقویت اقتدار و استقلال

۱. ویژه‌نامه تقریب ۱، ۱۳۶۹، ص ۸۲

۲. حمایت از محرومین و مستضعفین جهان از اصول مهم سیاست خارجی امام بود، کمال

سیاسی کشورها که خود در گرو تقویت بنیان‌های علمی و به دنبال آن پیشرفت‌های اقتصادی است، به عنوان مفاهیم مرتبط با ضدیت با نظام سلطه تعریف شده و جایگاه روشنی در دکترین حضرت آیت‌الله خامنه‌ای پیدا می‌کند. بنابراین می‌توان گفت حمایت معنوی و استقلال جمهوری اسلامی ایران از اقتدار و استقلال سیاسی کشورها در سه سطح منطقه‌ای، بلوک اسلامی و بین‌المللی با توجه به این دکترین صورت می‌پذیرد؛ دکترینی که به هم ریختن مناسبات سلطه‌پذیری و سلطه‌جویی در نظام بین‌المللی را هدف قرار داده و به دنبال استقلال سیاسی و افزایش اقتدار غیرتهدیدآمیز دیگر کشورها و تعامل با آنان بر پایه مصالح و منافع کشور با در نظر گرفتن اصول سه‌گانه عزت، حکمت و مصلحت است.^۱

۱-۴-۱. مبارزه با تبعیض نژادی

تعصّب و تبعیض نژادی پدیده شومی است که در طول تاریخ سبب مصیبت‌های بسیاری، برای بشر بوده است. امروزه در اوایل قرن بیست و یکم، به رغم پیشرفت‌های علمی و مادی، هنوز معضل تبعیض نژادی، وجدان‌های بیدار را می‌آزارد. با گذشت زمان، فقط این امر، مسئله‌ای اجتماعی به جا نمانده، بلکه جوه و مصداق‌های جدیدی یافته است. اسلام، بدون اهمیت دادن به عنوان‌ها و رنگ‌های ظاهری افراد، مردم را با ارزش‌هایشان می‌سنجد و معیار ارایه می‌دهد. آنچه خداوند به آن راضی باشد، ارزش و آنچه را نمی‌پسندد، ضد ارزش است. ارزش چیزی است که خداوند آن را دوست دارد و ضد ارزش چیزی است که آن را

۱. پیوند اقتدار و ضدیت با نظام سلطه در دکترین آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، ناصر اسدی، پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری

زشت می‌شمارد. خداوند در قرآن می‌فرماید: «خدا نیکوکاران را دوست دارد». «خدا توبه‌کنندگان و پاکیزه‌گان را دوست دارد». «بی تردید خداوند پرهیزگاران را دوست دارد». «خدا افرادی را که به او توکل کنند، دوست دارد». «خدا دادگران را دوست دارد». همچنین خداوند در مورد ضد ارزش‌ها می‌فرماید: «خدا تجاوزگران را دوست ندارد». «خداوند تباه‌کاری را دوست ندارد». «خدا افراد ستمکار را دوست ندارد». «خدا افراد خودپسند و فخرفروش را دوست ندارد». و...

بدون تردید، از افتخارات جاودانه نظام مقدس جمهوری اسلامی، قطع ارتباط با رژیم‌های مستبد و نژادپرست است. جمهوری اسلامی در هیچ شرایطی، ظلم و تبعیض را در افریقای جنوبی، در زمان حاکمیت رژیم «آپارتاید» تأیید نکرد و تا سقوط رژیم نژادپرست وقت، همواره از جامعه مظلوم سیاه‌پوستان حمایت می‌کرد. ایران اسلامی درباره فلسطین نیز فریادگر رنج‌ها و مصیبت‌های آن مردم مظلوم بوده است و همواره رفتار نژادپرستانه رژیم غاصب اسرائیل را محکوم کرده است.^۱

۱-۵. منابع و مآخذ

۱. قرآن کریم
۲. نهج البلاغه
۳. صحیفه امام خمینی (ره) نشر آثار امام خمینی (ره) ۱۳۷۲، ج ۱۶، ص ۲۸۹
۴. بیانات مقام معظم رهبری در مراسم بیست و چهارمین سالروز

۱. روز جهانی مبارزه با تبعیض نژادی، مجله گلبرگ، عبدالوهاب باهنر

رحلت حضرت امام خمینی، ۱۳۹۲

۵. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جهادگران بسیج سازندگی در

سال ۱۳۸۹

۶. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از کشاورزان، ۱۳۸۲

۷. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با شرکت‌کنندگان در اجلاس

جهانی جوانان و بیداری اسلامی، ۱۳۹۰/۱۱/۱۰

۸. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار نخبگان و مسئولان استان

خراسان شمالی، ۱۳۹۱

۹. باهنر، عبدالوهاب، روز جهانی مبارزه با تبعیض نژادی، مجله

گلبرگ

۱۰. اسدی، ناصر، پیوند اقتدار و ضدیت با نظام سلطه در دکترین

آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری

۱۱. آیت‌الله سبحانی، پیام به کنگره بین‌المللی جهاد عشایری

خوزستان، ۱۳۹۳

۱۲. سعادت، صالح، مبانی فقهی حمایت از جنبش‌های بیداری

اسلامی با رویکردی به آرای امام خمینی (رحمه‌الله)

۱۳. ذوعلم، علی، همسویی یا تعارض؟

۱۴. حسینی، سید رضا، جمهوری اسلامی و مردم‌سالاری دینی،

فصلنامه ۱۵ خرداد

۱۵. خرازی، کمال، حمایت از محرومین و مستضعفین جهان از

اصول مهم سیاست خارجی امام بود، ، ۱۳۹۰

۱۶. لطیفی پاکده، لطفعلی، اتحاد ملی، انسجام اسلامی و چهار سؤال،

مجله: حصون - تابستان ۱۳۸۶، شماره ۱۲

۱۷. کریمی‌نیا، محمدعلی، تربیت اجتماعی، ص ۱۶۶
۱۸. مرتضی مطهری، جاذبه و دافعه علی علیه السلام، تهران، صدرا، ۱۳۷۷، ص ۱۲۹.
۱۹. مردمی‌بودن مسئولان در نظام اسلامی و لزوم خدمت‌نمودن آنان به مردم، ۱۳۶۱
۲۰. ویژه‌نامه تقریب ۱، ۱۳۶۹، ص ۸۲
۲۱. حاتمی‌راد، منصور، سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران از نگاه مقام معظم رهبری
<http://www.ensani.ir/fa/content/122631/default.aspx>
۲۲. مظفری، آیت، فرهنگ سیاسی در نگاه مقام معظم رهبری، مجله حصون، ۱۳۸۵

۲. اصول و ارزش‌های بنیادی انقلاب اسلامی

۲-۱. مقدمه

رهبر معظم انقلاب در تبیین و تشریح این اصول می‌فرماید: «این انقلاب بر پایه اصول مستحکمی بنا شد؛ هم اجرای عدالت را مورد نظر قرار داد، هم آزادی و استقلال را (که برای ملت‌ها از مهم‌ترین ارزش‌هاست) مورد توجه قرار داد، و هم معنویت و اخلاق را. این انقلاب، ترکیبی از عدالت‌خواهی و آزادی‌خواهی و مردم‌سالاری و معنویت و اخلاق است؛ منتها این عدالت را نباید با آن عدالت ادعایی و موهومی که کمونیست‌ها در شوروی سابق یا در کشورهای اقماری خود شعارش را می‌دادند، اشتباه کرد؛ این عدالت اسلامی است با تعریف خاص خود. همچنین آزادی در نظام جمهوری اسلامی را با آزادی غربی (که به معنای مهارگیسختگی صاحبان قدرت و سرمایه و همچنین به معنای بی‌بندوباری انسان‌ها در هر گونه رفتار و عمل است) نباید اشتباه کرد. این آزادی اسلامی است؛ هم آزادی اجتماعی است، هم آزادی معنوی است و هم آزادی فردی با قید اسلامی و با فهم و هدایت و

تعریف اسلام است. این معنویت و اخلاقی را هم که جمهوری اسلامی و انقلاب اسلامی جزء اصول خود قرار داده است، نباید با دین‌داری‌های متحجّر، بی‌منطق و ایستا در بسیاری از جوامع اشتباه کرد. آن دین‌داری‌ها، به‌ظاهر و در زبان دین‌دار، اما با ایستایی و تحجّر و عدم فهم مسیر سعادت برای جامعه و انسان همراه است. این پسوند «اسلامی» بعد از عدالت و آزادی و معنویت، بسیار پُر معناست و باید به آن توجه کرد.^۱

۲-۲. اصول و ارزش‌های بنیادین انقلاب اسلامی

ارزش و اهمیت هر انقلابی بسته به آرمان و اهدافی است که تعقیب می‌کند. بزرگی و کوچکی آرمان‌ها و اهداف تا حدود زیادی تعیین‌کننده میزان هزینه‌ای است که برای هر انقلابی باید صرف کرد. هر چه آرمان‌ها و اهداف یک انقلاب، متعالی‌تر و پرجاذبه‌تر باشد، تحمل سختی‌ها و فشارها در مسیر دستیابی به آنها، آسان‌تر و شیرین‌تر خواهد بود. انقلاب اسلامی ایران نیز از ابتدا آرمان‌ها و اهداف مشخصی را برای خود ترسیم نمود و رهبر و ملت از آغاز تا کنون در جهت دستیابی به آنها از هیچ کوششی فروگذار نکرده‌اند.

برخی از آرمان‌ها و اهداف انقلاب کبیر اسلامی از دیدگاه ولی امر مسلمین از این قرار است:

۱. عدالت‌خواهی
۲. تربیت و تزکیه انسان و در نتیجه جامعه‌سازی بر مبنای آن
۳. تشکیل نظام توحیدی و تلاش برای دستیابی به سعادت دنیوی و

۱. بیانات در سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ره)، ۱۴ خرداد ۱۳۸۱.

اخروی

۴. دستیابی به حیات طیبه

۵. برخورداری از رفاه، امنیت، دانش، عزت سیاسی، استقلال اقتصادی

و رونق تجاری

۶. حاکمیت اسلام و قرآن در زندگی بشر

۷. تکریم انسان و نفی فقر و فساد و تبعیض و در نتیجه احساس

خوشبختی و سعادت

۸. بازگرداندن عزت اسلامی به مسلمانان

علاوه بر موارد یادشده، اهداف دیگری نظیر استقلال، آزادی، رشد معنوی، تعالی مادی، ایجاد محیط امن و باکرامت و... نیز جزء اهداف انقلاب به حساب می‌آیند. ایشان با تشریح بیشتر آرمان‌ها می‌افزایند: دین یک نظام اجتماعی به بشر ارائه می‌کند و نه فقط یک سلسله عبادات و عادات. هرچند عبادات و عادات نیز انباشته از روح زندگی و در جهت همان نظام است و این نظام اجتماعی مبتنی بر همان جهان‌بینی است و ساخته به شکل آن است. آزادی و برابری انسان‌ها، عدل اجتماعی، خودآگاهی افراد جامعه، مبارزه با کثرت و زشتی، ترجیح آرمان‌های انسانی بر آرزوهای شخصی، توجه و یاد الهی، نفی سلطه‌های شیطنانی و دیگر اصول اجتماعی نظام اسلامی و نیز اخلاق و رفتار شخصی و تقوای سیاسی و شغلی، همه و همه ملهم و زاینده آن جهان‌بینی و برداشت کلی از جهان و انسان است. اسلام، نظام‌های مبتنی بر زور و قلداری و زاینده ظلم، جهل، اختناق، استبداد، تحقیر انسان و تبعیض نژادها، ملت‌ها، خون‌ها و زبان‌ها را رد می‌کند و غلط می‌شمرد و با هر آن نظام و کس که به ستیزه نظام اسلامی کمر بندد، با شدت و مقاومت می‌ستیزد و به

جز آن، با همه انسان‌ها چه هم‌کیش و چه ناهم‌کیش به محبت و مساعدت امر می‌کند. بر چنین پایه‌ها و با چنان هدف‌هایی انقلاب اسلامی در ایران پدید آمد و نظام جمهوری اسلامی را بنا نهاد. هدف از ارائه این خطوط عرضه زوایای بیشتر و دقیق‌تری از نظریه بیداری اسلامی و انطباق آن مطالبات فعلی کشورهای تحت تأثیر امواج بیداری اسلامی است.

اصول تحول‌ساز انقلاب اسلامی ایران بر پایه آرمان‌های اسلامی شکل گرفته است:

۱. برخورداری از پشتوانه عظیم فلسفی، فقهی و معارف شیعی در طول هزار سال.
  ۲. انقلاب اجتماعی همه‌جانبه همراه با تحول بنیادین در زندگی انسان‌ها.
  ۳. استواری بر پایه فرهنگ و اعتقاد و ایمان در مراحل اوج‌گیری و سازندگی انقلاب.
  ۴. بهره‌مندی از رویکردهای ارزشی و هدف‌گیری مفاسد جهانی و بشری.
  ۵. حاکم‌سازی فرهنگ توحیدی به جای فرهنگ الحادی و استبدادی.
  ۶. شکل‌گیری بر مبنای نظم و انضباط انقلابی.
- از منظر رهبر فرزانه انقلاب، انقلاب یک ضرورت طبیعی بر اساس سنت‌های الهی است. توضیح این‌که نظام هستی به عنوان مظهر و تجلی اراده و مشیت الهی، مشمول قوانین و سنت‌هایی است که نه تغییرپذیرند و نه جایگزین‌بردار. بشر چه بخوهد و چه نخواهد و قدرتمندان چه راضی باشند و چه نباشند، این سنت‌ها تحقق می‌پذیرند. یکی از این

سنت‌ها تجلی حق و پیروزی آن بر باطل است. یعنی جریان هستی و اداره امور عالم و نیز اعمال اختیاری انسان باید با تدبیر الهی و متکی بر معرفت صحیح اداره شود تا سعادت او تأمین و تضمین گردد.

بنابراین اگر روزی جامعه اسلامی که نماد جریان حق است منحرف شود و به جایی برسد که هم مردم به فساد آلوده شوند و هم حکومت‌ها فاسد گردند و در نتیجه جابجایی خوب و بد، معروف و منکر و حق و باطل در عرصه حیات اجتماعی صورت گیرد، خداوند شرایط را به گونه‌ای محقق می‌سازد که گروه خداپرستان و مؤمنان قیام کنند و جامعه را از فساد به صلاح برگردانند؛ همان‌طور که حادثه عظیم عاشورا در تاریخ اسلام از مصادیق روشن آن است. لذا با استفاده از این تعابیر می‌توان به راحتی رگه‌های این راهبردها را در انقلاب‌ها و بیداری اخیر ملاحظه نمود، ضمن آنکه نقطه قابل ملاحظه دیگر این راهبردها تضاد و تقابل صریح با ایدئولوژها و نظریات غالب در جهان غرب از جمله لیبرالیسم می‌باشد.

حاصل کلام این‌که انقلاب اسلامی بر اساس یک ضرورت طبیعی و تاریخی و مبتنی بر قواعد و سنن الهی به وقوع پیوست و بر اساس همین قاعده نیز به راه خود ادامه خواهد داد. معظم‌له در جایی دیگر می‌فرماید: انقلاب ما و حرکت ما اسلامی است. از جهت دیگر برای مردم دنیای امروز بسیار می‌تواند آموزنده باشد و به عنوان یک تجربه ملموس و عملی مطرح بشود. انقلاب ما از باب انطباق با سنت‌هایی که در قرآن برای نهضت‌ها و تحولات جهانی و تحولات اجتماعی ذکر شده، از جهت انطباق با این پیشگویی‌های قرآن و قوانینی که ذکر می‌کند و سنن الهی نیز اسلامی است. تفسیر و تحلیل قرآن نسبت به تحولات اجتماعی

عمیقاً مغایر با تحلیل و تفسیری است که مکاتب مادی ذکر می‌کنند. در قرآن کریم برای تحولات مادی یک اصول و نقاط عطف و انگیزه‌ها و اهرم‌ها و عوامل دیگری ذکر شده، غیر از آنچه در تحلیل‌ها و تفسیرهای مادی وجود دارد. ما نگاه می‌کنیم می‌بینیم عیناً آنچه در انقلاب ما اتفاق افتاد منطبق بر همین تفسیرها و تبیین‌های الهی است که سنن آفرینش را برای ما بیان می‌کند.

ایشان با تشریح حرکت انبیاء و واقعه بعثت کار ویژه‌های اصلی بیداری اسلامی را چنین تشریح می‌نمایند:

۱. تعلیم معارف، جهان‌بینی، مقررات و احکام الهی
۲. تربیت و تزکیه مردم و رشد دادن و شکوفاساختن استعداد های آنان برای اداره خویش

۳. مدیریت بالفعل جامعه و تشکیل و اداره نظام حکومتی الهی
ما نیز بر طبق حکم الهی امروز چنین‌الگویی را برای خود برگزیده‌ایم و انقلابمان را منطبق بر حرکت اسلامی صدر اسلام می‌دانیم و شک نداریم که انقلاب اسلامی مثل بعثت و پیام نبوت منطبق با قوانین آفرینش و خواست و اراده الهی است و ملت ایران در مبارزه خود چونان مسلمانان صدر اسلام با ایثار و فداکاری همان هدف را تعقیب کرده و خط بعثت آنان بر خط کفر و الحاد و طغیان و شیطنت به پیروزی می‌پیوندد و پیروزی حق بر باطل آشکار می‌شود.

ایشان معتقدند امام راحل (ره) برای حیات دوباره اسلام درست همان راهی را پیمود که رسول اعظم ﷺ پیمودند و فلسفه انقلاب نیز همان حرکت نبوت‌ها در طول تاریخ برای حمایت از مستضعفان و کوبیدن گردن‌کشان و سلطه‌گران و طاغوت‌ها به سنگ است. ایشان وجوه

شبهات فراوانی را میان انقلاب اسلامی ایران و صدر اسلام در زمینه‌های دوران تبلیغ، کادرسازی، مبارزه، جنگ‌ها، شهدا و جانبازان، مخالفین و ترفندهای آنها و... یادآور می‌شود که حاکی از الگوپذیری انقلاب ما از صدر اسلام و انقلاب پیامبر ﷺ است.

۲-۳. دستاوردهای داخلی

۱. تبدیل رهبری دنیایی به رهبری الهی با الگوی ولایت فقیه
۲. استخراج و ارائه الگوی مردم‌سالاری دینی و حکومت متکی به آرای مردم از متن تعالیم اسلام
۳. حاکمیت ارزش‌های دینی و معنوی در نظام حکومتی در عصر غلبه زر و زور بر دیگر ارزش‌ها
۴. شکست طلسم جدایی مظاهر دین‌داری و تجددخواهی و اثبات وحدت دین و تجدد به مفهوم دینی در قالب وحدت حوزه‌های علوم دینی و مراکز دانشگاهی
۵. قطع دست بیگانگان و چپاولگران و سلطه‌گران نامشروع از کشور و منابع و ثروت‌های آن
۶. برچیدن بساط ارتجاع و روشنفکری غربی و دریدن طومار خیانت آنان

۷. نفی سلطه طاغوت و احیای استقلال ملی
۸. نهادینه‌سازی استقلال و آزادی اسلامی در کشور
۹. احیای هویت ملی - اسلامی و حیات‌بخشی به ملت‌ها
۱۰. ایجاد اعتماد به نفس و خودباوری در ملت‌ها
۱۱. ایجاد جرئت و جسارت در مسائل علمی و شکستن مرزهای

دانش

۱۲. پرورش استعدادها و ترویج روحیه خودآگاهی
۱۳. ایجاد انقلاب علمی و رشد و توسعه علم و فناوری در کشور
۱۴. گسترش روحیه تحقیق و شکوفایی استعدادهای انسانی
۱۵. تربیت انسان‌های صالح به عنوان فتح‌الفتوح انقلاب
۱۶. تبیین و احیای منزلت و شأن زن مسلمان
۱۷. ایجاد وحدت شیعه و سنی

۲-۴. دستاوردهای خارجی

۱. ابطال نظریه‌های مادی‌گرایانه و الحادی در تبیین و تفسیر انقلاب‌ها
۲. ارائه تلقی و فکر جدید مبتنی بر توحید و معنویت و تکریم انسان و عدالت اجتماعی به جهانیان
۳. اثبات امکان‌پذیر بودن تشکیل جامع‌های مبتنی بر عدالت و معنویت
۴. احیای امید در دنیای اسلام و عرب نسبت به شکست‌پذیری استکبار و صهیونیسم
۵. ایجاد پویایی در ملت‌ها و مشکل‌آفرینی برای استکبار جهانی
۶. دمیدن روحیه گستاخی و جسارت به ملت‌های منطقه برای ایستادگی و مقاومت در مقابل قدرت‌های بزرگ
۷. قوت‌یابی جبهه حق در برابر جبهه باطل
۸. تغییر نقشه سیاسی جهان و ظهور عصر امام خمینی
۹. بیداری سایر امت‌های اسلامی و تلاش در جهت تعیین سرنوشت خویش و دفاع از اسلام
۱۰. ایجاد اعتماد به نفس در امت اسلامی برای حرکت به سوی

آینده‌ای روشن

۱۱. خلق فرهنگ روآوری و تمسک به اسلام و قرآن
۱۲. احیای عزت اسلامی برای مسلمین جهان
۱۳. تغییر معادلات قدرت در خاورمیانه و جهان
۱۴. ارائه الگوی مبارزه به جنبش‌های آزادی‌بخش در جهان

۲-۵. اصول و ارزش‌های انقلاب

اصول و ارزش‌های اساسی انقلاب از نظر رهبر عالیقدر انقلاب عبارت است از:

۱. سیاست نه شرقی و نه غربی،
۲. حمایت از مستضعفان و مظلومان،
۳. دفاع از وحدت و حرکت امت بزرگ اسلامی و فایق آمدن بر عوامل اختلاف و دوگانگی مسلمین در سطح جهان،
۴. مجاهدت برای ایجاد مدینه فاضله اسلامی،
۵. تکیه بر جانبداری از قشرهای محروم و کوخ‌نشین،
۶. و به‌کارگرفتن همه عوامل و امکانات برای بازسازی کشور در سطح داخلی خطوط اصلی برنامه‌های ماست و ما یک سر مو از این هدف عقب نخواهیم نشست.^۱

۲-۶. حراست از اصول و ارزش‌های انقلاب، ضامن حفظ نظام

از نظر رهبر معظم انقلاب، رابطه‌ای متقابل و تنگاتنگ بین پایبندی به

۱. پاسدار اسلام، شماره ۹۳، شهریور ۶۸، سخنان مقام معظم رهبری ۱۳۶۸/۴/۱۵

اصول و حراست از ارزش‌های انقلاب و حفظ نظام اسلامی موجود است: ملت ایران باید بدانند که انقلاب و برپا نگاه داشتن پرچم عزت و شرف و ادامه راه پرافتخاری که مجاهدات این ملت شریف در برابر ملت‌های جهان مخصوصاً مسلمانان گشود و به عنوان تنها راه غلبه بر فشار و ظلم قلدوران شناخته شد و تنها باطل‌السحر توطئه‌های دشمنان علیه انقلاب و جمهوری اسلامی همانا حراست از اصول بنیانی انقلاب و پاسداری از ارزش‌های انقلاب است، این آن نقطه روشنی است که شعار ضدیت با سلطه جهانی استکبار را عالمگیر ساخته و ارکان نظام سلطه جهانی را متزلزل کرده است و همین است که از این پس نیز ملت ایران را بر همه توطئه‌های دشمنان فائق خواهد ساخت.^۱

۲-۷. اقدامات اساسی

براساس رهنمودهای حکیمانه و روشنگرانه رهبر معظم انقلاب، برای حراست و پاسداری از اصول و ارزش‌های انقلاب اسلامی، باید به دو نکته بسیار مهم و اساسی توجه نمود:

الف) مشارکت آحاد مردم؛

ب) تمرکز بر محور اصول اساسی انقلاب؛

الف) مشارکت آحاد مردم

برای حراست از اصول و ارزش‌ها همه مردم باید مشارکت داشته و انجام این مهم را باید به عنوان یک وظیفه و یک تکلیف عمومی تلقی

۱. پیام مقام معظم رهبری به مناسبت اولین سالگرد رحلت امام خمینی (ره)، ۱۰/۳/۱۳۶۹

کنند: تمامی آحاد ملت مسلمان، در حفظ و حراست از احکام نورانی آن و سعی در گسترش و تعمیق آن در جامعه، دارای وظیفه‌های بزرگانند. امر به معروف و نهی از منکر که یکی از ارکان اساسی اسلام و ضامن برپاداشتن همه فرایض اسلامی است باید در جامعه ما احیا شود و هر فردی از آحاد مردم خود را در گسترش نیکی و صلاح و برچیده‌شدن زشتی و گمراهی و فساد مسئول احساس کند.^۱

ب) تمرکز بر محور اصول اساسی

پس از مشارکت عمومی، تمرکز بر محور اصول اساسی انقلاب و نظام اسلامی، مهم‌ترین ضامن حفظ هویت انقلابی و اسلامی و حتی موجودیت نظام است: ملت ایران و مدیران و گردانندگان کشور باید بر گرد اصول اساسی نظام جمهوری اسلامی مجتمع گشته و همه توان و نیروی خود را برای تحقق و حراست از آن متمرکز کنند و هیچ خواسته و شعار و هیچ انگیزه فردی و گروهی و قومی و فرقه‌ای نتوانند فرد و یا جمعی را از تلاش برای آن اصول و رسیدن به هدف‌های نظام جمهوری اسلامی بازدارد.^۲

۲-۸. منابع و مأخذ

۱. بیانات در سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ره)، ۱۴/۳/۱۳۸۱
۲. پیام مقام معظم رهبری به مناسبت اولین سالگرد رحلت امام خمینی (ره)، ۱۰/۳/۱۳۶۹

۱. پیام مقام معظم رهبری به مناسبت اولین سالگرد رحلت امام خمینی (ره)، ۱۰/۳/۱۳۶۹.

۲. پیام مقام معظم رهبری به مناسبت اولین سالگرد رحلت امام خمینی (ره)، ۱۰/۳/۱۳۶۹.

۳. پاسدار اسلام، شماره ۹۳، شهریورماه ۶۸، سخنان مقام معظم رهبری، ۱۳۶۸ / ۴ / ۱۵
۴. زمانی، سیدرضا، انقلاب اسلامی؛ انقلابی معنوی، پاسدار اسلام — خردادماه ۱۳۸۷، شماره ۱۱
۵. حفظ نظام اسلامی، پدیدآور: پژوهشکده تحقیقات اسلامی سپاه
۶. حاجی صادقی، عبدالله، آسیب شناسی ارکان انقلاب اسلامی ایران، مجله حصون، زمستان ۱۳۸۳، شماره ۲

۳. دستاوردهای شاخص و جهانی انقلاب اسلامی

۳-۱. مقدمه

انقلاب اسلامی را باید سرآغاز تحولات بزرگ و بنیادین در ایران، منطقه، جهان اسلام و جهان غیراسلام دانست. رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) از انقلاب اسلامی با عناوینی چون «معجزه قرن» و «انفجار نور» یاد کرده و همین کلمات برای توصیف عظمت و بزرگی انقلاب اسلامی کفایت می‌کند. دهه فجر و فرارسیدن سالروز پیروزی انقلاب اسلامی، فرصت مغتنمی برای بازخوانی انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن در حوزه‌های گوناگون می‌باشد. هرچه از زمان پیروزی انقلاب اسلامی فاصله گرفته شود، اهمیت پرداختن به موضوع دستاوردهای انقلاب اسلامی و اهمیت تبیین دستاوردها و پیشرفت‌های جمهوری اسلامی بیشتر می‌شود. یکی از اهداف راهبردی دشمنان در جنگ نرم علیه انقلاب و جمهوری اسلامی، ایجاد یأس و ناامیدی در جامعه و به‌ویژه در نسل جوان نسبت به آینده از طریق سیاه‌نمایی، بزرگ‌کردن مشکلات، زیر سؤال بردن و یا کم‌ارزش جلوه‌دادن

دستاوردهای انقلاب و ناکارآمد نشان دادن نظام دینی است. دشمنان تلاش می‌کنند تا از طریق قدرت رسانه‌ای خود، جلوی درک واقعیات انقلاب اسلامی و دستاوردهای ارزشمند جمهوری اسلامی از سوی جوانان ایرانی را گرفته و با نوع واقعیت‌پنداری برای آنان، در پشتوانه‌های مردمی انقلاب و نظام جمهوری اسلامی خلل وارد سازند.

۲-۳. وضعیت ایران قبل از انقلاب اسلامی

برای درک واقعیات انقلاب اسلامی و دستاوردهای ارزشمند جمهوری اسلامی، توجه به وضعیت ایران در دوران رژیم طاغوت از جهات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی یک ضرورت است. بدون توجه به شرایط داخلی و خارجی ایران در دوران ماقبل از انقلاب اسلامی، نمی‌توان به عظمت دستاوردهای این انقلاب الهی و دستاوردهای ارزشمند جمهوری اسلامی در دوران بعد از انقلاب اسلامی پی برد. بر همین اساس، به اختصار وضعیت ایران در زمان رژیم طاغوت بررسی می‌شود.

۱-۲-۳. وضعیت سیاسی ایران قبل از انقلاب

نظام سیاسی ایران در دوران قبل از انقلاب اسلامی، نظام سلطنتی و پادشاهی به شکل موروثی بوده و مردم ایران هیچ نقشی در به قدرت رسیدن پادشاه نداشتند. در نظام سلطنتی، شاه با هر نوع خصوصیت و ویژگی‌هایی، از اختیارات کامل برخوردار و فرمان او، دستور خدا تلقی می‌شد. آخرین رژیم سلطنتی در ایران، رژیم منحوس پهلوی بود. رضاشاه، دیکتاتوری مستبد، خشن، بی‌رحم و بی‌گانه‌پرست بود.

محمدرضا پهلوی نیز با نظر بیگانگان به قدرت رسید و بسیاری از خصلت‌های شیطانی پدر در او وجود داشت. تحقیر مردم ایران از یک طرف و بهادادن به خارجی‌ها از طرف دیگر از خصوصیات محمدرضا پهلوی بود. شاه ایران بر اساس همین نوع نگرش به مردم، در سال ۱۳۵۳ در یک کنفرانس مطبوعاتی می‌گوید: «این مردم قادر به انجام هیچ چیز نیستند، مثل گوسفندان می‌مانند...»^۱

این نوع نگاه به ملت ایران در بسیاری از عناصر کلیدی اطراف شاه دیده می‌شود. به عنوان نمونه در زمان ملی‌کردن صنعت نفت، نخست‌وزیر وقت آقای رزم‌آرا با حضور در کمیسیون نفت مجلس شورای ملی، بر سر نمایندگانی که با جدیت موضوع ملی‌کردن صنعت نفت را دنبال می‌کردند، فریاد زده و می‌گوید: ایرانی که نمی‌تواند یک آفتابه بسازد، شما می‌خواید پالایشگاه را اداره کند! این نوع خودباختگی در شاه و دولت‌های او، منشأ بسیاری از مشکلات در کشور از قبیل عقب‌افتادگی‌های ملی و سلطه اجانب بر مقدرات کشور بود. در دوران پهلوی نهادهای مردم‌سالار هیچ جایگاهی نداشتند و اگر انتخاباتی برگزار می‌شد، کاملاً نمایشی و صوری بود. فساد مالی، اخلاقی و جنسی در دربار شاه زباز است و اسناد فراوانی در این خصوص وجود دارد. منافع ملی در ایران دوران طاغوت، همانند منافع خاندان پهلوی بود و این خاندان، بیت‌المال را برای عیاشی‌ها و سفرهای خارجی خود، به منزله ارث پدری می‌پنداشتند. وابستگی به بیگانه از مختصات حکومت رضا شاه و محمدرضا شاه بود. در وابستگی رضاشاه به انگلیس همین

۱. فساد دربار، روح‌الله حسینیان

بس که چرچیل و روزولت در کنفرانس تهران درباره او اعتراف کردند: «خودمان او را آوردیم و خودمان او را برداشتیم.^۱ محمدرضاشاه نیز از سوی بیگانگان به قدرت رسید و او خود را مدیون آنان می‌دانست. روزنامه نیویورک تایمز می‌نویسد: «پس از کودتا، شاه گیلان خود را با تعارف به کریمت روزولت رئیس بخش سیا در خاورمیانه برداشت و گفت: من تاج و تخت خود را به‌خدا، مردم کشورم، ارتشم و به شما مدیونم.»^۲

چنین افرادی با تکیه بر پول نفت، قدرت نظامی و ساواک، حکومت خفقان و دیکتاتوری برپا کرده بود و هر صدای مخالفی را سرکوب می‌کردند. زندان‌ها پر بود از آزادی‌خواهان و مبارزین و مبارزه با اسلام و آموزه‌های دینی از سیاست‌های ثابت و اصلی رضا شاه و پسرش طی ۵۷ سال حکومت در ایران به شمار می‌رفت.

۲-۲-۳. اوضاع اجتماعی ایران قبل از انقلاب اسلامی

در سال ۱۲۹۰ هجری شمسی یعنی در اوایل نهضت مشروطه، جمعیت کل کشور ایران حدود ۱۰ میلیون نفر بود و عمدتاً مردم ایران در روستا زندگی می‌کردند. در این مقطع ۲۰ درصد جمعیت ایران در شهرهای بالای پنج هزار نفری زندگی می‌کردند و تهران ۲۰۰ هزار نفر جمعیت داشت. با سیاست‌های غلط و استعماری رژیم پهلوی، روستاها به سمت نابودی از طریق مهاجرت روستائیان به شهرها حرکت کرد. طولی نکشید که جمعیت شهرنشین بر روستائین غلبه کرد، به گونه‌ای

۱. ظهور و سقوط پهلوی، حسین فردوست، ج ۱، ص ۸۲

۲. سیاست خارجی آمریکا و شاه، گازیوروسکی، ص ۲۸

که در سال ۱۳۵۷، جمعیت شهرنشین ایران به بیش از ۲۰ میلیون رسید. فقر و محرومیت، از دلایل مهاجرت روستائیان به شهرها بود. وضع زندگی روستائیان در مقایسه با شهرنشینان بسیار نامطلوب بود. به دلیل نبودن امکانات، خدمات بهداشتی و درمانی، راه مناسب، برق و... زندگی برای بسیاری از روستائیان با مشکلات فراوان همراه بود که مرگ و میر بالا یکی از نتایج طبیعی این وضعیت به‌ویژه در نوزادان و خردسالان به شمار می‌رفت. در سال ۱۳۵۳ بر اساس آمار رسمی تنها ۳۹ درصد از بچه‌های روستایی که به سن مدرسه رسیده بودند، امکان استفاده از آموزش‌های دولتی را داشتند و این در حالی بود که برای بچه‌های شهری این آمار به ۹۰ درصد می‌رسید.

اما نکته مهم در حوزه اقتصاد ایران با توجه به جمعیت روستائیان؛ ایران تا اوایل دهه ۱۳۴۰ از نظر تهیه مواد غذایی، خودکفا بود و می‌توانست حتی کمبود ارز کشور را از طریق صادرات پنبه، میوه و خشکبار تامین نماید. با سیاست‌های غلط و خصوصاً اصلاحات ارضی، کشاورزی ایران نابود شد و یک اقتصاد وابسته شکل گرفت. روستائیان زیاد به شهرها آمدند و حاشیه‌نشینی در شهرها با شکاف طبقاتی بالا پدید آمد. بسیاری از روستائیان که تا قبل از مهاجرت در روستاهای خود حداقل یک زندگی ساده داشتند، تبدیل به کارگران مهاجری شدند که برای کار در کارهای ساختمانی، شرکت عمرانی و... راهی شهرها شدند.

۳-۲-۳. وضعیت اقتصادی ایران قبل از انقلاب اسلامی

اقتصاد ایران در سال‌های پایانی رژیم پهلوی، یک اقتصاد کاملاً وابسته به خارج بود.

رژیم شاه در سال‌های پایانی عمر خود، روزانه حدود شش میلیون بشکه نفت صادر می‌کرد و با وارد کردن کالاهای مورد نیاز مردم در بسیاری از زمینه‌ها، علاوه بر نابودی اقتصاد داخلی، زندگی مصرفی و وابسته به خارج را در ایران نهادینه می‌نمود. عمده صنایع شکل گرفته در ایران در دوران طاغوت، صنایع مونتاژ و وابسته بود. در چنین شرایطی، بسیاری از ایرانیان با ازدست‌دادن کار و درآمدهای سنتی خود، با شرایط سخت زندگی مواجه شده و اقشار کمی از جامعه شهرنشین دارای زندگی مرفه بودند. بسیاری از مهاجرت‌کنندگان از روستاها، اجباراً به بدترین نوع زندگی در حاشیه شهرها تن داده و فقر و محرومیت از ویژگی‌های بخش اعظم جامعه ایرانی در دوران قبل از انقلاب بود. بسیاری از درآمدهای ارزی کشور، در حوزه‌هایی هزینه می‌شد که به رفاه عمومی ارتباطی نداشت.

۳-۲-۴. شرایط فرهنگی ایران قبل از انقلاب اسلامی

مبارزه با فرهنگی اسلامی - ملی از مختصات فعالیت‌های فرهنگی رژیم طاغوت به شمار می‌رود. اسلام‌زدایی از یک طرف و ترویج فرهنگ غربی از طرف دیگر، از اولویت‌های کاری تمامی دستگاه‌های فرهنگی رژیم گذشته بود. رادیو و تلویزیون، تئاتر و سینما، مطبوعات و کتاب، آموزش و پرورش، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، همگی مأموریت داشتند تا فرهنگ غربی را برای تغییر سبک زندگی ایرانیان از یک زندگی اسلامی و ملی به یک زندگی با سبک غربی ترویج نمایند. دربار و خاندان پهلوی خود پیش‌تاز ترویج فرهنگ مبتذل غربی در ایران بودند. مراکز فساد و فحشا به صورت علنی برپا بود و عناصری از خود دربار و

خاندان پهلوی در پشت صحنه این مراکز حضور داشتند.

۳-۲-۵. سیاست خارجی و دفاعی ایران قبل از انقلاب اسلامی

ایران در دوران قبل از انقلاب اسلامی، دارای سیاست خارجی و دفاعی مستقلی نبود و به عنوان یک کشور تابع، در قلمرو قدرت بلوک غرب با محوریت آمریکا در نظام دوقطبی حاکم بر روابط بین‌الملل عمل می‌کرد. ارتش ایران به خاطر نقشی که آمریکایی‌ها تحت عنوان «سیاست دو ستونی» برای ایران به عنوان «ژاندارم منطقه خلیج فارس» تعریف کرده بودند، کاملاً تحت کنترل ایالات متحده بود. هزاران مستشار نظامی آمریکایی در بخش‌های کلیدی ارتش حضور داشتند. ایران قبل از انقلاب اسلامی در راستای تأمین منافع غرب در منطقه، برابر شوروی سابق و در سمت‌های آزادی‌بخش ایفای نقش می‌کرد و به همین دلیل، متحد استراتژیک رژیم جعلی صهیونیستی در منطقه، رژیم شاه سابق بود. تصویب لایحه کاپیتولاسیون در سال ۱۳۴۳ در دولت و مجلسین سنا و شورای ملی، نشان‌دهنده اوج وابستگی ایران به آمریکا و نداشتن استقلال بود. شاه در واقع هیچ اعتقادی به استقلال و حاکمیت ملی ایرانیان نداشت و تداوم حضور خود در قدرت را، در گرو وابستگی به آمریکا می‌دید.

۳-۳. دستاوردهای انقلاب اسلامی در ۳۵ ساله گذشته

نتایج و دستاوردهای انقلاب اسلامی طی ۳۵ سال گذشته را می‌توان به اختصار در چهار حوزه سیاسی، اقتصادی، علمی فناوری و نظامی بررسی کرد. البته در این بررسی اجمالی، بدیهی است که به اهم

دستاوردها اشاره می‌شود و امکان پرداختن به جزئیات وجود ندارد.

۳-۴. دستاوردهای سیاسی

دستاوردهای سیاسی انقلاب اسلامی را می‌توان به دو بخش سیاسی داخلی و بین‌المللی تقسیم کرد.

۳-۴-۱. دستاوردهای سیاسی داخلی

انقلاب اسلامی با شعار «استقلال آزادی جمهوری اسلامی» در ایران به پیروزی رسید و مهم‌ترین دستاورد این پیروزی، فروپاشی نظام سلطنتی و دیکتاتوری طاغوت با سابقه ۲۵۰۰ ساله از یک طرف و برقراری حاکمیت ملی با استقرار نظام مردم‌سالاری دینی با عنوان «جمهوری اسلامی» با رأی بیش از ۹۸ درصد ملت از طرف دیگر بود. قانون اساسی جمهوری اسلامی از بزرگ‌ترین دستاوردهای انقلاب اسلامی است. در اصل ششم قانون اساسی آمده است: «در جمهوری اسلامی ایران، امور کشور باید به اتکاء آراء عمومی اداره شود، از راه انتخابات: انتخاب رئیس‌جمهور، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شوراها و نظایر اینها، یا از راه همه‌پرسی در مواردی که در اصول دیگر این قانون معین می‌گردد. براساس این اصل، ایران در طی ۳۵ سال گذشته از حاکمیت ملی برخوردار بوده و تمامی مسئولان در حوزه‌های مختلف با رأی مستقیم یا غیرمستقیم مردم انتخاب شده‌اند.

ساختار حکومتی و قدرت در جمهوری اسلامی، با محوریت ولایت فقیه برگرفته از آموزه‌های دینی و شرع مقدس اسلام است که انقلابی با ماهیت دینی را پدید آورد. اصول استقلال، آزادی، عدالت و پیشرفت بر

مبنای اسلام، از اصول اصلی نظام جمهوری اسلامی بوده و رویکرد آرمانی این نظام، ایجاد تمدن نوین اسلامی است.

۳-۲. دستاورد‌های سیاسی بین‌المللی

شعارهای «نه شرقی نه غربی، جمهوری اسلامی» و «استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی» گویای یک واقعیت تلخ بود؛ این واقعیت تلخ همان به تاراج رفتن استقلال ایران با سلطه قدرت‌های خارجی برای یک دوره طولانی است. با پیروزی انقلاب اسلامی، ایران از یک طرف از سلطه قدرت‌هایی خارجی رها شد و از طرف دیگر با حفظ استقلال در سیاست خارجی، مسیر توسعه قدرت برای تحقق آرمان‌های انقلاب و اهداف والای جمهوری اسلامی را در پیش گرفت. در حالی که حکومت پهلوی چه در دوره رضاشاه و چه در دوره محمدرضا شاه کاملاً به بیگانه وابسته بود، جمهوری اسلامی با تکیه بر قدرت مردم توانست برای حفظ استقلال ایران، در برابر قدرت‌های استکباری و به‌ویژه آمریکا دست به مقاومت زده و طی ۳۵ سال گذشته، تمامی توطئه‌های آنان را خنثی نماید. دفاع از محرومان و مستضعفان از یک طرف و ایستادگی و مبارزه با ظالمان و ستمگران به عنوان یک اصل ثابت در سیاست خارجی جمهوری اسلامی، از طرف دیگر، ایران را به کانون الهام‌بخش برای ملت‌های آزادی‌خواه تبدیل نمود. الهام‌بخشی انقلاب اسلامی بازتاب‌هایی را در حوزه‌های گوناگون به دنبال داشت و با این بازتاب‌ها، انقلاب اسلامی آغازگر تحولات بزرگ، اساسی و بنیادین در معادلات منطقه‌ای و بین‌المللی گردید؛ بازتاب‌هایی چون:

الف) تأثیر جدی بر نظریه‌های سیاسی

ب) تأثیر بر مسایل راهبردی جهان و از جمله فروریختن نظام دوقطبی حاکم بر جهان با ضربه‌های اساسی که از سوی انقلاب اسلامی بر اندیشه مارکسیسم وارد شد.

ج) بازتاب و تأثیر جدی بر حرکت‌های رهایی‌بخش در جهان اسلام و خارج از آن، به‌گونه‌ای که اکنون بیداری اسلامی را می‌توان به عنوان یکی از مهم‌ترین دستاوردهای انقلاب اسلامی مورد مطالعه قرار داد. با انقلاب اسلامی جریان مقاومت اسلامی در منطقه در برابر رژیم صهیونیستی پدید آمد و در کوتاه‌ترین زمان از جریان سازش پیشی گرفت. جنگ‌های ۳۳ روزه، ۲۲ روزه و ۸ روزه معادلات صهیونیست‌ها را برهم ریخت و بحران سوریه نتوانست جبهه مقاومت را فرو ریزد.

د) ایجاد و تقویت روح مبارزه، مقاومت و ایستادگی در ملت‌ها برای مبارزه با آمریکا

ه) معرفی اسلام ناب به عنوان یک مکتب تعالی‌بخش و تمدن‌ساز
و) تبدیل ایران به یک قدرت منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای تأثیرگذار

۳-۴-۳. دستاوردهای شاخص و جهانی انقلاب اسلامی از منظر امام

خمینی(ره) و مقام معظم رهبری

«در این دوره، در این سی و چند سال، زندگی ما تحت تأثیر همین خطوط اساسی قرار گرفته است. ما پیشرفت‌هایی داشتیم، ضعف‌ها و نقص‌هایی، هم داشتیم. پیشرفت‌ها را باید بشناسیم، ضعف‌ها را هم باید بشناسیم. اگر ضعف‌های خودمان را پنهان کنیم، نشناسیم، تجاهل کنیم، این ضعف‌ها خواهد ماند، نهادینه خواهد شد؛ برطرف نخواهد شد. همه نقاط قوت و ضعف را باید بدانیم. نقاط مثبت و منفی هر دو هست،

افت و خیز هست، اما حرکت ادامه داشته است؛ این مهم است. جوان‌های عزیز ما بدانند؛ در طول این سی و دو سه سال مواردی شده است که ما ضعف نشان دادیم، این حرکت افت و خیز داشته است. همیشه یک جور نبوده است؛ گاهی سرعت و شتاب، گاهی کمتر، اما حرکت هرگز متوقف نشده است و ما در همان جهت اصلی پیش رفتیم؛ که امروز محصول آن را داریم مشاهده می‌کنیم. من چند تا از نقاط قوتی را که در این مدت داشته‌ایم، عرض کنم، چند تا هم از نقاط ضعف را عرض کنم. مهم‌ترین نقطه قوت ما در این سی و دو سه سال عبارت است از غلبه بر چالش‌ها؛ این خیلی مهم است. ما یک ملتی نبودیم که سرمان را پائین بیندازیم، راهمان را برویم، کسی به ما کاری نداشته باشد؛ نه، از روز اول قدرت‌های مجهز جهانی، مسلطین جهانی با ما کار داشتند؛ بنا را بر اذیت گذاشتند، بنا را بر مانع‌تراشی گذاشتند: علیه ما جنگ تحمیل کردند، صدام را به جان ما انداختند، هشت سال ما را گرفتار کردند، تروریست آوردند، تحریم کردند. ما تا امروز بر همه این چالش‌ها غلبه پیدا کرده‌ایم؛ یعنی هیچکدام از این چالش‌ها نتوانسته است ملت ما و انقلاب ما را پشیمان کند، به زانو در بیاورد؛ ما بحمدالله راهمان را با قامت استوار ادامه داده‌ایم. این مهم‌ترین نقطه قوت ماست.

یک نقطه قوت دیگر در این مدت، گسترش خدمات به ملت است، کم‌و کیفاً. این خدمات نه با گذشته نزدیک قبل از انقلاب، بلکه با گذشته‌های دوردست هم قابل مقایسه نیست. خدمات عظیمی که در سراسر کشور گسترش پیدا کرده است، هم کیفیت‌های این خدمات بالاست، خدمات درجه اول است — مادی و معنوی — هم کمیت و

گسترش آنها زیاد است. این یک نقطه قوت مهمی است.»^۱

۳-۵. سیاست خارجی

۳-۵-۱. شکستن ابهت پوشالی ابرقدرت‌ها

شما بدانید که این نهضت ملی ایران، این عظمت قدرت‌های بزرگ را که با تبلیغات تحمیل کرده بودند در دماغ‌ها که اصلاً نمی‌شود با انگلستان درافتاد، حالا هم دیگر اصلاً با آمریکا نمی‌شود دیگر درافتاد، این عظمت را شکست... شما ثابت کردید که نه، می‌شود! می‌شود با آمریکا هم طرف شد، می‌شود که لانه جاسوسی آمریکا را هم تصرف کرد، می‌شود جاسوس‌های آمریکایی را هم گرفت و نگه داشت و حفظ کرد. شما این را ثابت کردید به دنیا. آن عظمتی که از آنها به واسطه تبلیغات زیادی که داشتند، در دنیا سایه افکنده بود که ابرقدرت است و کسی حق حرف زدن ندارد، آن شکست.^۲

۳-۵-۲. صف‌آرایی در برابر نمایش قدرت آمریکا

امروز یکی از افتخارات بزرگ ملت این است که در برابر بزرگ‌ترین نمایش قدرت و آرایش ناوهای جنگی آمریکا و اروپا در خلیج فارس صف‌آرایی نمود.^۳

۳-۵-۳. انتقال وحشت از دل مظلومان به دل مستکبران

جمهوری اسلامی ایران... این هنر را کرده که بت‌های عظیم تخیلی را

۱. خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۹۰/۱۱/۱۴

۲. صحیفه نور، ج ۱۱، ص ۴۵

۳. همان، ج ۲۰، ص ۲۳۷.

شکسته و رعب و وحشت را از دل مظلومان برداشته و در دل ستمگران گذاشته است و این خود از یک ملت بی‌عده و عده کافی معجزه‌های است که به ید قدرت الهی تحقق یافته است.^۱

۳-۵-۴. بازکردن دریچه نور و امید در دل مسلمانان

بحمدالله از برکت انقلاب اسلامی ایران دریچه‌های نور و امید به روی همه مسلمانان جهان باز شده است و می‌رود تا رعد و برق حوادث آن، رگبار مرگ و نابودی را در سر همه مستکبران فرو ریزد.^۲

۳-۵-۵. الگوسازی برای ملت‌های مستضعف

خداوند تعالی بر ما منت نهاد و رژیم استکبار را با دست توانای خود که قدرت مستضعفین است درهم پیچید و ملت عظیم ما را ائمه و پیشوای ملت‌های مستضعف نمود.^۳

۳-۵-۶. حمایت از مسلمانان آزاده

ما اعلام می‌کنیم که جمهوری اسلامی ایران برای همیشه حامی و پناهگاه مسلمانان آزاده جهان است و کشور ایران به عنوان یک دژ نظامی و آسیب‌ناپذیر نیاز سربازان اسلام را تأمین و آنان را به مبانی عقیدتی و تربیتی اسلام و همچنین به اصول و روش‌های مبارزه علیه نظام‌های کفر و شرک آشنا می‌سازد.^۴

۱. صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۲۲۸.

۲. همان، ج ۲۰، ص ۲۳۷.

۳. همان، ج ۵، ص ۲۳۳.

۴. همان، ج ۲۰، ص ۲۳۸.

۷-۵-۳. همگرایی امت اسلام

مقام معظم رهبری یکی از مهم‌ترین دستاوردهای انقلاب اسلامی را تجدید حیات اسلام در جهان خوانده و فرموده‌اند: علی‌رغم گذشت بیش از یکصد و پنجاه سال از برنامه‌ریزی مدون و همه‌جانبه علیه اسلام، امروز در سراسر دنیا یک حرکت عظیم اسلامی به وجود آمده است که به موجب آن اسلام در آفریقا، آسیا و حتی در قلب اروپا حیات جدیدی را باز یافته و مسلمانان به شخصیت و هویت واقعی خود پی برده‌اند.^۱

یکی از بزرگ‌ترین نتایجی که ما از این نهضت می‌بریم و بردیم، همین مواجهه‌شدن با برادرهایی است که در طول این مدت‌ها مواجه نشدیم. در این مجلس، الآن برادرهای ایرانی، بحرینی، پاکستانی دور هم نشستیم و مشکلات خودمان را می‌توانیم بیان کنیم.^۲

۸-۵-۳. بیداری امت اسلام

الحمدلله در این نهضت این پیروزی حاصل شد برای مسلمان‌ها که همه بیدار شدند و همه با هم انسجام پیدا کردند. پیوند پیدا کردند.^۳

۹-۵-۳. باوراندن امکان ایستادگی مقابل مستکبران به مستضعفان

شما در این مدتی که انقلاب کردید و قیام کردید، خودتان باورتان آمد و به دولت‌های مستضعف و ملت‌های مستضعف هم باوراندید که می‌شود در مقابل آمریکای جهان‌خوار و شوروی جهان‌خوار ایستادگی

۱. کیهان، ۱۳۶۹/۹/۲۲.

۲. صحیفه نور، ج ۶، ص ۲۰۱.

۳. همان، ج ۸، ص ۳۲.

کرد.^۱

۳-۵-۱۰. صدور انقلاب و دفاع از مستضعفان

ما باید از مستضعفین جهان پشتیبانی کنیم. ما باید در صدور انقلابمان به جهان کوشش کنیم و تفکر این‌که ما انقلابمان را صادر نمی‌کنیم کنار بگذاریم؛ زیرا اسلام بین کشورهای مسلمان فرقی قائل نمی‌باشد و پشتیبان تمام مستضعفین جهان است... من بار دیگر پشتیبانی خودم را از تمام نهضت‌ها و جبهه‌ها و گروه‌هایی که برای رهایی از چنگال ابرقدرت‌های چپ و راست می‌جنگند، اعلام می‌کنم.^۲

۳-۵-۱۱. دگرگون‌سازی سرنوشت امت اسلام

قرن گذشته گرچه برای ملت عزیز ما و برای اسلام و کشور مصیبت‌بار بود، لکن نهضت اسلامی ایران در اواخر این قرن، سرنوشت امت اسلام را در قرن آتی دگرگون خواهد نمود. امید واثق است که شرق در بند و خصوصاً کشورهای اسلامی، در زیر پرچم توحید به مبارزات خود برای استقلال و آزادی ادامه داده تا از چنگ غرب و شرق توطئه‌گر نجات پیدا کنند و این قرن، قرن نورانی کشورهای اسلامی باشد.^۳

۳-۵-۱۲. جهانی‌سازی دفاع از آرمان فلسطین

من در طی سالیان دراز، خطر اسرائیل غاصب را گوشزد مسلمین نمودم.... من از عموم مسلمانان جهان و دولت‌های اسلامی می‌خواهم که برای کوتاه‌کردن دست این غاصب و پشتیبانان آن به هم بیوندند و

۱. صحیفه نور، ج ۱۴، ص ۱۹۴.

۲. همان، ج ۱۲، ص ۱۹.

۳. همان، ج ۱۰، ص ۷۳.

جميع مسلمانان جهان را دعوت می‌کنم آخرین جمعه ماه مبارک رمضان را که از ایام قدر است و می‌تواند تعیین‌کننده سرنوشت مردم فلسطین نیز باشد، به عنوان «روز قدس» انتخاب و طی مراسمی همبستگی بین‌المللی مسلمانان را در حمایت از حقوق قانونی مردم مسلمان اعلام نمایند. از خداوند متعال پیروزی مسلمانان را بر اهل کفر خواستارم.^۱

۳-۶. سیاست داخلی

۳-۶-۱. استقلال نظامی

یکی از تحفه‌های بسیار باارزشی که این انقلاب به ما داده است، هدیه‌های است که از جانب خدای تبارک و تعالی به ما عنایت فرموده است، همین است که دست قدرت‌های بزرگ از ارتش بریده شد و مستشارهای آنها بیرون رانده شدند و شما الآن خودتان هستید و فرماندهان خودتان... ارتش که باید یک ارتش مستقلی باشد و غرور ارتشی‌اش محفوظ باشد، الان بحمدالله این مطلب حاصل است برای شما.^۲

۳-۶-۲. کشوری نیرومند

ایران امروز به عنوان یک ایران بزرگ و نیرومند مطرح است.^۳

۳-۶-۳. شکل‌گیری نهادهای مسلح مردمی (سپاه، کمیته، بسیج)

بعد از انقلاب یک گروه‌هایی پیدا شدند و یک جمعیت‌هایی که نظیر

۱. صحیفه نور، ج ۸، ص ۲۲۹.

۲. همان، ج ۱۵، ص ۱.

۳. همان، ج ۱۵، ص ۱۶۲.

اینها در تاریخ گمان نداریم سابقه داشته باشد... از قبیل پاسدار، کمیته و امثال اینها، بسیج. اینها یک نوآردهایی است که به برکت اسلام و تعهد ملت ما به اسلام پیدا شده است و بی سابقه است. بی سابقه است که به مجرد این که انقلابی می شود یک عده‌ای به نام پاسدار، یک عده‌ای به نام کمیته، یک عده‌ای به نام بسیج برای امنیت داخلی و مرزها از خود مردم جوشش کنند... اینها برکات اسلام است.^۱

۳-۶-۴. همنشینی و هم‌اندیشی اقوام و صفوف مختلف

از برکات این نهضت یکی این است که طوائف مختلفه را زیر یک سقف توی یک اتاق کوچک جمع کرده است، فارس و کرد و عرب و عجم، همه برادرها را در یک جا مجتمع کرده است تا مسائل و مطالبی که دارند بگویند و ما هم اگر عرائضی داریم به آنها عرض می‌کنیم.^۲

۳-۶-۵. کشوری باثبات

ایران از باثبات‌ترین ممالک است... کجاست که اینطور ثبات داشته باشد؟ کجاست که هیچ یک از ارگان‌هایی که الآن هست متزلزل نشده‌اند به واسطه کشتن یکی یا دو تا؟ در صورتی بود که یک شاه‌مردگی سابق البته اینطور بود تا یک کسی می‌مرد، شاهی می‌مرد، فوراً در همه جا شلوغ می‌شد، حالا ما دیدیم رئیس‌جمهور شهید شد و همه ایران ثباتش محفوظ است و بالاتر شده است و همه برای او سینه می‌زنند و عزذاری می‌کنند و از همه می‌خواهند که حفظ کنید دیگران را.^۳

۱. صحیفه نور، ج ۱۷، ص ۲۴۵.

۲. همان، ج ۷، ص ۲۵۰.

۳. همان، ج ۱۸، ص ۲۰۷.

۳-۶-۶. استقلال سیاسی

امروز ایران اسلامی به برکت ایمان قوی و تعهد به اسلام و تحول عظیمی که در اقصاء مختلفه حاصل شده است، دست شرق و غرب و انگل‌های منحرف را از کشور خود کوتاه و به هیچ قدرتی اجازه نمی‌دهد کوچک‌ترین دخالتی در کشور اسلامی ایران نمایند.^۱

۳-۶-۷. آزادی در انتخابات و تعیین سرنوشت

همان‌طور که بارها گفته‌ام مردم در انتخابات آزادند و احتیاج به قیم ندارند و هیچ فرد و یا گروه و یا دست‌های حق تحمیل فرد و یا افرادی را به مردم ندارند.^۲

۳-۶-۸. آزادی سیاسی

نعمت آزادی بالاترین نعمتی است که بشر دارد، شما فاقد بودید این نعمت را نمی‌توانستید یک کلمه حرف بزنید، نمی‌توانستید اینجا با هم جمع شوید. امکان داشت؟ برای شما قبلاً امکان داشت که ماها بنشینیم با هم صحبت کنیم؟ نمی‌گذاشتند کسی از این در داخل بشود، اگر یک وقتی داخل می‌شدید وقتی بیرون می‌رفتید توی سازمان امنیت باید بروید. خدا به شما نعمت آزادی را داده و شما را در امتحان این آزادی قرار داده که ببیند که شما با این آزادی چه می‌کنید.^۳

۱. صحیفه نور، ج ۱۹، ص ۲۰۳.

۲. همان، ج ۲۰، ص ۱۹۴.

۳. همان، ج ۸، ص ۴۹.

۳-۷. منابع و مأخذ

۱. فساد دربار، روح‌الله حسینیان، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، www.irdc.ir/fa/content/4911/default.aspx
۲. ظهور و سقوط پهلوی، حسین فردوست، ج ۱، ص ۸۲
۳. سیاست خارجی آمریکا و شاه، گازیوروسکی، ص ۲۸
۴. خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۹۰/۱۱/۱۴
۵. صحیفه نور
۶. کیهان، ۱۳۶۹/۹/۲۲.

۴. عبرت‌های انقلاب به ویژه فتنه ۱۳۸۸

۴-۱. مقدمه

ایجاد فتنه و فتنه‌انگیزی از ابزارهای دشمنان این کشور از آغاز پیروزی انقلاب اسلامی تا به امروز بوده است. دشمنان این مرز و بوم به‌طور مداوم در حال دسیسه‌جهت‌نابودی این نظام اسلامی و مردمی بوده و هستند. مقام معظم رهبری در این باره می‌فرمایند: «ملت ایران حالاً حالاها باید منتظر باشد که دشمنان به کارها و فتنه‌ها و خیانت‌های خودشان برای این‌که زیبایی‌های انقلاب از یاد برود ادامه بدهند. دشمن دست برنمی‌دارد؛ تا انقلاب را یا تحریف کنند یا به دست فراموشی بسپرنند و کاری کنند که ملت حرکت خود، سابقه خود و کار بزرگی را که کرده است فراموش کند، دچار نسیان و غفلت بشود.»^۱

۴-۲. فتنه

مراد از فتنه، شرک و کفر است. وجه تسمیه کفر به فتنه همانا به

---

۱. بیانات در دیدار مردم قم، ۱۳۹۳/۱۰/۱۷

سبب کفر به هلاکت و قتل و فساد است. فتنه منجر به هلاکت و قتل و فساد می‌شود، چنانچه می‌فرماید وَ قَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَ يَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنْ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ^۱: مقصود از فتنه، شرک و افساد در زمین است.^۲ و فتنه ایجاد اختلال و اضطراب است در مورد معین.^۳

«وَ قَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَ يَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ»: کلمه «فتنه» در لسان این آیات به معنای شرک است، به این‌که بتی برای خود اتخاذ کنند، و آن را بپرستند، آن‌طور که مشرکین مکه مردم را وادار به آن می‌کردند. دلیل این‌که گفتیم فتنه به معنای شرک است جمله: «وَ يَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ» است.^۴ بنابراین مراد از قوله تعالی وَ الْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ^۵ کفر ایشان است یعنی کفر ایشان اشد از قتل در ماه حرام با این‌که کفر ایشان منجر به فساد می‌شود خود کفر طغیان به خدا و اعظم از همه گناهان کبیره است و از اینست که در آخر آیه امر بقتل می‌نماید تا این‌که فتنه از میان برکنار شود و دین در همه اشخاص دین‌خدایی باشد، یعنی مؤمن و موحد باشند.

۴-۳. منافقین و فتنه‌انگیزی‌هایشان در صدر اسلام

قرآن کریم در باره منافقین اهتمام شدیدی ورزیده و مکرر آنان را

۱. سوره بقره، آیه ۱۹۳.

۲. ترجمه بیان السعادة، ج ۲، ص: ۳۹۵.

۳. تفسیر روشن، ج ۳، ص: ۱۱.

۴. ترجمه المیزان، ج ۲، ص: ۹۰.

۵. آیات الأحکام (الجرجانی) ج ۲، ص ۳۰ [سوره بقره، آیه ۱۹۱].

مورد حمله قرار داده، و زشتی‌های اخلاقی، دروغ‌ها، خدعه‌ها، دسیسه‌ها، و فتنه‌هایشان را به رخشان می‌کشد؛ فتنه‌هایی که علیه رسول خدا ﷺ و مسلمانان به‌پا کردند، و در سوره‌های قرآن کریم از قبیل سوره بقره، آل عمران، نساء، مائده، انفال، توبه، عنکبوت، احزاب، فتح، حدید، حشر، منافقین و تحریم سخن از آن را تکرار نموده است.

نیز در مواردی از کلام مجیدش ایشان را به شدیدترین وجه تهدید نموده به این‌که در دنیا مهر بر دل‌هایشان زده، و بر گوش و چشمشان پرده می‌افکند، و نورشان را از ایشان می‌گیرد، و در ظلمت‌ها رهایشان می‌کند، به طوری که دیگر راه سعادت خود را نبینند، و در آخرت در درک اسفل و آخرین طبقات آتش جایشان می‌دهد.

و این نیست مگر به خاطر مصائبی که این منافقین بر سر اسلام و مسلمین آوردند. چه کیدها و مکرها که نکردند؟ و چه توطئه‌ها و دسیسه‌ها که علیه اسلام طرح نمودند، و چه ضربه‌هایی که حتی مشرکین و یهود و نصاری به اسلام وارد نیاوردند؟ و برای پی‌بردن به خطری که منافقین برای اسلام داشتند، همین کافی است که خدای تعالی به پیامبرش خطاب می‌کند که از این منافقین بر حذر باش، و مراقب باش تا بفهمی از چه راه‌های پنهانی ضربات خود را بر اسلام وارد می‌سازند:

«هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرُوهُمْ»

۱. از همان اوایل هجرت رسول خدا ﷺ به مدینه، آثار دسیسه‌ها و توطئه‌های منافقین ظاهر شد، و بدین جهت می‌بینیم که سوره بقره - به طوری که گفته‌اند - شش ماه بعد از هجرت نازل شده و در آن به شرح اوصاف آنان پرداخته، و بعد از آن در سوره‌های دیگر به دسیسه‌ها و انواع کیدهایشان اشاره شده، نظیر کناره‌گیری‌شان از لشکر اسلام در جنگ احد؛

۲. که عده آنان تقریباً ثلث لشکریان بود، و پیمان بستن با یهود، و تشویق آنان به لشکرکشی علیه مسلمین؛
۳. و ساختن مسجد ضرار؛
۴. و منتشر کردن داستان افک (تهمت به عایشه)، و فتنه به پا کردنشان در داستان سقایت؛
۵. و داستان عقبه
۶. و امثال آن تا آنکه کارشان در افساد و وارونه کردن امور بر رسول خدا ﷺ به جایی رسید که خدای تعالی به مثل آیه زیر تهدیدشان نموده، فرمود: «لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ وَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَ الْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِبَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا مَلْعُونِينَ أَيْنَمَا تُقَمُّوا أُحْذُوا وَ قَاتِلُوا تُقْتَلُوا».
- روایات هم از بسیاری به حد استفاضه رسیده که عبد الله بن ابی سلول و همفکران منافقش، همان‌هایی بودند که امور را علیه رسول خدا ﷺ واژگونه می‌کردند، و همواره در انتظار بلایی برای مسلمانان بودند، و مؤمنین همه آنها را می‌شناختند، و عده‌شان یک سوم مسلمانان بود، و همان‌هایی بودند که در جنگ احد از یاری مسلمانان مضایقه کردند، و خود را کنار کشیده، در آخر به مدینه برگشتند، در حالی که می‌گفتند: «لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَا تَبْعَانَاكُمْ؛ اگر می‌دانستیم قتالی واقع می‌شود، با شما می‌آمدیم».

۴-۴. نفاق قبل از هجرت و بعد از پیامبر اکرم ﷺ

و از همین جاست که برخی نوشته‌اند حرکت نفاق از بدو وارد شدن اسلام به مدینه شروع و تا نزدیکی وفات رسول خدا ﷺ ادامه داشت. این سخنی است که جمعی از مفسرین گفته‌اند، و لیکن با تدبر و موشکافی

حوادثی که در زمان رسول خدا ﷺ رخ داد و فتنه‌های بعد از رحلت آن جناب، و در نظر گرفتن طبیعت اجتماع فعال آن روز، علیه این نظریه حکم می‌کند.

برای این که اولاً: هیچ دلیل قانع‌کننده‌ای در دست نیست که دلالت کند بر این که نفاق منافقین در میان پیروان رسول خدا ﷺ و حتی آنهایی که قبل از هجرت ایمان آورده بودند رخنه نکرده باشد، و دلیلی که ممکن است در این باره اقامه شود، هیچ دلالتی ندارد.

و آن دلیل این است که منشأ نفاق ترس از اظهار باطن و یا طمع خیر است، و پیامبر و مسلمانان آن روز که در مکه بودند، و هنوز هجرت نکرده بودند، قوت و نفوذ کلمه و دخل و تصرف آنچنانی نداشتند که کسی از آنان بترسد و یا طمع خیری از آنان داشته باشد، و به این منظور در ظاهر مطابق میل آنان اظهار ایمان کنند و کفر خود را پنهان بدارند، چون خود مسلمانان در آن روز توسری خور و زیردست قریش بودند.

مشرکین مکه یعنی دشمنان سرسخت آنان و معاندین حق هر روز یک فتنه و عذاب‌ی درست می‌کردند، در چنین جوی هیچ انگیزه‌ای برای نفاق تصور نمی‌شود! به خلاف بعد از هجرت که رسول خدا ﷺ و مسلمانان یاورانی از اوس و خزرج پیدا کردند، و بزرگان و نیرومندان این دو قبیله پشتیبان آنان شده و از رسول خدا ﷺ دفاع می‌نمودند، همان طور که از جان و مال و خانواده خود دفاع می‌کردند، و اسلام به داخل تمامی خانه‌هایشان نفوذ کرده بود، و به وجود همین دو قبیله علیه عده قلیلی که هنوز به شرک خود باقی بودند قدرت‌نمایی می‌کرد، و مشرکین جرئت علنی کردن مخالفت خود را نداشتند، به همین جهت برای این که از شر مسلمانان ایمن بمانند به دروغ اظهار اسلام می‌کردند، در حالی که

در باطن کافر بودند، و هر وقت فرصت می‌یافتند علیه اسلام دسیسه و نیرنگ به کار می‌بردند.^۱

۴-۵. فتنه‌گری در جمهوری اسلامی ایران

نیم‌نگاهی به رخداد‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و فراز و نشیب‌های راه طی شده، بی‌تردید اهمیت وقایع تلخ سال ۱۳۸۸ را در ذهن و نظر هر پرسشگری برجسته ساخته و متوجه مقطع تاریخی بعد از انتخابات دهم ریاست جمهوری می‌کند که در آن با ریزش‌ها و رویش‌های کم‌سابقه یا بی‌سابقه، فصلی نو، فراروی نظام اسلامی قرار گرفت و ملت رشید ایران اسلامی از آزمونی دیگر سربلند و پیروز خارج شد.

فتنه‌گری دارای ابعاد گوناگونی است که راه حل گذر از آن داشتن بصیرت می‌باشد. شناخت حق از باطل از مهم‌ترین ارکان مواجهه با فتنه است.

خطرناک‌ترین این حوادث، حادثه‌ای است که فتنه باشد. فتنه، یعنی حادثه غبارآلودی که انسان نتواند بفهمد چه کسی دوست و چه کسی دشمن است و چه کسی با غرض وارد میدان شده و از کجا تحریک می‌شود. فتنه‌ها را باید با روشنگری خاموش کرد. هر جا روشنگری باشد، فتنه‌انگیز دستش کوتاه می‌شود. هر جا حرف بی‌هدف، کار بی‌هدف، تیراندازی بی‌هدف، تهمت زدن بی‌هدف وجود داشته باشد، فتنه‌انگیز خوشحال می‌گردد؛ چون صحنه شلوغ می‌شود. لذا مردم عزیز

۱. منافقین و فتنه‌انگیزی‌هایشان در صدر اسلام، طباطبایی، محمد حسین.

ما که بحمدالله در این بیست سال هوشیاری حقیقی خودشان را در قضایای گوناگون نشان دادند، در این قضیه هم باید هوشیارانه مسائل را تحلیل کنند^۱.

۱. از سال ۱۳۵۷ تاکنون، ایران اسلامی همیشه در معرض توطئه‌ها و دشمنی‌های نظام سلطه به رهبری شیطان بزرگ آمریکا بوده و هست، ولی در پنج مقطع مشخص، رژیم استکباری ایالات متحده با هم‌پیمانانش سعی کرد که با تغییر رویکرد بر شدت و نوع تهاجم خود افزوده و از فرصت‌های جدیدی، علاوه بر زمینه‌های گذشته علیه انقلاب اسلامی بهره گیرد.

الف) در دهه اول پس از پیروزی انقلاب اسلامی تلاش آمریکا عمدتاً برای مواجهه سخت با مردم عزیز ایران بود، لذا با تحریک جنگ‌های قومی و مذهبی، حمله مستقیم به ایران در واقعه طبس، طراحی کودتای نوژه و سپس تحریک صدام جهت تجاوز به ایران، براندازی مستقیم را در دستور کار خود قرار داد.

ب) از سال ۱۳۶۷ آمریکا با قبول شکست پروژه جنگ سخت، وجه همت خویش را در تهی کردن نهال جوان اما مستحکم انقلاب اسلامی با آغاز جنگ نرم کرد، ولی با دقت نظر مقام معظم رهبری در اعلام جنگ نرم و شیخون فرهنگی دشمن علی‌رغم واردکردن آسیب‌های بسیار نتوانست خواسته خود را به‌طور کامل محقق سازد.

ج) در دوره دوم خرداد، رویکرد حاکمیت دوگانه و شکاف بین مسئولان و انتخابی نمودن و انتصابی دانستن آنها دنبال شد، اما باز نتیجه

مورد دلخواه سلطه‌گران حاصل نشد.

د) آمریکا با سرمایه‌گذاری نزدیک به یک دهه با همت بنیادهایی همچون بنیاد سوروس و با بهره‌گیری از نظریاتی چون نظریه جین شارپ و استفاده از تجارب انقلاب‌های رنگی در برخی کشورها از جمله انقلاب گل رز در گرجستان، انقلاب نارنجی در اوکراین و انقلاب لاله‌ای در قرقیزستان کوشید علاوه بر تشدید اختلافات و درگیری مسئولان، این‌بار متن جامعه را در مقابل هم قرار داده و به‌زعم خود پرورنده انقلاب اسلامی ایران را بسته و همه دستاوردهای آن را به یکباره با سقوط در پرتگاه به نابودی بکشاند و این‌بار نیز جز شکست از هم‌اوردی با اراده الهی متجلی در تدابیر رهبری فرزانه انقلاب و بصیرت و غیرت مثال‌زدنی مردم بیدار ایران نتیجه‌ای حاصل آمریکا و همراهانش نشد.

ه) پنجمین رویکرد جدی آمریکا در تشدید همه‌جانبه تحریم‌ها برای کندکردن پیشرفت ایران و فراتر از آن، ایجاد نارضایتی در بین آحاد مردم برای رویگردانی اجتماعی و آشوب آغاز شد که بدون شک مقدمات آن را عناصر فتنه‌گر داخلی مهیا نموده و حتی برخی از آنان بنابر اسناد موجود تسریع در آن را از بیگانگان طلب کردند و آنقدر فضا را برای رئیس‌جمهور آمریکا آماده کردند که او با علی‌رغم تقدیم نامه به مقام معظم رهبری و اعلام آمادگی مذاکره مستقیم در همه سطوح - دو روز قبل از انتخابات ۲۲ خرداد ۱۳۸۸ - به یکباره خواستار تشدید فشارها به بهانه بی‌ثباتی داخلی در ایران در ایام آشوب‌های خیابانی و ادعاهای واهی خود در موضوع هسته‌ای شد. اینک ما در حال نبردی اقتصادی و جنگ تمام‌عیار فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و امنیتی هستیم که گذر با عزت از آن نیاز به همت مضاعف و درس‌گیری از همه مواقف گذشته

خاصه در بزرگ‌ترین آنها یعنی فتنه سال ۱۳۸۸ دارد.

۲. یکی از شگردهای دشمنان، کمرنگ‌نمودن جنایت رخ داده در فتنه سال ۱۳۸۸ به‌طور مستقیم یا با واسطه و بهره‌گیری از ظرفیت افراد ساده لوح در کشور است. به‌نظر برخی عناصر سطحی، ماجرا را تا دعوای شخصی دو نفر تنازل داده و می‌گویند رفتار غلط دکتر احمدی‌نژاد در مناظرات سبب شد تا آقایان موسوی و کروبی نیز به تلافی، بعد از انتخابات این رفتارهای غیرقانونی را داشته باشند، لذا در ادامه درخواست محاکمه دو طرف را می‌کنند. با دقت نظر در اقدام خلاف اخلاق آقای احمدی‌نژاد که نارضایتی رهبر معظم انقلاب را به‌همراه داشت، با جرم بزرگ مرتکب شده توسط فتنه‌گران که در آن دروغ بزرگ تقلب را بیان داشته و تهمت نابخشودنی تجاوز را به ساحت نورانی نظام اسلامی زدند- و با آشوب‌طلبی، سبب آسیب‌ها و جراحات سنگینی بر ملت گردیدند- و زمینه را برای تمسخر و قلب‌کردن آرمان‌های انقلاب در ۱۳ آبان و اهانت و آتش‌زدن تمثال امام(ره) در ۱۶ آذر و از همه بالاتر هتک حرمت در عاشورای حسینی را فراهم کردند و راه را برای زمینه مداخله‌جویی بیگانگان و تصویب مجدد قطعنامه‌های سازمان ملل و جسارت آمریکا در تشدید زیاده‌خواهی‌ها و تحریم‌های اقتصادی باز نمودند و در یک کلام دانسته یا ندانسته همه سرمایه‌های این ملت رشید را با قدرت‌طلبی خود و بی‌تقوایی جمعی همراهان خویش بر لب پرتگاه بردند تا از قبل آن عطش قدرت‌طلبی‌شان را سیراب کنند بی‌آن که توجه کنند، که در سناریویی بزرگ با ابعاد جهانی علیه انقلاب اسلامی و به سرکردگی آمریکا و اسرائیل آب به آسیاب آنان می‌ریزند و راه را بر بیگانگان هموار می‌نمایند.

۳. سران داخلی فتنه و همراهان آنها آنچنان شیفته خویش گردیده بودند که با رویی گشاده به استقبال ضدانقلاب و سران خارجی آنها رفتند و خود را در جایگاهی نشانند که برای سلطه‌گران امید و روزنه نفوذ خلق نمود و رفتاری انجام دادند که هنوز ملت عزتمند و رشید ما در حال پرداختن هزینه‌های آن است و این درحالی است که سران داخلی فتنه نه تنها متنبه نشده و اظهار پشیمانی و ندامت نمی‌کنند، بلکه هنوز در توهمات خویش غوطه‌ورند و ادعاهای بی‌اساس خود را تکرار و طلب نداشته خود را وصول می‌نمایند. بدتر از آنان همراهان بی‌تقوایی هستند که در محافل خصوصی خویش به درستی انتخابات سال ۱۳۸۸ ادعان داشته ولی حاضر نیستند اقراری بر جرم و جنایت خود و اظهار ندامت در برابر ملت رشید ایران داشته باشند. این درحالی است که برخی از سران داخلی فتنه و مرتبطين با آنها چندی است که بر کرسی اخلاق نشسته و مخالفین خود را دعوت به اخلاق‌مداری می‌کنند، بدون اینکه پاسخی بر دروغ‌ها و تهمت‌ها و جنایاتی داشته باشند که در آن چهره نظام اسلامی را منکوب می‌کنند.

۴. یکی از نکات قابل توجه و دقت در سال‌های اخیر امید مسئولان آمریکایی و صهیونیستی به عده‌ای تجدیدنظرطلب داخلی بوده که با بی‌آبرویی تمام اظهار می‌دارند که همه فشارها و تحریم‌های آمریکا برای ایجاد نارضایتی در مردم و سوق دادن رأی و نظر آنها به این عده پر مدعا بوده که به بیان آدام آرلی، سفیر آمریکا در بحرین به‌عنوان اپوزیسیون جدید و با رهبری مهندس موسوی و آقای سیدمحمد خاتمی شناخته می‌شوند یا با جسارت تمام مایکل اورن سفیر رژیم نامشروع اسرائیل در آمریکا اعلام می‌کند که به‌واسطه رخدادهای سال‌های اخیر، هرچه فشار

نیز به مردم ایران بیاید و تحریم‌ها هر فاجعه‌ای را خلق نمایند باز کمک می‌کنند تا مردم از نظام اسلامی فاصله گرفته و دیگر آمریکا و اسرائیل را مسبب مشکلات خود ندانند^۱.

۴-۶. نظر مقام معظم رهبری و علما در خصوص فتنه ۸۸

اسلام‌خواهی و پیاده‌سازی آموزه‌های دینی در تمامی زوایای حکومت و جامعه، انگیزه اصلی ملت ایران در برپایی انقلاب سال ۵۷ و یکی از سه رکن آن محسوب می‌شود. طی حدود دو دهه از زمان پیروزی انقلاب، دشمنان به خوبی دریافتند که راهبردهای منازعات آنها با ایران بی‌حاصل است و رمز آن نیز ایمان و باورهای دینی و بصیرت نافذ سیاسی آحاد ملت است که برگرفته از آموزه‌های دینی و انقلابی است. از این رو، در بیش از یک دهه اخیر، راهبردهای خود را برای «تهاجم و شیخون» به همین عنصر تعالی‌بخش بسیج کردند. همه امیدشان این بود که تلاش آنها در بزنگاه فتنه ۸۸، نتیجه خواهد داد. حضور ملت مؤمن و هوشمند ایران در مقابله با جریان فتنه و حماسه‌آفرینی در نهم دی‌ماه و ۲۲ بهمن نشان داد که غرب و دشمنان، در رمزگشایی بصیرت‌متدینانه ملت ایران، بسیار حقیر و ناتوانند.

۴-۷. امام خمینی(ره)

آن روز که امام امت(ره) فرمودند که «محرم و صفر است که اسلام را زنده نگه داشته است... اگر بخواهید نهضت شما محفوظ بماند باید این

۱. چرا فتنه؟ زاکانی، علیرضا، ۱۳۹۳

سنت‌ها را حفظ کنید» بیان این واقعیت بود که انقلاب اسلامی ملت بزرگ ایران برگرفته از آموزه‌ها و عبرت‌های عاشورا است. ملت ایران هر سال در محرم و صفر و در مناسبت‌های مختلف درس‌ها و عبرت‌های عاشورا را بازخوانی و مرور می‌کند. این ملت، انقلاب اسلامی خود را بر اساس آموزه‌های عاشورا، پایه‌گذاری کرد و مبتنی بر همین آموزه‌ها، از گردنه‌های سخت و دشوار توطئه‌ها و فتنه‌ها، با عزت و سربلندی عبور نمود. حماقت بزرگ فتنه‌گران داخلی و اربابان شیطان‌صفت آنها این بود که از درک این عنصر اساسی عاجز بوده و در ماه محرم، به ارزش‌های دینی مردم تاختند و در روز واقعه، با تعرض به عاشورائیان و محافل و نمادهای عزاداری، یک بار دیگر رفتار یزیدی به نمایش گذاشتند. حماسه خودجوش ۹ دی، شکستن بغض نهفته مردمی عاشق بود که هر هفته و یا هر روز با فرازهای زیارت عاشورا، زمزمه می‌کردند که «ای کاش روز عاشورا می‌بودیم و با دشمنان می‌جنگیدیم».

اعتراف مرکز «دیپلماسی عمومی دانشگاه کالیفرنیا جنوبی» آمریکا در مورد پیوند عاشورا و ملت ایران نیز اگرچه دیر هنگام، اما شنیدنی است. این مرکز در مطلبی تأکید کرد: «از این دست مراسم مذهبی در طول تاریخ بشریت بسیار بوده، اما آنچه در مورد عاشورا و ایران متمایز است، این است که این واقعه به قدری عمیق و قدرتمند است که حتی سیاست بین‌الملل جمهوری اسلامی را نیز جهت‌دهی می‌کند... رهبر انقلاب ایران صریحاً این ارتباط را این‌گونه بیان کرده‌اند: «اگر فشار دشمنان بیش از پیش ادامه یابد، حادثه کربلا تکرار خواهد شد.» اشاره به واقعه غم‌انگیزی مانند عاشورا، در حالی که اتفاقات پیروزمندانه دیگری در تاریخ اسلام وجود دارد، نشان‌دهنده این است که رهبری کنونی و

پیروان آن، تا چه اندازه در ایستادگی در برابر آمریکا مصمم و بارآراده هستند. هر کس که بخواهد رفتار و روش ایران را بشناسد، مطمئناً ابتدا باید عاشورا را درک کند.^۱

۴-۸. مقام معظم رهبری

پیوند عمیق و ناگسستنی مردم ایران با انقلاب اسلامی و نظام و حضور متعهدانه و مؤثر در صحنه‌های دفاع از آرمان‌ها و دستاوردهای آن در طول بیش از سه دهه گذشته، نشان داد که جمهوری اسلامی ایران، مردمی‌ترین نظام سیاسی در جهان معاصر است. ملت ایران در روند تثبیت انقلاب و پیشرفت نظام نمونه و الگو بوده و همواره در مواجهه با تهدیدات و فتنه‌های سی و چندساله، افتخارآفرینی و حماسه‌سازی کرده است. این خصوصیت ممتاز ملت ایران، ناشی از فرهنگ و باورهای دینی و ملی آن است. معمار بزرگ انقلاب اسلامی، چه زیبا ملت خود را توصیف می‌کنند؛ آنجایی که می‌فرمایند: «من با جرئت مدعی هستم که ملت ایران و توده میلیونی آن در عصر حاضر بهتر از ملت حجاز در عهد رسول الله ﷺ و کوفه و عراق در عهد امیرالمومنین علیه السلام و حسین بن علی علیه السلام می‌باشند. آن حجاز که در عهد رسول الله ﷺ مسلمانان نیز اطاعت از ایشان نمی‌کردند... اما امروز می‌بینیم که ملت ایران... با کمال شوق و اشتیاق چه فداکاری‌ها می‌کنند و چه حماسه‌ها می‌آفرینند.»^۲

آنچه مهم است، این است که ملت عزیز ما اتحاد خود را حفظ کنند،

۱. خبرگزاری فارس، ۹۰/۹/۲۰، شماره یادداشت شماره ۱۳۹۰۰۹۲۰۰۰۱۲۲۱

۲. فرازی از وصیت نامه سیاسی - الهی حضرت امام

وحدت کلمه را حفظ کنند. این وحدت کلمه، خاری در چشم دشمنان است. سعیشان این است که وحدت کلمه ملت را به هم بزنند. به گمان من مهم‌ترین هدف از حوادث دوران فتنه بعد از انتخابات - این چند ماه - این بود که بین آحاد ملت شکاف بیندازند؛ سعیشان این بود. می‌خواستند بین آحاد مردم شکاف بیندازند، و نتوانستند. امروز معلوم شده است که آن کسانی که در مقابل عظمت ملت ایران، در مقابل کار بزرگ ملت ایران در انتخابات ایستادند، آنها بخشی از ملت نیستند؛ افرادی هستند یا ضد انقلاب صریح، یا کسانی که بر اثر جهالت خود، بر اثر لجاجت خود، کار ضد انقلاب را می‌کنند؛ ربطی به توده مردم ندارند. توده مردم راه خود را ادامه می‌دهد؛ راه خدا را، راه اسلام را، راه جمهوری اسلامی را، راه پیاده‌کردن احکام الهی را، راه رسیدن به عزت و استقلال در پناه اسلام را. ملت حرکتش اینجوری است^۱. حضور عظیم و خروشان مردم در ۹ دی ۸۸، که یک بار دیگر خاطره روزهای انقلاب و روحیه همبستگی و همدلی برای حفظ اصول و تثبیت اهداف انقلاب را زنده کرد، به فراخوان شخص، حزب و نهادی وابسته نبود؛ حرکتی خودجوش برگرفته از همان معرفت دینی و بصیرت انقلابی ملت هوشمند ایران بود.

دشمنان ملت از شفاف‌بودن فضا ناراحتند؛ فضای شفاف را برنمی‌تابند؛ فضای غبارآلود را می‌خواهند. در فضای غبارآلود است که می‌توانند به مقاصد خودشان نزدیک شوند و به حرکت ملت ایران ضربه بزنند. فضای غبارآلود، همان فتنه است. فتنه معنایش این است که یک

۱. بیانات در دیدار فرمانده و پرسنل نیروی هوایی، ارتش، ۱۳۸۸/۱۱/۱۹

عده‌ای بیایند با ظاهرِ دوست و باطنِ دشمن وارد میدان شوند، فضا را غبارآلود کنند؛ در این فضای غبارآلود، دشمن صریح بتواند چهره خودش را پنهان کند، وارد میدان شود و ضربه بزند. اینی که امیرالمؤمنین فرمود: «أما بدء وقوع الفتن أهواء تتبع و احكام تتبدع»، تا آنجایی که می‌فرماید: «فلو انّ الباطل خالص من مزاج الحقّ لم يخف على المرتادين»؛ اگر باطل، عریان و خالص بیاید، کسانی که دنبال شناختن حق هستند، امر برایشان مشتبه نمی‌شود؛ می‌فهمند این باطل است. «و لو انّ الحقّ خالص من مزج الباطل انقطع عنه السن المعاندین»؛ حق هم چنانچه بدون پیرایه بیاید توی میدان، معاند دیگر نمی‌تواند حق را متهم کند به حق نبودن. بعد می‌فرماید: «و لیکن یؤخذ من هذا ضعف و من ذاک ضعف فیمزجان»؛ فتنه‌گر یک تکه حق، یک تکه باطل را می‌گیرد، اینها را با هم مخلوط می‌کند، در کنار هم می‌گذارد؛ «فحیثذ یشته الحقّ علی اولیائه»؛ آن وقت کسانی که دنبال حقتند، آنها هم برایشان امر مشتبه می‌شود. فتنه این است دیگر.

خوب، حالا در مقابل یک چنین پدیده‌ای، علاج چیست؟ عقل سالم حکم می‌کند و شرع هم همین را قاطعاً بیان می‌کند: علاج عبارت است از صراحت در تبیین حق، صراحت در بیان حق. وقتی شما می‌بینید یک حرکتی به بهانه انتخابات شروع می‌شود، بعد یک عامل «دشمن» در این فضای غبارآلوده وارد میدان شد، وقتی می‌بینید عامل دشمن - که حرف او، شعار او حاکی از مافی‌الضمیر اوست - آمد توی میدان، اینجا باید خط را مشخص کنید، اینجا باید مرز را روشن کنید. همه وظیفه دارند؛ بیشتر از همه، خواص؛ و در میان خواص، بیشتر از همه، آن کسانی که مستمعین بیشتری دارند، شنوندگان بیشتری دارند. این وظیفه است دیگر: مرزها روشن بشود و معلوم بشود که کی چی می‌گوید. اینجور نباشد که

باطل، خودش را در لابه‌لای گرد و غبار برخاسته در میدان مخفی کند، ضربه بزند و جبهه حق نداند از کجا دارد ضربه می‌خورد. این است که حرف دو پهلو زدن، از خواص، مطلوب نیست. خواص باید حرف را روشن بزنند و مطلب را واضح بیان کنند. این، مخصوص یک گرایش سیاسی خاص هم نیست. در داخل نظام اسلامی، همه گرایش‌هایی که در مجموعه نظام قرار دارند، اینها باید صریح مشخص کنند که بالاخره آن حمایتی که مستکبرین عالم می‌کنند، مورد قبول است یا مورد قبول نیست. وقتی که سران استکبار، سران ظلم، اشغالگران کشورهای اسلامی، کُشندگان انسان‌های مظلوم در فلسطین و در عراق و افغانستان و خیلی جاهای دیگر، می‌آیند وارد میدان می‌شوند، حرف می‌زنند، موضع می‌گیرند، خوب، باید معلوم بشود این کسی که در نظام جمهوری اسلامی است، در مقابل این چه موضعی دارد؛ حاضر است تبری بجوید، بگوید من دشمن شمایم؟ من مخالف شمایم؟^۱

هدف اصلی دشمنان در این فتنه‌گری از بین بردن امنیت سیاسی کشور بود. مقام معظم رهبری در این زمینه می‌فرماید: امنیت سیاسی معنایش این است که تفکرات و معارف سیاسی در جامعه، معارف واضح و دور از نفاق و دوگونه‌گویی و دوگونه‌اندیشی باشد. معنایش این است که کسانی که متصدی بیان مسائل سیاسی برای مردم هستند، نسبت به مردم امانت به‌خرج دهند. معنایش این است که کسانی که متصدی نوشتن و پخش کردن و منتشر کردن معارف فکری جامعه هستند، دروغ نگویند، فریب ندهند، تقلب نکنند و در طعامی که علی‌الظاهر شیرین هم هست، زهر مخلوط نکنند؛ این امنیت سیاسی است. آن قلمی که برمی‌دارد بیست

۱. بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۸/۱۰/۲۹

سال تلاش و مجاهدت مظلومانه و فداکارانه این ملت را در مقابله با قدرت‌های زورگوی چپاولگر دشمن ظالم انکار می‌کند، این امنیت سیاسی کشور را به هم می‌زند و ناامنی فکری ایجاد می‌کند. آن کسی که در داخل کشور، با استفاده از امکاناتی که قانون و بیت‌المال این مردم در اختیار او گذاشته است، برمی‌دارد خواسته‌های دولتمردان و سیاستمداران فلان کشور دشمن را توجیه می‌کند و با قالب‌های علی‌الظاهر پسندیده، به خورد یک عده می‌دهد، این ناامنی سیاسی و فکری ایجاد می‌کند. این هم مثل همان دزد سرگردنه است - فرقی نمی‌کند - مثل همان اشرار لب مرز است. آنها مگر چه کار می‌کنند؟ آنها هم جنس قاقاق می‌آورند و جوانان مردم را دچار انواع بدبختی‌ها و بیماری‌ها و اعتیاد می‌کنند. آن‌که این کار را می‌کند، از او که کمتر نیست؛ اگر خطرناک‌تر نباشد! اینها ذهن‌ها را منحرف و گمراه می‌کنند. بنده درباره مطبوعات و نوشتن‌ها، صحبت‌های زیادی کرده‌ام. هیچ کس هم نمی‌تواند منکر این بشود که بنده طرفدار فکر آزاد، قلم آزاد، بیان آزاد و معارف منتشرشده گونه‌گون در این کشورم؛ اعتقاد من این است. من می‌گویم بایستی افکار و آرا و سلايق مختلف در کشور، به صورت صحیح و درست مطرح شود؛ اما گفتن معارف گوناگون یک حرف است، دروغ‌گفتن به مردم و دروغ‌نوشتن و تحریف‌کردن حقایق و بلندگوی دشمن شدن، حرف دیگری است؛ آنچه من در باب مطبوعات نمی‌توانم قبول کنم و بپذیرم، این دومی است^۱.

۴-۹. آیت‌الله حسن‌زاده آملی

در اوج فتنه سال ۸۸، جملاتی از حضرت آیت‌الله حسن‌زاده آملی منتشر شد. ایشان فرمودند: گوشه‌ایتان تنها به کلام رهبری باشد، چون گوش ایشان به کلام حجت ابن الحسن علیه السلام است.^۱

۴-۹-۱. آیت‌الله علوی گرگانی

مرجع تقلید شیعیان با اشاره به فتنه ۸۸ و دشمنان اسلام عنوان کردند: فتنه ۸۸ یک حرکت ضد نظامی و دینی بود و نشان داد که نظام دشمنان زیادی دارد. با حماسه مردم در روز ۹ دی دشمن به این نتیجه رسید که مردم پیرو خط رهبری و ولایت هستند و در همه حال در صحنه حضور پیدا می‌کنند. استاد حوزه علمیه قم تصریح کردند: ایران برای آن‌که یک حکومت اسلامی داشته باشد شهیدان زیادی داشته است و رهبر شهیدان برای زنده نگه‌داشتن اسلام امام حسین علیه السلام است که مردم ایران همان‌طور که همیشه در صحنه حضور داشتند و پیرو شهدا و رهبری بودند امروز هم باید پیرو این افراد باشند و در حفظ این نظام تلاش کنند. برخی از افراد حماسه ۹ دی را یک حرکت مثبت تلقی نمی‌کنند، در حالی که حضور مردم در روز ۹ دی سبب شد بسیاری از دشمنان اسلام بدانند که مردم در همه حال پیرو رهبر و مراجع تقلید هستند.^۲

۴-۹-۲. آیت‌الله واعظ طبسی

آیت‌الله واعظ طبسی، نماینده معظم ولی فقیه و مدیر عالی حوزه علمیه خراسان با اشاره به جریان عاشورای سال ۸۸ که حاصل فکر و

۱. سایت پایگاه تبیان www.tebyan.net/newindex.aspx?pid=252826

۲. ویژه‌نامه نه دی www.tasnimnews.com/9Day/Single/600820

برنامه‌ریزی عناصر قدرت‌های سلطه‌گر بوده است، اظهار داشتند: در طول سی و دو سال عمر انقلاب اسلامی ایران، خاطرات تلخ و شیرین بسیاری داریم، حوادث تلخی که با هدف تضعیف یا براندازی نظام، طرح و برنامه‌ریزی شده بود. مدیر عالی حوزه علمیه خراسان بیان داشتند: در جریان فتنه ۱۳۸۸ پیچیدگی خاصی وجود داشت که در هیچ یک از فتنه‌ها و جریان‌ات انقلاب نظیر جریان بنی‌صدر و منافقین نبوده است. فتنه ۸۸، حاصل دو سال برنامه‌ریزی عناصر خارج‌نشین و تفاهم کلی بین سران قدرت‌های سلطه بود.^۱

۳-۹-۴. آیت‌الله جوادی آملی

آیت‌الله جوادی آملی ضمن خطبه نماز جمعه ۳ مهر ۸۸ قم در مورد فتنه رخ داده اشاره داشتند: اگر دشمن به فکر فتنه، آشوب، اغتشاش و درگیری در داخل کشور است، باید بداند که ملت ایران مقاوم بوده و در برابر هیچ فتنه‌ای سر تسلیم فرود نمی‌آورد. دشمن باید این خیال‌های باطل را از ذهن خود بیرون کند و بداند با شکستن چند شیشه، اختلاف و درگیری و فتنه در ایران رخ نخواهد داد.^۲

۴-۹-۴. آیت‌الله نوری همدانی

آیت‌الله نوری همدانی در دیدار با پرسنل ناجا چهارسوال از موسوی پرسیدند: شما خودتان را پیرو و دنباله‌رو خط امام راحل (ره) و آرمان‌های بلند انقلاب اسلامی معرفی می‌نمایید، چرا در مقابل شعار «نه غزه نه لبنان جانم فدای ایران» هواداران‌تان در راهپیمایی روز قدس هیچ عکس‌عملی را

۱. پایگاه اطلاع‌رسانی صالحین salehin.ir/index/BpPortalsVShow/19864/703870

۲. پایگاه اطلاع‌رسانی آوینی www.aviny.com/News/93/12/27/vakonesh-maraj.aspx

بروز ندادید؟ چرا باید رهبران و گردانندگان این گروه در مقابل شعار جمهوری ایرانی سکوت کنند؟ طرفداران شما در شهر مقدس قم و همچنین تهران و شهرهای دیگر شعار «مرگ بر اصل ولایت فقیه» را سر دادند؛ اگر شما واقعاً پیرو خط امام(ره) و در زمره دوستداران ایشان هستید، چرا آنان را متوجه اشتباه و غفلتشان نمی‌کنید؟ شما می‌گویید که هیچ ارتباط و رابطه‌ای با بیگانگان ندارید، اما همگان می‌دانند که آنها چقدر از شما در رسانه‌های خود تعریف و تمجید می‌کنند؛ پس چرا راه خود را از آنان جدا نمی‌کنید؟ آیت‌الله نوری همدانی خطاب به موسوی گفت: شما باید به این سوال‌ها پاسخ روشن و شفاف دهید تا هر آنچه مبهم است برای همه مردم ایران شفاف‌سازی شود.^۱

۴-۹-۵. آیت‌الله مکارم شیرازی

آیت‌الله مکارم شیرازی درباره محاکمه سران فتنه فرمودند: «با سخنان اخیر مقام معظم رهبری دیگر دستگاه قضایی عذری ندارد که در برخورد با کسانی که در جریان اغتشاشات نقش داشته‌اند، مماشات کند.» ایشان افزودند: «برای این که اعتماد مردم جلب شود، باید هرکس که در این جریان نقش داشته به مجازات برسد و امیدوارم دستگاه قضایی به مسائل اخیر به صورت کامل رسیدگی کند.»^۲

۴-۹-۶. آیت‌الله جعفر سبحانی

آیت‌الله سبحانی طی سخنانی در جمع نمایندگان مجلس شورای اسلامی در خصوص فتنه سال ۸۸ و ضرورت اجتناب از فتنه‌ها فرمودند:

۱. ویژه‌نامه نه دی www.tasnimnews.com/9Day/Single/600820

۲. پایگاه حوزه نیوز، www.hawzah.net/fa/News/View/80466

«باید از ایجاد هر گونه فتنه در کشور چه از نوع سیاسی و چه از نوع اقتصادی پرهیز کرد؛ شاید کسانی که فتنه ۸۸ را بر پا کردند، بگویند ما به دنبال فتنه تا این حد نبودیم، ولی کاری را آغاز کردند که سرانجامش آن شد؛ امروز هم باید مراقب باشیم که فتنه‌ای دیگر ایجاد نشود.»^۱

۴-۹-۷. آیت‌الله مجتبی طهرانی

سایت رسمی آیت‌الله طهرانی در سال ۸۸ اقدام به انتشار سلسله مباحث ایشان در محرم و صفر سال ۱۳۶۸ با موضوع فتنه نمود و ضمن پیامی عنوان داشت: «سلسله مباحث «فتنه» در سال ۱۳۶۸، ذیل عنوان «آزمایش الهی» در جلسات درس اخلاق و معارف اسلامی حضرت آیت‌الله العظمی حاج شیخ مجتبی طهرانی مطرح شده است که با توجه به فضای فتنه‌گون اخیر جامعه، بنا به توصیه معظم‌له جهت استفاده تشنگان معارف ناب اسلامی منتشر می‌شود.»

۴-۹-۸. آیت‌الله سید جعفر شبیری زنجان‌ی

پس از حوادثی که در سال ۸۸ رخ داد، آیت‌الله شبیری زنجان‌ی، با اشاره به پیچیدگی جریانات عنوان داشتند: این قضیه همه را نگران کرده بود و حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به بهترین وجه، مملکت را اداره کردند. این را دیگر همه علمای اعلام هم تصدیق می‌کنند که هیچ کدام نمی‌توانستند به این شکل بحران را اداره کنند.

۴-۹-۹. آیت‌الله مصباح یزدی

آیت‌الله مصباح یزدی در این رابطه می‌گوید: برخی افراد هنوز هم

اتفاقات سال ۸۸ را یک حادثه می‌دانند و نمی‌خواهند دست‌های پنهان آمریکا را در این امر ببینند، در حالی که از ۲۰ سال پیش غرب به فکر ایجاد چنین فتنه‌ای بود اما گمان نمی‌کرد مردم ایران چنین عکس‌العملی نشان دهند. رئیس مؤسسه امام خمینی (ره) در مصاحبه دیگر خود اظهار می‌دارند: حکومت اسلامی است، جمهوری اسلامی است. می‌گویند این پسوندی است که بعد از انقلاب شایع شده! چون اصلاً نمی‌شود مملکت را با دین اداره کرد! بنابراین وقتی مقام معظم رهبری می‌گویند که فتنه خط قرمز ماست چون چیزی که بخواد با اسلامی بودن نظام تلاقی داشته باشد، این خط قرمز است و فتنه سال ۸۸ اسلامیت نظام را هدف گرفته بود. فتنه آن حرکتی است که باعث می‌شود این روح اسلامی بودن نظام از بین برود. غیر این می‌شود یک نظام دموکراتیک، حالا خوب است یا بد، برای خودشان است. بالاخره واقعیت این است که این یک چیزی است و آن یک چیز دیگری است.

۴-۹-۱۰. آیت‌الله علم‌الهدی

آیت‌الله علم‌الهدی، امام جمعه شهر مشهد بیان داشتند: در انتخابات ۸۸ به مدعیان تقلب در انتخابات گفته شد که از طریق راهکار قانونی، اعتراض خود را پیگیری کنند اما آنها قبول نکردند و از نظام تقاضای ابطال انتخابات داشتند. زیاده خواهی در حقوق، «بغی» است و حکم 'باغی' حکم محارب است. آیت‌الله علم‌الهدی افزودند: در ۲۵ خرداد ۸۸ پس از راهپیمایی معترضان به نتایج انتخابات حدود ۲۳ تن کشته شدند و چون مباشر این قتل‌ها معلوم نشد، پس مسبب قتل در حکم قاتل است و مسبب قتل کسی است که اعلامیه داده و به راهپیمایی غیرقانونی دعوت

کرده است. سران فتنه بعد از ۲۵ خرداد ۸۸ نیز با حمایت بی‌بی‌سی و فیس‌بوک و توئیتر، اردوکشی خیابانی خود را ادامه دادند تا جایی که کار به سردادن شعار «نه غزه، نه لبنان» در روز قدس، پاره‌کردن عکس امام (ره) و آتش‌زدن عزاخانه امام حسین علیه السلام کشیده شد.

۴-۹-۱۱. آیت‌الله خزعلی

آیت‌الله خزعلی عضو مجلس خبرگان رهبری نیز بارها در دوران فتنه، اقدامات فتنه‌گران را محکوم کردند. آیت‌الله خزعلی در این باره می‌گویند: سال ۸۸ عکس امام (ره) را پاره کردند و به امام حسین علیه السلام توهین کردند. این کارها را میرحسین و کروب‌بی انجام دادند و الان هم دل ما از دست اینها داغدار است. آقازادگی برای عده‌ای خاص است که در انقلاب بد رفتار کردند. در این بین افرادی هم بودند که از رفتار فرزندان خود تبری جستند اما عده‌ای هم با فرزندان خود، با پسران و دخترانشان خوب رفتار می‌کردند و توجهی به کارهای آنها نداشتند.

۴-۹-۱۲. آیت‌الله یزدی

نایب رئیس وقت مجلس خبرگان نیز مانند بسیاری از علما نسبت به فتنه سال ۸۸ موضع صریح و شفافی گرفتند. آیت‌الله یزدی با بیان این‌که مدیریت رهبری در فتنه بسیار مدبرانه و فوق‌العاده بود، خاطرنشان ساختند: نظام مقتدر است و می‌تواند برخورد صریح‌تری با سران فتنه داشته باشد، اما آنها در افکار عمومی محاکمه و زندانی شده‌اند و دارند مجازات می‌شوند و نیازی به اعمال بیشتری نیست. عضو مجلس خبرگان می‌افزاید: ما به عنوان کمیسیون تحقیق در مجلس خبرگان از مقام معظم رهبری خواستیم که برخورد صریح‌تر و قاطع‌تری با مرتکبان فتنه شود و

ایشان پاسخ دادند که برای من هنوز روشن نیست که اقدامات صریح تر و قاطع تر به نفع کشور هست یا نه و منفعتش از مضراتش بیشتر نیست.^۱

۴-۹-۱۳. آیت الله امامی کاشانی

آیت الله امامی کاشانی تولیت مدرسه عالی شهید مطهری، گفتند: یک وقتی هست که یک نفر در انتخابات رأی نمی آورد و اعتراض می کند و بیانیه صادر می کند و می گوید من انتخابات را سالم نمی دانم و فرد منتخب من هستم و بعد هم کنار می رود. این اشکالی ندارد اما یک وقتی هست که یک نفر علاوه بر اعتراض، جامعه را هم تحریک می کند. این به معنای این است که انسان خودش را می بیند و نه خدا را؛ دنیا دنیایی است که اگر یک صدایی بلند شود، افرادی که قصد شوم دارند پشت این صدا پنهان می شوند و قائله های زیادی به پا می کنند. سال ۸۸ همین اتفاق افتاد و یک اشتباه و بی تقوایی این عوارض را به وجود آورد. لطف خدا، کمک امام زمان عجل الله تعالی فرجه و تدبیر مقام معظم رهبری باعث شد که این موضوع حل شود؛ در این اتفاقات برای من مشهود بود و یقین داشتم که دست حضرت در کار است که این فتنه آرام بگیرد. ان شاء الله در آینده هم همه افراد درس بگیرند که اگر چیزی را مورد پسندشان نبود، بگویند نپسندیدیم، حتی اگر می خواهند بیانیه بدهند هم بدهند، اما کاری نکنند که مورد سوءاستفاده استکبار قرار بگیرد.

۴-۹-۱۴. آیت الله تسخیری

برخی خواص در فتنه ۸۸ چهره واقعی خود را نشان دادند، آنهایی که

سکوت اختیار کردند یا کنار رفتند و یا مخالف بودند همه در فتنه ۸۸ چهره خود را نشان دادند و این به برکت انقلاب اسلامی ایران است. آیت‌الله تسخیری افزود: انقلاب اسلامی ایران به عنوان حرکتی الهی امروز پس از گذشت بیش از سه دهه، در چهره بیداری اسلامی خود را نشان می‌دهد و ملت‌ها را با انگیزه‌های اسلامی به حرکت درآورده و طاغوت‌ها را سرنگون می‌کند که این روند ادامه خواهد داشت.

۴-۹-۱۵. آیت‌الله قرهی

این استاد اخلاق با اشاره به این‌که اخلاق ظرف دین است و رعایت نکردن این اصل عقلی و توجه نکردن به مباحث اخلاقی زمینه‌ساز ایجاد فتنه خواهد شد، بیان داشت: کسانی که در عرصه‌های مختلف اجتماعی و حتی صحنه سیاسی انتخابات با تقوا و اخلاق وارد می‌شوند، هیچ‌گاه عامل فتنه نمی‌شوند. آدم با اخلاق هیچ وقت برای رأی آوردن وعده‌های دروغ و فریبکارانه به مردم نمی‌دهد. رئیس حوزه علمیه امام مهدی عجالت‌الیه گفت: دشمنان اسلام در موضوع انتخابات و فتنه ۸۸ روز عاشورا به پرچم مقدس اباعبدالله الحسین علیه السلام نیز بی‌حرمتی کردند و کشورهای غربی از طریق کانال‌های ماهواره‌های خط و نشان می‌دادند. مردم همیشه در صحنه و با بصیرت تحمل توهین به مقدسات را نداشتند و با حضور تاریخی خود فتنه ۸۸ را برای همیشه در درون خفه کردند^۱.

۴-۱۰. منابع و مأخذ

۱. بیانات در دیدار مردم قم، ۹۳/۱۰/۱۷

۲. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه
۳. چرا فتنه؟ زاکانی؛ علیرضا، ۱۳۹۳
<http://tnews.ir/news/4FDC35227882.html>
۴. خبرگزاری فارس، ۹۰/۹/۲۰، شماره یادداشت شماره
 ۱۳۹۰۰۹۲۰۰۰۱۲۲۱
۵. فرازی از وصیت‌نامه سیاسی - الهی حضرت امام
۶. بیانات در دیدار فرمانده و پرسنل نیروی هوایی ارتش ۸۸/۱۱/۱۹
۷. بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات
 اسلامی ۸۸/۱۰/۲۹
۸. بیانات در دیدار جمعی از بسیجیان ۷۸/۰۶/۱۰
۹. سایت پایگاه تبیان
www.tebyan.net/newindex.aspx?pid=252826
۱۰. پایگاه اطلاع‌رسانی صالحین
salehin.ir/index/BpPortalsVShow/19864/703870
۱۱. پایگاه اطلاع‌رسانی آوینی
maraj.aspx_www.aviny.com/News/93/12/27/vakonesh
۱۲. ویژ نامه نه دی
www.tasnimnews.com/9Day/Single/600820
۱۳. پایگاه حوزه نیوز
www.hawzah.net/fa/News/View/80466

۵. شخصیت‌ها و رجال انقلابی (ریزش‌ها و رویش‌ها)

۵-۱. مقدمه

پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران برای برخی افراد و گروه‌های سیاسی و مذهبی دو موقعیت متضاد به وجود آمد: عده‌ای از افراد در مراحل مختلف از آغاز پیروزی تا کنون که منافع شخصی خود را در خط می‌دیدند و منافع خود را بر منافع امت اسلامی برتری می‌دادند، علی‌رغم این که از ابتدا با انقلاب همراه بودند دست به مخالفت و شورش و بلوا زدند که در نتیجه آن ضربات جبران‌ناپذیری بر پیکره انقلاب اسلامی وارد آمد که در شدیدترین آنها به شهادت‌رساندن فرزندان انقلابی و مؤثر این جامعه بود و در نقطه مقابل افرادی که اعتقادی به انقلاب اسلامی نداشتند که البته این عدم اعتقاد به خاطر نوع تربیت فکری آنها بود لیکن این افراد دارای روح پاک و بی‌آلایش بودند و وقتی در برابر راستی و درستی انقلاب اسلامی قرار گرفتند توبه کردند و از فداکارترین افراد برای انقلاب اسلامی شدند.

۵-۲. ریزش‌ها و رویش‌ها

هر حکومتی به اقتضای خط‌مشی فکری و سیاسی خود ریزش‌ها و رویش‌هایی در بعد نیروی انسانی دارد. یعنی از یک سو افرادی که در شکل‌گیری آن حکومت و فعالیت‌های دوران مبارزه نقش مثبت ایفا می‌کنند و پا به پای رهبری نهضت در همه صحنه‌های پیکار، زندان و تبعید حضور داشته، همه سختی‌ها و دشواری‌های زندگی را برای دستیابی به پیروزی و استقرار حکومت موردنظر خود تحمل می‌کنند، پس از پیروزی بر دشمن و برپایی حکومت نیز مدتی در کنار رهبر و همراه با او هستند و چه بسا پست‌ها و مناصبی نیز دارند، ولی تا پایان راه نمی‌مانند و به عللی - که در ضمن مقاله به پارهای از آنها اشاره خواهد شد - از رهبری نهضت و همراهی با انقلاب و حکومت نوپا فاصله می‌گیرند؛ یا از صحنه مسئولیت و تلاش در دوران ساماندهی و سازندگی گریخته، به زندگی بی‌دردسر، عاری از هرگونه مسئولیت اجتماعی و گوشه‌انزوا پناه می‌برند یا چشم بر روی همه موفقیت‌ها، پیشرفت‌ها، ارزش‌ها و هنجارهای مثبت حکومت بسته و تنها به چالش‌ها، ناهنجاری‌ها، کاستی‌ها و جهات منفی آن چشم دوخته و در هر موقعیت و فرصتی و با استفاده از هر تریبونی به بزرگنمایی آنها می‌پردازند و در صف منتقدینی قرار می‌گیرند که از انتقاد خود انگیزهای جز تضعیف ارکان حکومت و ناکارآمد نشان‌دادن آن در حل مشکلات و رفع ناهنجاری‌ها ندارند و یا به جبهه مخالف و معاند حکومت پیوسته، با اصل حکومت و رهبری آن و نیز مبانی فکری و سیاسی‌اش به ستیز برمی‌خیزند. اینها همه ریزش‌هایی است که پس از استقرار و شکل‌گیری

حکومتی ممکن است در ارکان نیروی انسانی آن رخ دهد. از سوی دیگر افرادی که به علت کمی سن یا علل دیگر در کوران انقلاب حضور ندارند و در پیدایش و شکل‌گیری حکومت نقشی ایفا نمی‌کنند ولی در سایه آن زندگی می‌کنند، در فضای آن تنفس کرده با اغتمام فرصت‌ها و ژرف و همه‌جانبه‌نگری به مسائل در دو عرصه جهاد اکبر و جهاد اصغر (جهاد با نفس و پیکار با دشمن برونی تجاوزگر) حضور فعال پیدا کنند و در پرتو راهنمایی‌ها و رهنمودهای رهبری حکومت، همچون گلی در گلستان و میوه‌های بر درخت سرسبز و خرم می‌رویند و شکوفه می‌دهند و در جرگه یاران باوفا و وفادار به انقلاب و رهبری درمی‌آیند. اینها همه رویش‌هایی است که در کنار آن ریزش‌ها در یک انقلاب به چشم می‌خورد.^۱

ریزش‌ها تازگی ندارد، بلکه از زمان حضرت آدم شروع می‌شود. خداوند دو فرزند به او داد و از همان‌جا مسئله حق و باطل مطرح شد. نمونه‌هایی از این قبیل چه در زمان انبیاء و چه اهل‌بیت عصمت و طهارت فوق‌العاده زیاد است.

یکی از فاکتورهای بسیار مهم در پیدایش این پدیده، تعلق به امور مادی همچون ریاست، مقام و... است. خیلی از افراد تا وقتی که مسئولیتی دارند و یا از سوی کسی مسئولیتی می‌گیرند از آن فرد خاص و نظام دفاع می‌کنند، ولی روزی که از آن مسئولیت کنار گذاشته شوند، دچار ریزش می‌گردند. این جاست که ممکن است فرد به گروه مخالفین هم بپیوندد.

۱. ریزش‌ها و رویش‌ها در حکومت علوی رفیعی، رمضانعلی، فصلنامه مریبان، ۱۳۸۰

کسی که وابسته به مقام‌های دنیایی است، به این وضع می‌افتد که «مَن جاء بالناس دهب بالناس؛ کسی که به‌خاطر مردم آمد، به‌خاطر مردم هم می‌رود». اما مقابل این هم وجود دارد که «کسی که با کتاب خدا و سنت رسول بیاید- یعنی بر مبنای ایمان واقعی حرکت کند- اگر کوه‌ها هم گنده شوند، او همچنان استوار خواهد ماند». این انسان به چه قیمتی خریده می‌شود؟ اینها همان‌هایی هستند که تا آخر می‌مانند و با هیچ اتفاقی از موضع واقعی خود دست بر نمی‌دارند. نمونه آن شهدای جنگ تحمیلی ما بودند که با ایمان واقعی‌شان و بدون هیچ چشم‌داشتی، تا آخرین قطره خون‌شان بر سر مواضع حق ایستادند.

۳-۵. عوامل ایجاد ریزش‌ها و رویش‌ها

بر اساس تجربه، عوامل مختلفی را می‌توان برای ریزش‌ها و رویش‌ها بیان کرد. یک دلیل می‌تواند این باشد که نیروی اجتماعی یا جریانی که فعال است، در پاسخگویی به مسائل مختلف کم بی‌آورد. مثلاً اگر به جریان مارکسیسم در غرب توجه کنیم، می‌بینیم که نتوانست پاسخگوی نیازهای اجتماعی دور و برش باشد و به عبارتی در مقابل غرب کم آورد. باید توجه داشت که بحث ما در زمین بدون رقابت نیست. در بین جریان‌های مختلفی که در حال رقابت هستند، یک جریان می‌تواند پاسخ دهد و حوائج مردم و نیازهای آنها را تأمین کند و جریانی دیگر نمی‌تواند این کار را انجام دهد؛ یا افکار و ارزش‌های تازه‌ای آمده و آن جریان نمی‌تواند جواب دهد یا جواب‌های تکراری می‌دهد که این وضعیت موجب ریزش می‌شود. زمانی جریان شیعه یک حالت زایل‌شونده داشته و زایش و رویش در آن کم بوده است؛ چرا؟ چون

جاذبه‌های اجتماعی نداشته و نمی‌توانسته خود را بازتولید کند، اما از دهه سی و چهل، کم‌کم جریان حوزوی و فقه شیعی احیا می‌شود و این نشان می‌دهد که تا قبل از آن، کسانی که طلایه‌دار این فکر بودند یا به دلیل ناتوانایی خودشان و یا تحمیل شرایط اجتماعی، امکان طرح ایده و اندیشه‌های مناسب را ندارند. اما دلیل دوم؛ گاهی اوقات تحولات در یک جریان فکری به این شکل است که آن آدم‌های قدیمی که معتقد به باورهایی هستند، بمیرند و آدم‌های جدید روی کار بیایند؛ یعنی یک نسل بمیرد. مثلاً در حوزه علم، این‌طور نیست که همه اهل علم قدیم که معتقد به فیزیک ارسطویی یا مکانیزم ارسطویی بودند نسبت به روش و علم جدید قانع شده باشند، بلکه مُردند و به‌جای آنها نسل جدید آمده که حرف‌های تازه‌ای دارد و زایش به این دلیل بروز می‌کند. اولین زمینه برای رویش‌ها این است که یک نظام و حرکت اجتماعی، باید بتواند خود را بازتولید کند؛ اگر نتواند، می‌میرد. این‌که ما تا امروز پایدار هستیم، بدون رویش‌ها ممکن نبوده است. البته این رویش‌ها از همه طبقات و قشرهای جامعه بوده است. یک دلیل این زایش‌های جدید، کارکردن نظام است. بالآخره نظام تلاش می‌کند تا فکر و اندیشه‌های انقلاب را بسط و گسترش دهد و به این ترتیب نیرو تربیت می‌کند. اما عامل مهم دیگری که در رویش‌ها به‌شدت تأثیرگذار است، این است که حرکت و جریان‌های نظیر انقلاب اسلامی ایران، تازگی و بالندگی را همچنان در عمل و رفتارشان داشته باشد. البته ممکن است که قدرت نیز برای برخی جاذبه ایجاد کند اما اگر این انقلاب سرباز می‌خواهد، باید بالندگی داشته باشد. عامل سوم این‌که باید بتوانیم اهداف و مقاصد خوبی را دنبال کنیم. وقتی انقلاب در ایران اتفاق افتاد، نفس چالش ما با آمریکا برای خیلی‌ها

جالب بود. همین اهداف، منشأ پیوند آنها به اسلام و نهاد اسلامی شد. نمونه دیگر اهدافی است که دولت و رئیس‌جمهور در حوزه سیاست خارجی دنبال می‌کنند. وقتی اهداف ما طبق محورهای زیبای انسانی نظیر عدالت باشد، خیلی‌ها شوق پیدا می‌کنند و می‌پیوندند. اینها صرف کارهای فرهنگی نیست بلکه در میدان بودن و درست هدایت کردن است؛ یعنی وقتی جریانی در قالب پاسخ به نیازهای زمانه حرکت می‌کند، می‌تواند سربازگیری کند. این اتفاق به نظر بنده در انقلاب اسلامی همچنان مؤثر و در حال رخ دادن است. به همین دلیل ما امیدواریم که همچنان نیرو بسازیم.^۱

۴-۵. رویش‌ها و ریزش‌ها

توضیحی لازم است تا روشن شود در متن ریزش‌ها، رویش است. استحکام نظام، رویش کمی نیست. ارزش الماس به صلابت آن است اگر در شیشه‌بری مصرف شود، ارزش فولاد به صلابت آن است اگر در کارد و شمشیر مصرف شود. ارزش نظام‌ها به صلابت آنهاست. وقتی توده‌ای از اجسام با هم اصطکاک پیدا می‌کنند، نقش یکی دیگری را نقش‌دار می‌کند. یک نقش می‌بازد و دیگری نقش می‌گذارد. وقتی دو نظام و دو تمدن به هم فشار می‌آورند، یکی در دیگری اثرگذار می‌شود و گاه یکی در دیگری حل می‌شود. صلابت از کم‌شدن فاصله اجزا حاصل می‌شود و آنچه خلأ را پر می‌کند و فاصله‌ها را کم می‌کند، زلزله‌ها و ریزش‌هاست.

۱. مردم، جریان‌ات ریزشی را کنار می‌زنند کچوئیان، حسین، ۱۳۸۸

از همین خاصیت استفاده کرده بتون را ویریه می‌کنند تا بر استحکام آن بیفزایند. در جنگ بین صلابت‌ها، کمیت کارساز نیست بلکه گاه تأثیر عکس دارد. ممکن است نظامی که گمان می‌کند از جمعیت فراوانی برخوردار است، فکر کند کمیت کمتر را در محاصره می‌گیرد و راه‌های تغذیه و تنفس جمعیت کمتر را می‌بندد. همین کار اگر فشردگی و صلابت جمعیت کمتر را نیفزاید، از آن نمی‌کاهد. به همین دلیل بوده که پیامبر اسلام یک نفر بود و مشرکین همه بودند. وقتی مسلمانان در شعب ابی طالب محاصره شدند، ساخته‌تر شدند و در هر مرحله که قرار شد رشد کمی داشته باشند، قبلاً با زلزله‌ها، با مرض‌ها و جنگ‌ها رشد و صلابت یافتند و بعد، این مجموعه فشرده توسعه یافتند. اگر توسعه‌یافتگی قبل تحصیل صلابت و فشردگی باشد، نتیجه‌اش از هم‌پاشیدگی است. باید پذیرفت در زمان تهدید انواع بلاها و صدمه‌ها - چه از داخل، چه از خارج - اگر ساختار درونی زنده باشد، قدرت ترمیم لازم را داشته باشد، همه این تهدیدها با قدرت سازندگی مرکزی قابل جبران بلکه مصونیت‌آور است. اهل بیت علیهم‌السلام نمونه بارز این قضیه هستند. ریزش عظیمی که بعد از رویش، در سوره نصر پیش‌بینی می‌شد، اتفاق افتاد و اسلام اصیل و ناب به صورت یک اقلیت بسیار فشرده به رهبری اهل بیت علیهم‌السلام در میان مجموعه عالم اسلام، کار خود را آغاز کرد. این مجموعه بهترین مشاوره را به اکثریت می‌دادند و شبهه‌ها را پاسخ می‌دادند، اما اعتقادات خود را هم حفظ می‌کردند. رفتار حکام با اهل بیت علیهم‌السلام مشخص است. عاشورا قابل کتمان نیست، اما همین عاشورا صلابت همه‌جانبه به اهل بیت علیهم‌السلام را افزایش می‌دهد. یک مکتب اعتقادی همیشه در حال رویش است، به طوری که هر لحظه باید خود را برای

پاسخ دادن به سؤالات جدید آماده کند. دیگران کار کمی می کردند اما کار کیفی اهل بیت علیهم السلام از نظر صلابت مثال زدنی بود. گاهی شاگردان برای دریافت پاسخ به شبه‌های به سمت مدینه مسافرت می کردند؛ وقتی جواب را اعلام می کردند، اشکال‌کننده می گفت که جواب را از مدینه آورده‌ای؟ چه رویشی بالاتر از این که نظام، قدرت پاسخ‌گویی به سؤالات داشته باشد و این قدرت افزایش یابد. اگر خوب دقت کنیم، می بینیم همه رویش‌ها از برکت ریزش‌هاست. شکی نیست که بیماری ریزش است، چه منجر به فوت شود و چه منجر به ضعف. اگر بیماری نبود، علم پزشکی از کجا به دست می آمد؟ اگر علم پزشکی و توسعه آن را یک رویش اساسی و مهم بدانیم — که در شأن آن گفته شده «العلمُ علمان؛ علمُ الابدان و علمُ الادیان» یا با تقدم علم‌الادیان بر علم‌الابدان، که به هر جهت معادل علم‌الادیان شناخته شده است — محصول وجود امراض و بیماری‌هاست. این عالم اگر عالم امراض است، عالم علم‌ها هم هست. اگر امراض نبود، علم‌الابدان نیز نبود و اگر شبهه شکاکان و القائات آنها نبود، علم‌الادیان هم وجود نداشت. بنابراین نتیجه می‌گیریم این جهان جای ریزش‌هایی است که زمینه‌ساز رویش هستند و چون ریزش‌ها در رویش‌ها هضم می‌شوند، می‌توان در یک کلام گفت که معنای زندگی، از ریزش، رویش ساختن است. اگر دل زنده باشد، همه ریزش‌ها به رویش می‌انجامد، اما اگر دل مرده باشد، تمام رویش‌ها جبران از کارافتادن دل را نمی‌کند.^۱

۱. پیدایش رویش‌ها از برکت ریزش‌ها است حائری شیرازی، محی‌الدین، ۱۳۸۸

۵-۵. نظر مقام معظم رهبری درباره ریزش‌ها و رویش‌ها

۵-۵-۱. تصور حرکت بدون ریزش منطقی نیست

نباید تصور کرد که مجموعه انسانی یک ملت، یک حرکت بسیط می‌تواند داشته باشد. حرکت‌ها، جمع‌بندی شده مجموعه احساسات، انگیزه‌ها و تحرک‌ها در کل جامعه است. ما بحمدالله در بخش‌های بسیار زیادی داریم پیشرفت می‌کنیم. این‌طور تصور نشود که ما از واقعیات جامعه بی‌خبر می‌مانیم؛ نه، من بحمدالله با بدنه مردم مرتبطم. شما آقایان و خانم‌هایی که اینجا تشریف دارید، بخشی از مجموعه نخبگان کشور هستید. بنده با غیرنخبه‌ها، با مردم عادی، با روحانیون، با ائمه جماعات و با خانواده‌های گوناگون ارتباط دارم؛ گاهی هم به خانه‌های مردم می‌روم و روی فرش و زیر سقفشان می‌نشینم؛ بنابراین واقعیات را می‌بینم؛ این‌طور نیست که ندانم و نبینم. این تصور و توقع هم منطقی نیست که ما فکر کنیم باید یکسره بدون ریزش و بدون وجود نموده‌ها و نمونه‌هایی که نمی‌پسندیم، جلو برویم؛ نه، بالاخره ریزش‌ها و رویش‌هایی هست؛ سقوط‌ها و عروج‌هایی هست؛ مجموعه انسانی جمع‌بندی شده را باید محاسبه کرد. مشکلاتی هم که دوستان بیان کردند، من آنها را محتمل می‌دانم و قبول می‌کنم. خیلی از این مشکلات و این گره‌ها وجود دارد، اما در کنارش امور مثبت و موجبات - چیزهایی که مایه امید و سرور می‌شود - وجود دارد. تلاشی که باید بکنیم، این است که مشکلات را برطرف کنیم.^۱

۱. بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها ۱۳۸۳/۰۹/۲۶

۵-۶. همه جریان‌های گوناگون اجتماعی رویش و ریزش دارند

دل انسان غمگین می‌شود و می‌شکند به‌خاطر این‌که چرا کسانی که نان انقلاب را خوردند، نان اسلام را خوردند، نان امام زمان را خوردند، دم از امام زمان زدند، دم از ائمه معصومین زدند، حالا طوری مشی کنند که اسرائیل و امریکا و سیا و هرکسی که در هر گوشه دنیا با اسلام دشمن است، برایشان کف بزنند! این، انسان را غصه‌دار می‌کند. ولی به شما عرض کنم، بشارت‌های الهی این‌قدر زیاد است که هر غمی را از دل پاک می‌کند. بشارت‌های الهی خیلی زیاد است. نباید خیال کرد که اگر چهار نفر آدمی که سابقه انقلابی دارند، از کاروان انقلاب کنار رفتند، پس انقلاب غریب ماند. نه آقا، همه انقلاب‌ها، همه فکرها، همه جریان‌های گوناگون اجتماعی، هم ریزش دارند، هم رویش دارند؛ ریزش در کنار رویش. شما به صدر اسلام نگاه کنید، ببینید آن کسانی که در دوران غربت اسلام و غربت علی، از امیرالمؤمنین دفاع کردند، چه کسانی بودند؟ اینها سابقه‌داران اسلام نبودند. سابقه‌داران اسلام، جناب طلحه و جناب زبیر و جناب سعدبن‌ابی وقاص و امثال اینها بودند. بعضی از اینها علی را تنها گذاشتند؛ بعضی از اینها در مقابل علی ایستادند. اینها ریزش‌ها بودند. اما رویش کدام است؟ رویش، عبدالله بن عباس است؛ محمدبن‌ابی‌بکر است؛ مالک اشتر است؛ میثم تمار است. اینها رویش‌های جدیدند. اینها که در زمان پیامبر نبودند؛ اینها در همان دوران غربت اسلام رویدند؛ اینها نهال‌های تازه‌اند. شما ببینید یک مالک اشتر در همه تاریخ اسلام چقدر مؤثر است. بله؛ ممکن است کسانی ریزش پیدا کنند که البته مایه تأسف است. وقتی به امیرالمؤمنین

شمشیر زبیر را دادند، گریه کرد. همان‌طور که گفتم، غصّه دارد. غصّه دارد کسانی ریزش پیدا کنند که یک روز پای سفره انقلاب، پای سفره امام زمان، پای سفره اسلام و قرآن نشستند و نان و نمک اسلام را خوردند؛ اما در کنار آن ریزش‌ها، مالک اشترها هستند؛ عبدالله بن عباس‌ها هستند. امیرالمؤمنین هر جا در میدان‌های جنگ احتیاج به زبان داشت، عبدالله بن عباس می‌رفت و امیرالمؤمنین را یاری می‌کرد. هر جا احتیاج به شمشیر داشت، مالک اشتر بود. مثل مالک اشتر، مثل عبدالله بن عباس، مثل محمد بن ابی‌بکر - مثل این رجال - نه یکی، نه ده نفر، نه هزار نفر که هزاران نفر بودند. این‌طور نیست که شما خیال کنید حالا چهار نفر آدمی که از راه برگشتند و نیرویشان تمام شد، معنایش این است که نیروی این گردونه عظیم تمام شده است. نه آقا؛ بعضی‌ها در بین راه قوه‌شان تمام می‌شود. بله؛ ضعیف‌ترها وسط راه آذوقه‌شان تمام می‌شود. این همان ارتجاع و برگشتن است. این افتخار نیست؛ این ننگ است؛ این بریدن است؛ این از راه ماندن است؛ اما: «الم تر کیف ضرب الله مثلاً کلمه طیبه کشجرة طیبه اصلها ثابت و فرعها فی السماء»؛ ریشه مستحکم است و شاخه‌ها روزبه‌روز همین‌طور زیاده‌تر می‌شود: «تؤتی اکلها کلّ حین باذن ربّها»؛ رویش جدید هست. جا دارد که درباره این ریزش‌ها و رویش‌ها، از دیدگاه جامعه‌شناختی و روان‌شناختی و تاریخی، کار و بحث کنند.^۱

۵-۶-۱. فرسوده‌ها ریزش می‌کنند ولی رویش‌ها باطراوتند

یکی دیگر از نقاط قوت ما در این مدت، انتقال ارزش‌های انقلاب به نسل دوم و سوم بود. امروز شما جوان‌ها را نگاه می‌کنید، می‌بینید این

ارزش‌ها را دریافت کرده‌اند. همین شهید عزیز اخیر ما، مصطفی احمدی روشن - شهیدی که شهادتش دل ما را سوزاند - یا آن شهید جوان قلبی، شهید رضایی‌نژاد، که اوایل امسال به شهادت رسید، اینها دو تا جوان، دانشمند، سی و دو سه ساله بودند؛ امام را درک نکردند، جنگ را درک نکردند، دوران انقلاب را درک نکردند، اما اینجور با شجاعت، با شهامت درس می‌خوانند، تحصیلات می‌کنند، مقامات عالی را طی می‌کنند؛ می‌دانند و می‌فهمند هم که مورد تهدیدند، اما می‌روند؛ این خیلی مهم است، این ارزش است؛ این ارزش‌های انقلاب است در نسل سوم. احمدی روشن و رضایی‌نژاد و امثال اینها نسل سوم انقلابند. همین حرکت عظیم این جوان‌ها که بعد از شهادت احمدی روشن اعلام کردند ما حاضریم بیایم کار کنیم، خیلی مهم است؛ اینها را نباید دست‌کم گرفت. یکی از نقاط قوت و مثبت ما همین است که این ارزش‌ها به نسل‌های دوم و سوم منتقل شد. البته ریزش داشته‌ایم، توبه‌کار از انقلاب و پشیمان از انقلاب داشته‌ایم، اما رویش‌های ما بیشتر از ریزش‌های ما بوده است. نیروهای فرسوده ریزش پیدا کردند، اما نیروهای جوان و باطراوت بالا آمدند و رویش پیدا کردند.^۱

۵-۶-۲. رویش‌ها نشاندهنده دوام و ثبات انقلاب‌اند

ما از لحاظ علمی و سازندگی پیشرفت کردیم و آنچه در این کشور در بخش‌های مختلف انجام شده، حقیقتاً می‌تواند الگو باشد. کار زیادی در همه بخش‌ها در زمینه ترویج دین، در زمینه رشد، گسترش و ترویج علم، در زمینه شکوفایی استعدادها، در زمینه زیرساخت‌های عظیمی که

۱. فرمایشات مقام معظم رهبری در نماز جمعه، ۱۳۹۰/۱۱/۱۴

برای اداره کشور و برای رفاه عمومی لازم بوده، و در زمینه‌های گوناگون، انجام شده است. در همین زمینه‌های فرهنگی و اخلاقی و در قبال ریزش‌های آن، که آقایان دغدغه‌اش را دارند و بحق هم است، شما رویش‌های عجیبی را هم مشاهده می‌کنید. امروز نسل جوان محقق و عالم و فاضل و اهل تلاش علمی که به‌طور گسترش‌یافته‌ای در کشور وجود دارد؛ هم در دانشگاه‌ها، هم در حوزه‌ها، به‌وجود آمده‌اند؛ اینها حقایق و واقعیات است. این نشان‌دهنده این است که این موجود، قابل دوام، باثبات، قابل گسترش و قابل ریشه‌یافتن بود؛ دنیا این را می‌بیند.^۱

۵-۶-۳. عوارض سطحی اگر علاج نشود، ریشه عمیق رویش را می‌زند
 من معتقدم عمق و ریشه‌های انقلاب، به عمق باورهای دینی مردم این سرزمین است؛ چیزی نیست که با این هیجان‌ات و حرکت‌های سطحی و گوناگون بشود آن را برکند. ما شاهد رشد و رویش یک طبقه جوان علاقه‌مند، مؤمن، جستجوگر در زمینه انقلاب، و پیدایش زبدگانی در این زمینه هستیم؛ این قابل انکار نیست؛ هم در دانشگاه‌ها، هم در حوزه علمیه‌مان، هم در سطح جامعه‌مان، لیکن عوارض سطحی اگر علاج نشوند، به تدریج به عمق کشیده می‌شوند. اگر بیماری و آفت را که در پوسته دندان هست علاج نکنیم، به تدریج به قلع خود آن دندان منتهی خواهد شد؛ در این هم هیچ تردیدی نباید کرد.^۲

۵-۶-۴. شرط ادامه رویش‌ها تقواست

انقلاب زنده است، این اصول زنده است؛ هیچ مانعی ندارد که برگ و

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۳/۰۶/۳۱

۲. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۴/۱۰/۱۳

بار عوض بشود. خزان‌هایی در راه است؛ این یک حرکت طبیعی است برای موجودات زنده عالم. همیشه ریزش و رویش وجود دارد؛ مهم این است که در کنار ریزش، رویش هم وجود داشته باشد؛ و امروز این جور است. واقعیت قضیه این است که این ملت با حرکت خود، با حضور خود، با نشاط خود، بر روی همه توطئه‌ها خط بطلان کشید، بعد از این هم همین جور خواهد بود؛ منتها شرطش ادامه تقواست، که تقوا موجب رحمت الهی است. به خودمان مغرور نشویم. مغرور شدن ملت‌ها و مسئولان ملت‌ها همیشه مایه سرنگون شدن و سقوط آنها شده است. هیچ‌کس نگوید «من» کردم. خدای متعال در قرآن با لحن استهزاء آمیز نافذ خود می‌گوید که قارون گفت: «قال انما اوتيته على علم عندى»؛ من خودم بودم که با توانایی خودم توانستم به این نقطه برسم! خدای متعال او را در اعماق زمین سرنگون کرد. ما باید تلاش کنیم؛ ما باید مجاهدت کنیم. هیچ ملتی بدون مجاهدت، بدون تلاش، بدون ابتکار، بدون نوآوری، بدون فتح مراحل گوناگون پیشرفت، به جایی نمی‌رسد؛ اما برکت از خداست، توفیق از خداست و تقوا زادراه است؛ لذا توصیه همه پیغمبران تقوا بوده است.^۱

۵-۶-۵. هر مبنای عقلانی، برای رویش به عاطفه نیاز دارد

هیچ مبنای عقلانی و فلسفی و حکمی بدون آبیاری شدن از عاطفه و ایمان قلبی امکان ندارد که رویش پیدا کند و ریشه بدواند و در تاریخ بماند.^۲

۱. بیانات در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه و خانواده‌های شهدای فاجعه هفتم تیر،

۱۳۸۴/۰۴/۰۷

۲. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار مداحان و ذاکران اهل بیت(ع) به مناسبت میلاد

حضرت فاطمه زهرا(س)، ۱۳۸۶/۴/۱۴

۵-۶-۶. ما ابتدای راهیم، رویش‌ها باید کشور اسلامی را بسازند

ما پیشرفت داشته‌ایم و در این ریزش و رویشی که نظام اسلامی دارد، مجموعاً رویش ما از ریزشمان بیشتر بوده است و پیش رفته‌ایم؛ علاوه بر این که در میدان‌های گوناگون دیگر - میدان‌های علمی و غیره که شماها گفتید و می‌دانید و بیان شد - پیشرفت‌های زیادی داشته‌ایم، ولی همچنان کار در ابتدای خود قرار دارد؛ ما اول راهیم؛ ما ابتدای راهیم. اولاً باید نظام را از لحاظ مبانی معرفتی‌اش کامل کنیم. ثانیاً بنای نظام را باید بر اساس آن مبانی معرفتی کامل کنیم؛ یعنی نظام اسلامی، دولت اسلامی و کشور اسلامی، هر کدام مترتب بر همدیگر است؛ اینها همه یکسان و یک چیز نیستند. تا کشور، اسلامی بشود، ما خیلی کار داریم. تا مکارم اخلاق اسلامی و دانشگاه اسلامی - همین توقعاتی که شما دارید و آرزوهای بلندی که به حق در نسل جوان ما هست - تحقق پیدا کند، راه طولانی‌ای داریم. این که می‌گویم اول کار هستیم، یکی از نشانه‌هایش این است. و از طرف دیگر، این فکر، فکری نیست که در چارچوب حصار جغرافیایی یک کشور بگنجد و بتواند بماند؛ این، به طور طبیعی باید انتشار پیدا بکند و عقبه عاطفی و فکری ملت‌ها را برای خودش کسب کند. البته از اول انقلاب، موارد متعددی از این را ما دیده‌ایم و پیش آمده است؛ امروز هم همین است؛ منتها احتیاج دارد که این عقبه، هر چه بیشتر استمرار داشته باشد^۱

۵-۶-۷. سر تا پا امید

امروز هم وقتی به خودمان نگاه می‌کنیم، من سر تا پا امیدم. من با

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار دانشجویان نمونه و نمایندگان تشکل‌های

جزئیات مسائل کشور آشنایم و ضعف‌ها و کاستی‌ها و ضعف مدیریت‌ها و ضعف تصمیم‌گیری‌ها را می‌شناسم؛ اما در مقابل آن آنقدر نقاط قوت و رویش‌زا وجود دارد که احساس می‌کنم ما در بسیاری از موارد فقط یک «بسم‌الله» و یک حرکت لازم داریم. گاهی در همین زمینه‌ها کوتاهی می‌کنیم؛ حرکت نمی‌کنیم یا دیر حرکت می‌کنیم؛ لذا پدیده‌ای پیش می‌آید؛ لیکن در همه زمینه‌ها ما توانایی اقدام و حرکت داریم.^۱

۵-۶-۸. رویش‌های انقلاب مراقب باشند رضای خدا را در نظر بگیرند

پدیده اعتکاف یکی از رویش‌های انقلابی است؛ ما اول انقلاب این چیزها را نداشتیم. اعتکاف همیشه بود. زمان جوانی ما وقتی ایام ماه رجب فرا می‌رسید، در مسجد امام قم - آن هم فقط قم؛ در مشهد من اصلاً اعتکاف ندیده بودم! - شاید پنجاه نفر، صد نفر فقط طلبه اعتکاف می‌کردند. این پدیده عمومی؛ این که ده‌ها هزار نفر در مراسم اعتکاف شرکت کنند، آن هم اغلب همه جوان، جزو رویش‌های انقلاب است. من یک وقت عرض کردم که انقلاب ما ریزش دارد، اما رویش هم دارد؛ رویش‌ها بر ریزش‌ها غلبه دارند. پس خوشا به حالتان معتکفین عزیز! توصیه من این است که در این سه روزی که شما در مسجد هستید، تمرین مراقبت از خود بکنید؛ حرف که می‌زنید، غذا که می‌خورید، معاشرت که می‌کنید، کتاب که می‌خوانید، فکر که می‌کنید، نقشه که برای آینده می‌کشید، در همه این چیزها مراقب باشید رضای الهی و خواست الهی را بر هوای نفستان مقدم بدارید؛ تسلیم هوای نفس نشوید. تمرین این چیزها در این سه روز می‌تواند درسی باشد برای خود آن عزیزان و

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما،

برای ماها که اینجا نشستیم و با غبطه نگاه می‌کنیم به حال جوانان عزیزمان که در حال اعتکاف هستند. با عمل خودتان به ما هم یاد بدهید.^۱

۵-۷. منابع و مآخذ

۱. ریزش‌ها و رویش‌ها در حکومت علوی رفیعی، رضانعلی فصلنامه مریبان، ۱۳۸۰
۲. مردم، جریانات ریزشی را کنار می‌زنند کچوئیان، حسین، ۱۳۸۸
<http://farsi.khamenei.ir>
۳. پیدایش رویش‌ها از برکت ریزش‌ها است حائری شیرازی، محی‌الدین، ۱۳۸۸ http://farsi.khamenei.ir/others_note?id=8478
۴. بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۸۳/۰۹/۲۶
۵. خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۷۸/۰۹/۲۶
۶. فرمایشات مقام معظم رهبری در نماز جمعه، ۱۳۹۰/۱۱/۱۴
۷. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۳/۰۶/۳۱
۸. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۸۴/۱۰/۱۳
۹. بیانات در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه و خانواده‌های شهدای فاجعه هفتم تیر، ۱۳۸۴/۰۴/۰۷
۱۰. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار مداحان و ذاکران

---

۱. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۸۴/۰۵/۲۸

- اهل بیت علیهم السلام به مناسبت میلاد حضرت فاطمه زهرا علیها السلام، ۱۳۸۶/۴/۱۴
۱۱. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار دانشجویان نمونه و نمایندگان تشکل‌های مختلف دانشجویی، ۱۳۸۵/۰۷/۲۵
۱۲. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۳۸۳/۰۹/۱۱
۱۳. بیانات در خطبه‌های نماز

۶. برنامه‌های اسلام‌هراسی و شیعه‌هراسی توسط استعمار

۶-۱. مقدمه

اسلام دینی است جهان‌شمول که تمامی ابعاد زندگی فردی و اجتماعی افراد را در بر می‌گیرد. در طول تاریخ حاکمان و استعمارگران تلاش زیادی کردند که این دین و ابعاد گوناگون آن را دچار تغییر کنند و بخش اجتماعی این دین را که شامل ابعاد سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است از آن جدا سازند. در این راه از انواع ترفندها همچون فرقه‌سازی، ایجاد اختلافات مذهبی و... کوتاهی نکردند.

در این زمینه حتی دست به گفتمان‌سازی نیز زدند و گفتمان جدایی دین از سیاست را به میان کشیدند و دین را امری شخصی و فردی توصیف کردند.

این بار نیز قدرت‌های بزرگ غربی به عنوان مهم‌ترین متغیر با اشاعه و ترویج ارزش‌های غربی در پی سلطه بر اذهان ملل شرق می‌باشند. از سوی دیگر بخش مهمی از جغرافیای شرق را تمدن اسلامی در بر گرفته که مهم‌ترین کانون مقاومت در برابر اندیشه‌های غربی و مانع

سلطه‌طلبی‌های غرب در این منطقه است. این هجمه موجب بیداری مجدد مسلمانان و ظهور جریان‌ها و جنبش‌های سیاسی فکری در جهان اسلام شده است. حال گفتمان اسلام سیاسی در پی مرکزیت‌زدایی از گفتمان لیبرالی غرب معاصر در سطح جهانی و نیز با انگیزه دفاع از اسلام در برابر پیامدهای حاصل از قدرت‌های جهانی است.

مذهب راستین تشیع همواره سیاست را جزئی لاینفک از دین می‌داند و اداره حکومت را جدا از دین نمی‌داند، چنان‌که پیامبر عظیم‌الشان اسلام نیز اقدام به ایجاد ساختار حکومتی نمود. این تفکر ناب در مذهب تشیع نیز وجود دارد. در این میان ایجاد جمهوری اسلامی ایران بر مبنای تفکر عظیم شیعی که منجر به تشکیل حکومتی بر پایه اسلام گردید، موجب شد که استعمارگران در این زمینه به هراس افتاده، برای مقابله با آن فکری کنند.

۶-۲. دلایل هراس غرب از اسلام سیاسی

«اسلام‌هراسی» مفهومی است که به ترس، پیش‌داوری و تبعیض غیرعقلانی در قبال اسلام و مسلمانان اشاره دارد. سابقه این اصطلاح به دهه ۱۹۸۰ م. بازمی‌گردد، اما پس از ۱۱ سپتامبر سال ۲۰۰۱ م. مورد استفاده وسیع قرار گرفت. مؤسسه رانیمدتراست انگلستان، که به امر تبعیض و نفرت در این کشور می‌پردازد، در سال ۱۹۹۷ م. اسلام‌ترسی را به عنوان «ترس و نفرت از اسلام؛ و بنابراین ترس و نفرت از تمامی مسلمانان» تعریف کرد و همچنین ابراز داشت که این اصطلاح بر تبعیض و طرد مسلمانان از زندگی اقتصادی، اجتماعی و عمومی کشور نیز دلالت دارد. اسلام‌ترسی همچنین دربردارنده این برداشت است که اسلام

بدون ارزشی مشترک با دیگر فرهنگ‌هاست، در مقایسه با غرب در موقعیتی فرودست قرار دارد، و بیش از این که دین باشد یک ایدئولوژی سیاسی است. با این تلقی می‌توان ادعا کرد که اسلام‌هراسی پدیده‌های دیرین و با ریشه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مشخص است که می‌طلبد در سطح اروپا و آمریکا - یعنی خاستگاه اولیه آن - بررسی مستقل و جداگان‌های گردد^۱.

اسلام سیاسی گفتمانی است که حول مفهوم مرکزی «حکومت اسلامی» نظم یافته است. این گفتمان مدعی است که اسلام از نظریه سیاسی راجع به دولت و سیاست برخوردار است. از منظر این گفتمان بازگشت به اسلام به عنوان تنها راه حل بحران‌ها و چالش‌های معاصر تلقی می‌شود، از این رو هدف اساسی این گفتمان بازسازی جوامع اسلامی مطابق با اصول بنیادین اسلامی است و در این راستا کسب قدرت سیاسی مهم‌ترین دغدغه متفکران و معتقدان به آن جهت دستیابی به اهداف به‌شمار می‌رود. حال آنچه موجب فعال‌سازی مجدد این قرائت در جغرافیای جهان اسلام شده است، مواجهه مستقیم با فرهنگ و تمدن غرب است، چه گفتمان غرب‌گرایی در صدد انتشار و اشاعه ارزش‌ها و هنجارهای لیبرال - دموکراسی غرب در کشورهای اسلامی بوده و راه را برای هژمونی و سلطه تمدن غرب هموار می‌سازد.

تحولات پس از جنگ جهانی دوم، منجر به اوج‌گرفتن جنبش‌های احیاگرایانه و سیاسی‌شدن تدریجی آنان تا رسیدن به مرحله ظهور ایده

---

۱. اسلام‌هراسی در اروپا؛ ریشه‌ها و عوامل نویسنده: علی مرشدی‌زاد، منبع چاپی: فصلنامه دانش سیاسی. شماره دوم

حاکمیت و نظام کامل اسلامی شد؛ احیاگرایی در جغرافیای جهان اسلام خود گرایش‌های متعددی همچون سلفی‌گرایی، نوسلفی‌گرایان، بنیادگرایی و اسلام سیاسی و... دارد که همگی مبتنی بر نوعی روش و تأمل در نصوص دینی استوار است. تا جایی که فهم مستقیم از نص را بهترین ابزار مشروعیت‌بخشی و یا انکار مشروعیت ظواهر عصر تلقی می‌کند و بر این باور است که چون اسلام نظامی کامل است و حاکمیت اسلامی مهم‌ترین رکن آن است لذا نظام اسلامی می‌تواند جایگزین همه نظام‌های موجود گردد. از این رو جریان اسلام سیاسی که در چارچوب اندیشه احیاگرایی است برای رسیدن به قدرت سیاسی و یا مشارکت سیاسی فعال از طریق سازوکارهای امروزی تلاش می‌کند. بنابراین دغدغه اساسی گرایش‌های متنوع احیاگرایانه در جغرافیای جهان اسلام، هویت اسلامی است. حال اسلام سیاسی با هر دو وجه معتدل و افراطی و گونه‌های دیگر آن یکی از وجوه بیداری اسلامی است.

احیای هویت اسلامی در جوامع اسلامی پس از دوران انفعالی قرون گذشته که همواره اندیشه انحطاط و عقب‌ماندگی موجب سرخوردگی مسلمانان به‌ویژه در میان نخبگان شده بود، جان تازه‌ای به جنبش‌ها و جریان‌های فکری اسلام‌گرا بخشید تا مجدداً با بازخوانی تراث اسلامی و دغدغه اصالت و معاصرت، هویت اسلامی خویش را بازسازی و احیا نمایند. این خیزش هویتی همراه با رویکردی تمدنی در تلاش است تا بار دیگر اوج شکوفایی تمدن اسلامی را تجربه نماید.^۱

با جستاری در مناسبات اسلام و غرب از آغاز تاکنون، می‌توان به دلایل جامعه‌شناختی، سیاسی، فرهنگی و مذهبی... در گسترش

۱. مواجهه غرب و اسلام سیاسی در دوره معاصر (چیستی و چرایی آن) خراسانی، رضا، ۱۳۸۹

اسلام‌ستیزی در غرب اشاره کرد که به نوعی موجب منازعات و درگیری‌هایی در دوره معاصر شده است.

۳-۶. عوامل تاریخی

از جهت تاریخی، گسترش اسلام در غرب و تشکیل حکومت‌های اسلامی در بخش وسیعی از اروپا به طوری که مسلمانان بیش از ۸۰۰ سال بر بخشی از اروپا (اندلس) حکومت کردند و اسپانیا قسمتی از امپراطوری بزرگ عرب شد و شهر قرطبه مدت ۵۰۰ سال پایتخت و مرکز حکومت بود و تحولات شگرفی را در اروپا موجب شد.^۱

اما همواره غربی‌ها از اسلام و مسلمانان هراس داشتند. همچنین با شروع جنگ‌های صلیبی در سال ۱۰۹۵ میلادی بیش از ۱۵۰ سال میان مسیحیت و اسلام کشمکش ادامه داشت. بنابراین مواجهه و رویارویی اسلام و غرب ریشه‌های تاریخی دارد.

۴-۶. افزایش جمعیت مسلمانان در غرب

جمعیت، عامل مهم دیگری است که در رویکرد اسلام‌ستیزی جوامع غربی مؤثر است؛ چه، امروز شاهد رشد فزاینده جمعیت مسلمانان در غرب بوده و به نوعی بافت و ترکیب جمعیتی متنوعی را موجب گشته است. از یک سو رشد مهاجرت مسلمانان به اروپا و آمریکا و از سوی دیگر گرایش غیرمسلمانان به اسلام و موج جدید اسلام‌گرایی در کشورهای غربی رشد جمعیت مسلمانان را نسبت به سایر سکنه این جوامع موجب شده است، به طوری که در حال حاضر بیش از ۱۵

۱. نگاهی به تاریخ جهان، جواهر، لعل نهر، امیرکبیر، تهران، ۱۳۸۶

میلیون مسلمان در اروپا زندگی می‌کنند که براساس برآورد ۳۰ سال آینده این رقم به ۵۰ میلیون نفر خواهد رسید. در یک بررسی میزان زاد و ولد مهاجران مسلمان فرانسه سه برابر فرانسوی‌تباران ذکر شده است.^۱ نتیجه آن است که در اکثر جوامع غربی مسلمانان به بزرگ‌ترین اقلیت مذهبی تبدیل شده‌اند و به تدریج به مناصب مهم دولتی و غیردولتی دست می‌یابند. ظهور و افزایش قدرت مسلمانان رو به رشد با عکس‌العمل‌های متعددی از سوی غربی‌ها مواجه شده است.

۵-۶. دشمن‌سازی

دنیای غرب بعد از جنگ جهانی دوم، سیاست‌ها و اهداف خود را در جهان در راستای مقابله با نفوذ کمونیسم و شوروی سابق سامان می‌داد و از آن به «خطر سرخ» یاد می‌کرد. اما پس از فروپاشی شوروی سابق، غربی‌ها در پی غیریت‌سازی‌های جدیدی برای توجیه رفتارها و کنش‌های توسعه‌طلبانه خود برآمدند. به عبارتی یافتن تهدید جدید می‌توانست موجب بازسازی هویت انسان غربی شود، از این رو این مهم تبدیل به یکی از دغدغه‌های اصلی نظریه‌پردازان و حاکمان مغرب‌زمین شد. لذا نظریه‌هایی همچون «برخورد تمدن‌ها» و «پایان تاریخ» و... مطرح و در پی ساختن نظم نوین جهانی برآمدند. واقعه ۱۱ سپتامبر هم به این مسئله شدت بخشید و مسئله تروریسم اسلامی را مطرح و از اسلام به عنوان «خطر سبز» یاد کردند. در نتیجه جوامع غربی حول محور مقابله با

۱. اقلیت‌های مسلمان و بحران هویت در غرب، مجموعه مقالات مسلمانان در کشورهای غیراسلامی، منصور، جواد، مجمع جهانی تقریب‌المذاهب تهران

این تهدید شروع به دشمن‌سازی با اسلام نمودند. بنابراین خطر اسلام و ارزش‌های اسلامی و مسلمانان به عنوان اصلی‌ترین تهدید برای امنیت ملی، فرهنگ و تمدن غربی محسوب شده و به کمک ابزارها و فناوری‌های رسانه‌ای پیشرفته تهدید اسلام را جایگزین خطر کمونیسم و شوروی نمودند. از این چشم‌انداز با فروپاشی شوروی و تغییر ساختار نظام بین‌الملل، سخن از جنگ سرد دیگری است که این بار نه تنها در ساحت قدرت سخت بلکه در ساحت قدرت نرم و بر پایه تجدید هویت‌های منطقه‌ای که بر قوم و مذهب تأکید دارند استوار شده است و عمدتاً غیریت‌سازی‌های فرهنگی و تمدنی معیار اصلی دسته‌بندی‌ها و یادگیری‌ها در سطح بین‌المللی است.

۶-۶. اسلام‌ستیزی رسانه‌ها

امروزه رسانه‌ها به عنوان مهم‌ترین ابزار توسعه، انتشار و اشاعه اندیشه‌ها و نیز عامل مهمی در ساختن افکار عمومی جهان مطرح هستند. کشورهای غربی با داشتن فناوری‌های برتر رسانه‌ای قدرت بیشتری در تصویرسازی و برجسته‌سازی اندیشه‌ها دارند. از این منظر مسئله تصویر اسلام در رسانه‌های تبلیغاتی غرب، در روزگار ما اهمیتی ویژه یافته است؛ زیرا رسانه‌های تبلیغاتی غرب، آینه جوامع غربی‌اند و از این طریق می‌توان، نگره غرب نسبت به اسلام و مسلمانان را کشف و درک کرد. دولت‌ها، سیاستمداران و دستگاه‌های تبلیغاتی غربی، برای دستیابی به اهداف خود از ابزارها و شیوه‌های متنوع تبلیغی، بهره می‌گیرند. مطالعات متعدد نشان داده‌اند که وقوع برخی حوادث مرتبط با مسلمانان، موجب افزایش سطح اقدامات غیر واقع‌گرایانه می‌شود.

اسلام در بیشتر رسانه‌های تبلیغاتی غرب، «خطری بزرگ برای تمدن غربی» به حساب می‌آید و مسلمانان نیز عموماً گروه‌های خشونت‌طلب و تندرو که جهاد را پیشه خود قرار داده و به چندهمسری (تعدد زوجات) اعتقاد دارند و مخالف سکولاریسم و آمیختگی با دیگر مردم هستند، شناخته شده‌اند.

در رسانه‌های غربی، انسان مسلمان به گونه‌ای تصویر می‌شود که گویی سوار بر اسب در دست شمشیری دارد یا عربی است که کیسه‌ای پر از دلار را حمل می‌کند و در حقیقت دستمایه جوک‌ها و طنزهای روزنامه‌های غربی را فراهم ساخته است.

چنین تصویر غیرواقعی و مغرضانه‌ای از مسلمانان در رسانه‌های اکثر کشورهای غربی وجود دارد. برای مثال محمد بشاری در کتاب «صورة الاسلام في الاعلام الغربي» تصویر اسلام در رسانه‌های برخی کشورها از جمله فرانسه و انگلیس را تجزیه و تحلیل می‌کند. به نظر وی در رسانه‌های تبلیغاتی فرانسه، اسلام به شکلی تقلیل‌گرایانه، در قالب جهانی بیگانه که کمترین اشتراک ارزشی را با غرب دارد، تعریف شده است.

مشکل اینجاست که این تقلیل‌گرایی، تنها متوجه جامعه اسلامی فرانسه نیست، بلکه مستقیماً دین و تمدن اسلامی را هدف گرفته است. مجموعه‌ای از واژگان جهت‌دهی شده، مانند تندروی، افراط، جهاد، جنگ مقدس، چندزنی، تروریسم، نفت، ایران، الجزایر، هجرت، احیای اسلامی‌سازی و حاشیه‌نشینی در دستگاه‌های تبلیغاتی به کار گرفته می‌شود تا ذهن مخاطب غربی - یعنی فرانسوی - را نسبت به اسلام بدبین کند.

چنین تصاویر تیره و تاری، به قاعده و مبنایی برای خواننده‌ای که

خود را از اندیشیدن در این قضایا معاف می‌دارد و توان دستیابی به شناختی واقع‌گرایانه و صحیح را ندارد، تبدیل می‌شود. برای مثال در قضیه سلمان رشدی، غربی‌ها کوشیدند تا غرب را فضای انسانیت، حقوق بشر و آزادی بیان نشان دهند و در مقابل، اسلام را به عنوان تهدید ابدی و منبع عدم تسامح و تندروی تصویر کنند.

با تحلیل گفتمان تبلیغاتی که طی یک دهه اخیر در غرب حاکم بوده است، روشن می‌شود که بی‌تردید، راهبرد برنامه‌ریزی شده‌ای برای ترویج هراس از اسلام در پشت این گفتمان وجود دارد تا سیمای اسلام را در ابزارهای تبلیغاتی فرانسوی، خشن و سیاه بنمایانند و مسلمانان را انسان‌هایی معرفی می‌کنند که تندروی، خشونت، جهاد، چندمسمری و انفصال از دیگر انسان‌ها را مبنای کار خود قرار داده‌اند.

مقام معظم رهبری در این زمینه می‌فرمایند: نمونه تبلیغات غرب، در جنایت اخیر در یک کشور اروپای شمالی است که از همان ساعات اول تلاش می‌کنند انگشت اتهام را به سوی مسلمانان نشانه روند که این موضوع بیانگر خباثت و دروغ‌بودن تبلیغات غربی‌هاست^۱.

برای نمونه، یک مؤسسه نظرسنجی در فرانسه، در سال ۱۹۸۹ میلادی، طی نظرسنجی از گروه‌هایی از مسلمانان و غیرمسلمانان فرانسه، به این نتیجه رسید، در حالی که مسلمانان، اسلام را مساوی صلح و پیشرفت می‌دانند، غیرمسلمانان به عکس، آن را با خشونت و ارتجاع پیوند زده‌اند. همین نظرسنجی در سال ۱۹۹۴ نیز تکرار شد و در نتیجه،

۱. دیدار کارکنان و خانواده‌های نیروهای دریایی ارتش و سپاه با رهبر انقلاب در بندرعباس،

نسبت تفاوت و تضاد میان نظر دو دسته به جای اینکه کمتر شود، بیشتر شده بود و این نشان می‌دهد که سیاست تبلیغاتی غرب در درازمدت، تیره‌تر کردن سیمای اسلام را تعقیب می‌کند.^۱

این پژوهش به دلیل احساس نیاز به آگاهی‌بخشی همگانی، نسبت به حساسیت‌های موروثی یا ساختگی مختلف، مورد توجه جدی قرار گرفت. براساس آن در بیست سال گذشته، پدیده اسلام‌هراسی روشن‌تر، خشن‌تر و خطرناک‌تر شده است و برانگیختن هراس از اسلام، گاه به گونه‌ای ویران‌گر و خباثت‌آمیز جریان داشته است که به بخشی از زندگی روزمره بریتانیایی‌ها تبدیل گشته است.

این پدیده شبیه سامی ستیزی است که در اوایل قرن بیستم رواج داشته است. این پژوهش می‌افزاید: شیوع احساسات ستیزه‌جویانه نسبت به مسلمانان، می‌تواند صداهای معتدل در متن اقلیت‌های مسلمان را خفه کند و تندروی و دشمنی نسبت به فرهنگ غربی را برانگیزد. پروفیسور گوردن کاوونی از دانشگاه ساسکس که ریاست این کمیسیون را بر عهده دارد، در مؤخره‌ای که برای این پژوهش نوشته، آورده است که هر جا ابزارهای تبلیغاتی رواج داشته باشد، بسیاری مردم از آن پیروی می‌کنند و یکی از دلایل دشمنی نسبت به اسلام این است که به فرهنگ‌های مسلمانان به عنوان فرهنگ‌هایی جامد و ایستا و تمامیت‌خواه و مخالف تکثرگرایی نگریسته می‌شود.^۲

از دلایل دیگر عداوت نسبت به اسلام، نظریه جدید درباره اسلام

۱. صوره الاسلام فی الاعلام الغربی بشاری، محمد، دمشق: دارالفکر، ۲۰۰۴

۲. صوره الاسلام فی الاعلام الغربی، بشاری، محمد، دمشق، دارالفکر، ۲۰۰۴

است که آن را منبع تهدید برای تمدن غربی و جایگزین معاصر کمونیسم، فاشیسم، نازیسم و متضمن نیت جنگ طلبانه و توسعه طلبانه می‌داند. دلیل دیگری که وی برای دشمنی غربی‌ها با اسلام ذکر می‌کند، این ادعاست که مسلمانان از اعتقادات دینی خود برای تحقق اهداف سیاسی و راهبردی و نظامی بهره می‌گیرند. همچنین مخالفت نژادپرستان با مهاجران دلیل دیگری است. نژادپرستان معتقدند که سنت‌های آسیایی منبع تهدید برای اصالت فرهنگ بریتانیایی است. با اینکه مسلمانان می‌توانند، ارزش‌های فراوانی را به فرهنگ غربی انتقال دهند، اما غالباً از حلقه مناقشات نخبگان مستثنی می‌شوند و حتی می‌توان گفت که غربی‌ها در حال پذیرش اسلام‌هراسی، به عنوان مسئله‌ای طبیعی هستند و چنان که این گزارش نشان می‌دهد، بیان اندیشه‌های مسلمان‌ستیز اهتمامی روزافزون در انگلستان یافته و این خطر به طور جدی وجود دارد که اسلام‌هراسی، به پدیده‌ای ریشه‌دار در فرهنگ این جامعه تبدیل شود.

۶-۷. ایجاد شبکه مسلمانان معتدل و میانه‌رو راه‌حل مبارزه با اسلام

سیاسی در غرب

رشد پدیده اسلام‌گرایی در غرب و نیز ظهور تفسیرهای افراطی و جزم‌گرایانه از اسلام در برخی جوامع مسلمان، واکنش دولتمردان و متفکران غربی را همراه داشته است، به نحوی که بسیاری از مؤسسات پژوهشی و دانشگاه‌ها در صدد یافتن راه‌حلهایی در این حوزه هستند. آنها بر این باورند که ساخت بنای شبکه‌های مسلمانان معتدل و میانه‌رو می‌تواند در سه سطح صورت پذیرد: ۱. حمایت از شبکه‌های موجود، ۲. شناسایی شبکه‌های بالقوه و کمک به آغاز و رشد آنها، ۳. کمک به

شرایط بنیادین برای پلورالیسم و تساهل که زمینه مناسب برای رشد این شبکه‌ها را فراهم می‌سازد. از این‌رو غرب در صدد است با شناسایی بخش‌های اجتماعی که موجب ایجاد بلوک‌هایی از شبکه‌های میانه‌رو می‌شود، پروژه فوق را به پیش ببرد.

بدین سان گروه‌هایی همچون دانشگاہیان و روشنفکران مسلمان لیبرال و سکولار، محققان دینی معتدل جوان، فعالان اجتماعی، گروه‌های زنان که برای تساوی جنسی مبارزه می‌کنند، و روزنامه‌نگاران و نویسندگان معتدل را جهت ایجاد چنین شبکه‌ای در کشورهای اسلامی رصد نموده و در حال سرمایه‌گذاری هستند. نکته قابل توجه آن است که در خصوص محور جغرافیایی، پیشنهاد تغییر در اولویت‌ها از خاورمیانه به سوی مناطق دیگری از جهان اسلام را دارند؛ جایی که آزادی عمل بیشتر در آنجا ممکن است. هر چند اندیشه‌های افراطی ریشه در خاورمیانه دارد و از آنجاست که به سمت بقیه جهان اسلام منتشر می‌شود و توسط مهاجران مسلمان در اروپا و آمریکا گسترش می‌یابد.

لکن برای معکوس نمودن این روند باید تلاش کرد. این بنگاه پژوهش اذعان دارد که در حال حاضر هر چند شبکه‌های میانه‌رو وجود دارد، اما این شبکه‌ها تصادفی و ناکافی است بلکه ایجاد شبکه‌های معتدل و میانه‌رو اسلامی با اهداف و با سازمان می‌تواند از گسترش اسلام‌گرایی و رشد پدیده اسلام سیاسی و پیامدهای معطوف به آن در غرب جلوگیری نماید.

۶-۸. مفاهیم کلیدی پیام به جوانان اروپا و آمریکای شمالی

۶-۸-۱. سیاستمداران غربی

مجموعه سیاستمداران غربی - یعنی همان مجموعه مؤثر که بیشتر هم تحت تأثیر صهیونیستها هستند - کارشان شده این: گمراه کردن افکار عمومی، دروغ‌پردازی، شعارهای دروغین ساختن. ما می‌خواهیم از این رؤسای کشورها؛ اینقدر دروغ نگویند. این دولت‌های غربی، دولت آمریکا، دولت انگلیس، بعضی دیگر از دولت‌های اروپایی، اینقدر افکار عمومی دنیا را گمراه نکنند. ۱۳۸۸/۹/۱۵

۶-۸-۲. اسلام‌هراسی

امروز یکی از کارهای اساسی و مهمی که در شرکت‌های هنری معروف دنیا مورد استفاده قرار می‌گیرد عبارت است از ترساندن مردم از اسلام. چرا؟ اگر اسلام منافع جهان خواران را تهدید نکرده بود، در مقابل آن، این واکنش‌ها نشان داده نمی‌شد. این که می‌بینید گروه‌هایی را به نام اسلام و به نام حکومت اسلامی می‌سازند، می‌تراشند، مسلح می‌کنند، پشتیبانی می‌کنند، به جان انسان‌ها می‌اندازند و کشورها را به وسیله آنها ناامن می‌کنند، این نشان‌دهنده نفوذ پیام اسلام است. از اسلام حقیقی می‌ترسند. ۱۳۹۳/۰۸/۲۶

۶-۸-۳. استعمار غرب

کشورهای زیادی با ملت‌های بسیار انبوهی در شرق و غرب عالم - در آفریقا، در آسیا - به واسطه دانش کشورهای غربی سرکوب شدند؛ به استعمار کشیده شدند؛ نسل‌های انسانی به اسارت گرفته شدند. سیاهان امروز آمریکا، فرزندان همان مستمندانی هستند که به وسیله استعمارگران

غربی از کشورهای آفریقایی به اسارت گرفته شدند؛ از میان خانه و زندگی و مزرعه و زیستگاه خودشان اینها را مثل حیوانات صید کردند و به کار سخت گماشتند و آواره کردند. این کار در سرتاسر دنیا، در شبه قاره هند، در متتھالیه آسیا، در دوران‌های سیاه هم اتفاق افتاد. با علم خود، با دانشی که به دست آورده بودند و موهبت الهی بود، بندگان خدا و خلق خدا را به ذلت کشیدند؛ به ستم دچار کردند؛ زندگی‌های آنها را برای دوران‌های طولانی تباه کردند.

بعد هم از همین دانش‌هایی که در اختیار گرفتند، با بالا رفتن از پلکان علم، بمب اتم ساخته شد؛ سلاح‌های شیمیایی ساخته شد؛ نسل‌هایی نابود شدند؛ انسان‌هایی به ماتم عزیزان خود نشستند؛ و دنیا آن چیزی شد که شما در جغرافیای سیاسی عالم مشاهده می‌کنید: تقسیم عالم به دو جناح زورگو و زورپذیر؛ ستمگر و ستم‌پذیر؛ آن هم با فاصله بسیار زیاد.

۱۳۸۸/۰۱/۲۶

۶-۸-۴. برنامه قدرت‌های بزرگ

سیاست قدرت‌های مداخله‌گر در همه کشورها ایجاد ناامنی است؛ ناامنی سیاسی، ناامنی اخلاقی و فرهنگی. این سیاستی است که امروز و از دیرباز از سوی قدرت‌های متجاوز و مداخله‌گر در همه جای دنیا اعمال می‌شود. آنها چه بخواهند، چه نخواهند، وجودشان و حضورشان موجب ناامنی است. شما ببینید امروز کجاست که نیروهای مداخله‌گر و فضول قدرت‌های بزرگ حضور دارند و آنجا ناامنی نیست؟ هر جا که امتداد نفوذ قدرت‌های مداخله‌گر جهانی است، در کشورهای گوناگون عالم، نشانه‌های ناامنی مدنی و فرهنگی و اخلاقی و عدم آرامش عمومی

در آنجاها محسوس است. ۱۳۸۳/۰۷/۱۵

۶-۱-۴-۱. تروریسم

هرکس که در گوش‌های از دنیا، در شهری، در روستایی، در خیابانی، در هر جایی بمب‌گذاری کند و مردم بی‌پناه، مردم بی‌گناه، زن و مرد و غیرنظامیان را از بین ببرد، تروریست است. ما از چنین کسانی هرگز حمایت نکرده‌ایم و نمی‌کنیم. ۱۳۷۲/۰۱/۰۴

۶-۱-۴-۲. قرآن

مشکلات هر جامع‌های با قرآن حل خواهد شد. با معارف قرآنی، مشکلات حل می‌شود. قرآن راه‌حل معضلات زندگی بشر را به فرزندان آدم هدیه می‌کند؛ این وعده قرآنی است و تجربه دوران اسلام هم این را نشان داده. ۱۳۹۱/۰۴/۳۱

۶-۸-۵. زندگی پیامبر اسلام ﷺ

پیامبر اسلام رفتارش با مردم، رفتار خوش بود. در جمع مردم، همیشه بشاش بود. تنها که می‌شد، آن وقت غم‌ها و حزن‌ها و همومی که داشت، آنجا ظاهر می‌شد. هموم و غم‌های خودش را در چهره خودش جلو مردم آشکار نمی‌کرد. بشاش بود. به همه سلام می‌کرد. اگر کسی او را آزرده می‌کرد، در چهره‌اش آزرده‌گی دیده می‌شد؛ اما زبان به شکوه باز نمی‌کرد. اجازه نمی‌داد در حضور او به کسی دشنام دهند و از کسی بدگویی کنند. خود او هم به هیچ‌کس دشنام نمی‌داد و از کسی بدگویی نمی‌کرد. کودکان را مورد ملاحظت قرار می‌داد؛ با زنان مهربانی می‌کرد؛ با ضعفا کمال خوش‌رفتاری را داشت. ۱۳۷۹/۲/۲۲۳

۱-۵-۱-۶. تمدن اسلامی

کتاب «تمدن اسلامی در قرن چهارم هجری»، نوشته «آدام متر»، نشان می‌دهد که تمام محیط اسلامی، اصلاً بازار علم دنیاست. قرن چهارم هجری، قرن شکوفایی علم و فلسفه در دنیای اسلام است؛ قرن ابن‌سینا؛ قرن فارابی؛ قرن رازی؛ قرن حکمای بزرگ الهی؛ قرن شخصیت‌هایی که بعضی از آثار علمی آنها دنیا را تا همین روزهایی که من و شما زندگی می‌کنیم، هنوز در تسخیر خود دارد. ۱۳۷۹/۱۲/۰۹

۹-۶. دلایل امام و رهبری درباره اسلام‌هراسی و شیعه‌هراسی توسط استعمار از منظر سیاسی

• از منظر سیاست خارجی

- ✓ جلوگیری از حمایت از جنبش‌های آزادی‌خواه
- ✓ حمایت از منافع استعمارگران
- ✓ گسترش تسلط آمریکا
- ✓ جلوگیری از ایجاد جامعه اسلامی
- ✓ بد جلوه‌دادن جمهوری اسلامی ایران
- ✓ اختلاف بین مذاهب

• سیاست داخلی

- ✓ جلوگیری از رشد و توسعه
- ✓ جلوگیری از پیشرفت
- ✓ ایجاد اختلاف در جامعه
- ✓ جلوگیری از تحقق دین اسلام

۶-۱۰. از منظر سیاست خارجی

۶-۱۰-۱. جلوگیری از حمایت از جنبش‌های آزادی‌خواه

امام خمینی (ره) در این باره می‌گوید: «ما وظیفه داریم مردم مظلوم و محروم را نجات دهیم. ما وظیفه داریم پشتیبان مظلومین و دشمن ظالمین باشیم. همین وظیفه است که امیرالمؤمنین علیه السلام در وصیت معروف به دو فرزند بزرگوارش تذکر می‌دهد و می‌فرماید: و کونوا للظالم خصما و للمظلوم عونا؛^۱ یعنی دشمن ستمگر و یاور و پشتیبان ستم‌دیده باشید. همچنین امیرالمؤمنین علیه السلام می‌فرماید:^۲ من حکومت را به این علت قبول کردم که خداوند تبارک و تعالی از علمای اسلام تعهد گرفته و آنها را ملزم کرده که در مقابل پرخوری و غارتگری ستمگران و گرسنگی و محرومیت ستم‌دیدگان ساکت نشینند و بیکار نایستند.»^۳

«ما در کنار فلسطینی‌ها ایستادیم، در کنار مردم مؤمن کشورهای منطقه ایستادیم، چون می‌دانستیم مسئله وحدت، امروز در رأس مسائل اسلامی است. من توصیه می‌کنم، اصرار می‌کنم به علمای اعلام، به روشنفکران دنیای اسلام، به سیاستمداران دنیای اسلام، این قدر دم از تفرقه نزنند. یک عده‌ای در دنیا دارند پول خرج می‌کنند برای اسلام‌هراسی، برای این که چهره اسلام را در دنیا خراب کنند، [آن وقت] ما هم در درون خودمان سعی کنیم چهره یکدیگر را خراب کنیم، تخریب کنیم، مردم را از یکدیگر بترسانیم! این خلاف حکمت است،

۱. نهج البلاغه، نامه ۴۷، ص ۳۲۱، ترجمه دکتر شهیدی، تهران، سازمان انتشارات و آموزش

انقلاب اسلامی، چاپ اول، ۱۳۶۸

۲. همان، خطبه ۳ ص ۱۱

۳. ولایت فقیه، ص ۲۸ و ۲۹، همراه با تلخیص

خلاف سیاست است.^۱

۶-۱۰-۲. حمایت از منافع استعمارگران

امام خمینی درباره روحانیون و علمای طرفدار اسلام ناب می‌گوید: «علمای اصیل اسلام هرگز زیر بار سرمایه‌داران و پول‌پرستان و خوانین نرفته‌اند و همواره این شرافت را برای خود حفظ کرده‌اند و این ظلم فاحش است که کسی بگوید دست روحانیت اصیل طرفدار اسلام ناب محمدی با سرمایه‌داران در یک کاسه است و خداوند کسانی را که این‌گونه تبلیغ کرده و یا چنین فکر می‌کنند، نمی‌بخشد. روحانیت متعهد به خون سرمایه‌داران زالوصفت تشنه است و هرگز با آنان، سر آشتی نداشته و نخواهد داشت. آنها با زهد و تقوا و ریاضت درس خوانده‌اند و پس از کسب مقامات علمی و معنوی نیز به همان شیوه زاهدانه و با فقر و تهیدستی و عدم تعلق به تجملات دنیا زندگی کرده‌اند و هرگز زیر بار منت و ذلت نرفته‌اند. دقت و مطالعه در زندگی علمای سلف، حکایت از فقر و نهایتاً روح پرفتوت آنان برای کسب معارف می‌کند که چگونه در پرتو نور شمع و شعاع قمر تحصیل کرده‌اند و با قناعت و بزرگواری زیستند.»^۲

«امروز یکی از کارهای اساسی و مهمی که در شرکت‌های هنری معروف دنیا مورد استفاده قرار می‌گیرد عبارت است از ترساندن مردم از اسلام. چرا؟ اگر اسلام منافع جهان‌خواران را تهدید نکرده بود، در مقابل

۱. بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان بیست و هشتمین کنفرانس بین‌المللی وحدت

اسلامی، ۹۳/۱۰/۱۹

۲. صحیفه نور، ج ۲۱، ص ۹۰

آن، این واکنش‌ها نشان داده نمی‌شد. این که می‌بینید گروه‌هایی را به نام اسلام و به نام حکومت اسلامی می‌سازند، می‌تراشند، مسلح می‌کنند، پشتیبانی می‌کنند، به جان انسان‌ها می‌اندازند و کشورها را به وسیله آنها ناامن می‌کنند، این نشان دهنده نفوذ پیام اسلام است. از اسلام حقیقی می‌ترسند، از اسلام ناب می‌ترسند؛ اسلامی که نسل پیش از شما در میدان‌های نبرد، در میدان‌های سیاست، در میدان‌های انقلاب آن را سردست گرفت و به دنیا نشان داد. و همین‌طور که این جوان‌های عزیز اشاره کردند و نشان دادند، امروز شما وارثان آن شهدای بزرگ و آن مردان عظیم‌القدر هستید. پیام اسلام برای انسانیت، پیام آسایش، عزت، سربلندی و پیام زندگی همراه با امن و امان است؛ این را دشمنان نمی‌خواهند در دنیا شناخته بشود و ملت‌ها با آن آشنا بشوند.^۱

۶-۱۰-۳. گسترش تسلط آمریکا

در اطراف دنیا، همه ملت‌ها ملت ایران را به‌عنوان یک ملت شجاع، یک ملت با صداقت، یک ملت هوشمند، یک ملت مقاوم می‌شناسند. این همه هم علیه نظام اسلامی کار شده است، تلاش شده است، تبلیغات شده است؛ یک مدتی دستگاه‌های تبلیغاتی و سیاسی دشمنان ملت ایران تکیه خودشان را گذاشتند بر ایجاد ایران‌هراسی - بعضی‌ها اسلام‌هراسی، بعضی‌ها ایران‌هراسی - [اما] محبوبیت ملت ایران در میان ملت‌های دنیا بیشتر شد. امروز نه فقط آحاد عمومی ملت‌ها [بلکه] نخبگان بی‌غرض دنیا هم همین جورند؛ اظهارنظرهایشان را نگاه کنید، قضاوتشان درباره ملت ایران این است: ملت با استقامت، ملت هوشمند، ملت صبور؛ با این

۱. بیانات در هشتمین مراسم دانش‌آموزی دانشجوین دانشگاه‌های افسری ارتش ۹۳/۸/۲۶

چشم نگاه می‌کنند به ملت ایران. سیاست ایران‌هراسی آنها امروز این جور نتیجه داده؛ هراس ملتها از نظام جمهوری اسلامی و ملت ایران نیست، هراس ملتها از تسلط آمریکاست. آمریکاست که به زورگویی معروف است، به مداخله در امور کشورها معروف است، به جنگ‌افروزی معروف است؛ ملتها آمریکا را به‌عنوان یک دولت جنگ‌افروز، آتش‌افروز و مداخله‌کننده در امور ملت‌ها می‌شناسند. ملت‌ها از آمریکاست که هراس دارند، از آمریکاست که متنفرند. چهره نظام جمهوری اسلامی به توفیق الهی روزبه‌روز روشن‌تر شده است، ملت ایران هم روزبه‌روز در دنیا آبرومندتر شده‌اند؛ و این روش ادامه پیدا خواهد کرد.^۱

۴-۱۰-۶. جلوگیری از ایجاد جامعه اسلامی

«در حقیقت، مهم‌ترین وظیفه انبیا علیهم‌السلام برقرار کردن یک نظام عادلانه اجتماعی از طریق اجرای قوانین و احکام است که البته با بیان احکام و نشر تعالیم و عقاید الهی ملازمه دارد؛ چنانکه این معنا از آیه شریفه «لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا معهم الكتاب و المیزان ليقوم الناس بالقسط»^۲، به وضوح پیدا است. هدف بعثت‌ها، به‌طور کلی این است که مردمان براساس روابط اجتماعی عادلانه نظم و ترتیب پیدا کرده، قد آدمیت راست گردانند و این با تشکیل حکومت و اجرای احکام امکانپذیر است. خواه نبی، خود موفق به تشکیل حکومت شود، مانند رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و خواه پیروانش پس از وی توفیق تشکیل حکومت و برقراری نظام

۱. بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش، ۹۲/۱۱/۱۹

۲. سوره حدید، آیه ۲۵.

عادلانه اجتماعی را پیدا کنند»^۱

«حالا در چنین وضعیتی هدف ما این است و خط‌مشی قطعی ما باید این باشد که دنبال اسلام تمام و کامل باشیم؛ یعنی دنبال این باشیم که واقعاً تا آنجایی که در قدرت ماست تلاش کنیم - حالا خدای متعال بیش از آنچه در توان ما و در قدرت ماست، از ما توقع نمی‌کند - اما تلاش ما این باشد و هدف‌گذاری ما این باشد که همه اسلام - اسلام به کامله، بتمامه - در جامعه ما تحقق پیدا کند. وقتی هدف این شد، فوراً یک مسئله‌ای پیش می‌آید و آن مسئله «اسلام‌هراسی» است که امروز در دنیا رایج است. به نظر من در برابر پدیده اسلام‌هراسی مطلقاً نباید منفعل شد؛ بله، اسلام‌هراسی وجود دارد؛ عده‌ای دارند مردم را، جوامع را، جوانان را، اذهان را از اسلام می‌ترسانند؛ اینها چه کسانی هستند؟ درست که مسئله را می‌شکافیم و در مسئله دقت می‌کنیم، می‌بینیم که اینها همان اقلیت قلدر و زیاده‌خواهی هستند که از حاکمیت اسلام می‌ترسند؛ از اسلام سیاسی می‌ترسند؛ از حضور اسلام در متن زندگی جوامع می‌ترسند؛ علت ترسشان هم این است که منافع آنها لطمه خواهد خورد. اسلام‌هراسی در واقع ترجمه هراس و سراسیمگی قدرت‌ها در مقابل اسلام است؛ واقع قضیه این است. یعنی شما اینجا زحمت کشیدید، ملت ایران تلاش کردند، زحمت کشیدند، مجاهدت کردند، نظام اسلامی را سر کار آوردند و این نظام اسلامی را تثبیت کردند، پایه‌اش را محکم کردند، آن را در مقابل حوادث گوناگون مصونیت و ایمنی دادند و

۱. ولایت فقیه، ص ۵۹، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ هفتم، تابستان

روزبه‌روز قوی کردند؛ این، قلدرهای دنیا را می‌ترساند. اسلام‌هراسی‌ای که امروز وجود دارد، در واقع انعکاس و بازتاب دغدغه آنهاست، سراسیمگی آنهاست؛ نشان می‌دهد که شما پیش رفتید؛ نشان می‌دهد که اسلام توانسته است حرکت خود را به‌طور موفق‌تر تا اینجا پیش ببرد.^۱

۵-۱۰-۶. بد جلوه‌دادن جمهوری اسلامی ایران

برادران عزیز! جوانان عزیز! فرماندهان محترم! وظیفه امروز ملت ما یک وظیفه خطیر و حساسی است. امروز فرصت‌های بسیاری در مقابل ما قرار دارد. قدرت‌های استکباری با سیاست‌های گوناگون سعی می‌کنند ایران‌هراسی و اسلام‌هراسی را در دنیا توسعه بدهند. می‌بینید کارهای گوناگون آنها را. برای ایران‌هراسی، برای اسلام‌هراسی، شیوه‌های احمقانه، ابلهانه، بارها تکرار شده و بی‌خاصیتی آنها نشان داده شده، مجدداً به وسیله سیاست‌گذاران در مانده و پریشان‌غربی و همپیمانانشان تکرار می‌شود. این شیوه‌ها تاکنون نتیجه‌ای نداشته است. اینها نتوانسته‌اند مقصود شیطانی خود را عمل کنند.

امروز ایران، ملت ایران، نیروهای مؤمن کشور ما در چشم کشورهای اسلامی عزیزند؛ امروز نظام جمهوری اسلامی در چشم ملت‌های منطقه عزیز است؛ این درست نقطه مقابل آن سیاستی است که آنها خواسته‌اند اعمال کنند. باز هم این سیاست‌ها را تکرار می‌کنند، باز هم تودهنی خواهند خورد؛ باز هم آزموده‌ها را می‌آزمایند، باز هم طعم تلخ شکست را خواهند چشید.^۲

۱. بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۹۳/۱۲/۲۱

۲. بیانات در جمع خانواده‌های شهدا و ایثارگران کرمانشاه، ۱۳۹۰/۷/۲۱

۶-۱۰-۶. اختلاف بین مذاهب

در عراق، شیعه و سنی قرن‌ها کنار هم زندگی کرده‌اند. چقدر فامیل‌های شیعه و سنی با هم خویشاوند و قوم و خویشند. در طول این چند قرن گذشته، هیچ وقت اختلافی به این شکل مطرح نبوده است. زمان عثمانی‌ها دولت و حکومت به شیعه زور می‌گفتند و اذیت می‌کردند، و زمان صدام و زمان‌های دیگر هم کم و بیش همین‌طور بود؛ اما مردم شیعه و سنی با هم کاری نداشتند. امروز می‌خواهند مردم را به جان هم بیندازند.

در دنیای اسلام هم یک جا از زبان وابستگان‌شان مسئله هلال شیعی را مطرح می‌کنند که: «آهای سنیها! چه نشسته‌اید، خودتان را برسانید که شیعه‌ها دارند مسلط می‌شوند!»؛ یک هلال شیعی را از ایران تا عراق، تا بحرین، تا لبنان تشکیل می‌دهند؛ برای این‌که جامعه اهل سنت و دولت‌های اهل تسنن را بترسانند. از این طرف هم مظاهری را درست می‌کنند که جمهوری اسلامی را از همسایگانش دور کنند. مسئله جزایر و مسائل گوناگون را مطرح می‌کنند که ایران هم احساس کند که مورد تهدید است. سنی را یک جور علیه شیعه و شیعه را یک جور علیه سنی تحریک می‌کنند. این برنامه‌های اینهاست. ما اگر می‌خواهیم پیروزی‌هایی که در این چند سال - به حول و قوه الهی - علیه سیاست‌های استکباری در این منطقه به وجود آمده است، به نتیجه برسد، باید هوشیار و بیدار باشیم.

ما در کشور خودمان علاوه بر این‌که به بنای کشور هرچه بیشتر می‌پردازیم، باید از جهت بنای ذهن سیاسی در بیرون کشور، همه تلاش

خودمان را بکنیم و نگذاریم دشمن از این طریق رخنه کند.^۱

۱۱-۶. سیاست داخلی

۱-۱۱-۶. جلوگیری از رشد و توسعه

کمبودها بایستی باعث شود که ما بیشتر به خودمان مراجعه کنیم، ظرفیت‌های تازه خودمان را کشف کنیم. مثلاً در دو دهه پیش، کی در نیروی هوایی حدس می‌زد که این نیرو بتواند این همه امکانات برای خودش به وجود بیاورد و تولید کند؟ در بخش‌های دیگر هم همین جور. در بخش‌های فضایی ما، در بخش‌های پزشکی ما، در بخش‌های دارویی ما، در بخش‌های گوناگون علمی و فنی ما، تا دو سه دهه پیش کی حدس می‌زد که می‌شود این کارها را کرد؟ اما رفتند، جوانان ما همت کردند و شد. کارهایی شده است که امروز دشمنان ما هم زبان به اعتراف می‌کشایند. البته دشمنی می‌کنند؛ این را وسیله‌های قرار می‌دهند برای سیاست‌های ایران‌ستیزی و ایران‌هراسی و اسلام‌هراسی و اسلام‌ستیزی؛ لیکن اعتراف می‌کنند به این که اینها هست.^۲

۲-۱۱-۶. جلوگیری از پیشرفت

امت اسلامی تنها به این جرم که چون در یک نقطه ثروتمند دنیا قرار گرفته است، چون گردش چرخ تمدن کنونی دنیا متوقف بر امکاناتی است که در این نقطه از دنیا به‌وفور موجود است، مورد طمع و دست‌اندازی قدرتها قرار گرفته که در این راه هرگونه جنایتی را برای

۱. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۸۵/۷/۲۱

۲. بیانات در دیدار فرماندهان و خلبانان نیروی هوایی ارتش، ۱۳۸۹/۱۱/۱۹

خودشان مجاز می‌شمارند؛ این وضع امت اسلامی است! آیا امت اسلامی در مقابل این دست‌اندازی قدرتمندانه نمی‌تواند از خود دفاع کند؟ جواب این است که چرا، ما می‌توانیم دفاع کنیم؛ ما ابزارهای زیادی را برای دفاع از حق و موجودیت خود در اختیار داریم. ما جمعیت بزرگی هستیم؛ ما ثروت عظیمی داریم؛ ما انسان‌های برجسته و سرمایه‌هایی معنوی داریم که به مردم ما قدرت ایستادگی در مقابل زورگویان را می‌دهد؛ ما فرهنگ و تمدن باسابقه‌ای داریم که در دنیا کم‌نظیر است؛ ما خیلی امکانات داریم، بنابراین بالقوه می‌توانیم دفاع کنیم. اما چرا دفاع نمی‌کنیم؟! چرا عملاً در میدان، کاری از ما بر نمی‌آید؟ چون با هم متحد و یکی نیستیم؛ چون به بهانه‌های گوناگون ما را از هم جدا کرده‌اند. لشکر منظم عظیم و مجهزی به نام امت اسلامی را به گروه‌هایی که هم و غمشان مقابله و مبارزه با هم و ترسیدن از هم و تعرض به هم و پنجه‌زدن به صورت یکدیگر است، تقسیم کرده‌اند. در این شرایط، معلوم است که این لشکر کارایی نخواهد داشت.^۱

۶-۱۱-۳. ایجاد اختلاف در جامعه

امروز دنیای اسلام با تهاجم سیاسی و فرهنگی و تبلیغاتی همه‌جانبه دشمنان اسلام مواجه است. این نکته را باید در همه جهان اسلام، همه آحاد مردم، به‌خصوص نخبگان، به‌خصوص روشنفکران، علمای دین، افراد برجسته سیاسی غفلت نکنند. امروز تهاجم علیه اسلام و مقدسات مسلمانان همه‌جانبه است و این نه به خاطر این است که دشمن قوی شده است، به خاطر این است که دشمن در مقابل حرکت عظیم اسلامی

۱. بیانات در دیدار کارگزاران نظام، ۱۳۸۳/۲/۱۸

احساس ضعف می‌کند؛ لذا به انواع جنگ‌های روانی، تهاجمات گوناگون، ترساندن ملت‌ها و کشورهای مسلمان از یکدیگر و تبلیغات علیه یکدیگر متوسل می‌شود. راه این است که دنیای اسلام وحدت خود را حفظ کند. من بار دیگر برای صدمین بار، هزارمین بار، از زبان ملت ایران خطاب به همه برادران مسلمان در اکناف عالم عرض می‌کنم: اتحاد خودتان را حفظ کنید، مبدا بازیچه دست دشمنان مشترکی بشوید که به عنوان قومیت عرب و عجم، به عنوان مذهب شیعه و سنی، به عناوین گوناگون دیگر، می‌خواهند بین شما اختلاف بیندازند. آنها نه دوست شیعه هستند، نه دوست سنی؛ آنها دشمن اسلامند. برای این‌که اسلام را تضعیف بکنند، یکی از راه‌هایشان همین است که اینها را به جان هم بیندازند؛ کشورها را از همدیگر بترسانند. اینجا که علم اسلام برافراشته شده است، سعی کنند کشورها و دولت‌ها را از نظام اسلامی، از جمهوری اسلامی با انواع دروغ‌ها و فریب‌ها بترسانند. ما همه با هم برادریم. ملت ایران در راه پیشرفت و تعالی اسلامی قدم برمی‌دارد و به توفیق پروردگار با سرعت پیش می‌رود و این را متعلق به همه دنیای اسلام می‌داند؛ شرف خود را، شرف دنیای اسلام؛ پیشرفت خود را، پیشرفت امت اسلامی به حساب می‌آورد.^۱

۶-۱۱-۴. جلوگیری از تحقق دین اسلام

امام خمینی تفکر جدایی دین از سیاست را از اندیشه‌های استعمارگران غرب می‌داند و در این زمینه چنین می‌گوید: «استعمارگران به نظر ما آوردند که اسلام، حکومتی ندارد، تشکیلات حکومتی ندارد،

۱. خطبه‌های نماز عید سعید فطر، ۱۳۸۷/۸/۱۰

بر فرض که احکامی داشته باشد، مجری ندارد و خلاصه اسلام فقط قانونگذاری است. واضح است که این تبلیغات جزئی از نقشه استعمارگران است برای بازداشتن مسلمین از سیاست و اساس حکومت.... این حرف‌ها را استعمارگران و عمال سیاسی آنها درست کرده‌اند تا دین را از تصرف امور دنیا و از تنظیم جامعه مسلمانان برکنار سازند. در این صورت می‌توانند بر مردم مسلط شده و ثروت‌های ما را غارت کنند؛ منظور همین است. اگر ما مسلمانان کاری جز نماز خواندن و دعا و ذکر گفتن نداشته باشیم، استعمارگران و دولت‌های جائر متحد آنها هیچ کاری به ما ندارند... آن مردک [نظامی انگلیس در زمان اشغال عراق] پرسید: این که در بالای مأذنه دارد اذان می‌گوید، به سیاست انگلستان ضرر دارد؟ گفتند؛ نه. گفت: بگذار هر چه می‌خواهد، بگوید؛ اگر شما به سیاست استعمارگران کاری نداشته باشید و اسلام را همین احکامی که همیشه فقط از آن بحث می‌کنید، بدانید و هرگز از آن تخطی نکنید. به شما کاری ندارند.»^۱

به‌مناسبت اوضاعی که در منطقه ما حاکم است و بلکه اوضاعی که در جهان حاکم است و چالشی که میان جمهوری اسلامی و چند دولت متکبر و مستکبر بر سر قضایای مختلف - چه قضیه هست‌های و چه بقیه قضایا - در جریان است و همچنین به‌مناسبت بحث‌های اقتصادی که در داخل کشور هست و تلاشی که مسئولان مختلف هر کدام به‌نحوی برای تحقق مقاصد اسلامی و منافع مردم انجام می‌دهند، و سرانجام به‌مناسبت مسئله اسلام‌هراسی‌ای که امروز یکی از پدیده‌های رایج دنیای استکبار و

۱. ولایت فقیه، ص ۱۴-۱۶، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ هفتم، تابستان

دنیای غرب است - مجموع این مطالب - به نظر رسید که این موضوع را مطرح کنیم که آنچه ما از مجموع معارف قرآنی استفاده می‌کنیم و درمی‌یابیم، این است که مطالبه اسلام از مسلمین، ایجاد نظام اسلامی به نحو کامل است؛ مطالبه اسلام، تحقق کامل دین اسلام است. این آن چیزی است که انسان در مجموع آن را احساس می‌کند.^۱

۶-۱۲. منابع و مآخذ

۱. اسلام هراسی در اروپا؛ ریشه‌ها و عوامل نویسنده: علی مرشدی‌زاد، منبع چاپی: فصلنامه دانش سیاسی. شماره دوم
۲. مواجهه غرب و اسلام سیاسی در دوره معاصر (چیستی و چرایی آن) خراسانی، رضا، ۱۳۸۹
۳. نگاهی به تاریخ جهان، جواهر لعل نهرو، امیرکبیر، تهران، ۱۳۸۶
۴. اقلیت‌های مسلمان و بحران هویت در غرب، مجموعه مقالات مسلمانان در کشورهای غیراسلامی، منصوری، جواد، مجمع جهانی تقریب‌المذاهب تهران
۵. دیدار کارکنان و خانواده‌های نیروهای دریایی ارتش و سپاه با رهبر انقلاب در بندرعباس، ۱۳۹۰/۵/۱
۶. صوره الاسلام فی الاعلام الغربی، بشاری، محمد، دمشق: دارالفکر، ۲۰۰۴
۷. نهج البلاغه، ترجمه دکتر شهیدی، تهران، سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، چاپ اول ۱۳۶۸
۸. ولایت فقیه، ص ۲۸ و ۲۹، همراه با تلخیص

۱. بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۳/۱۲/۲۱

۹. بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان بیست و هشتمین کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی، ۹۳/۱۰/۱۹
۱۰. صحیفه نور، ج ۲۱، ص ۹۰
۱۱. بیانات در هشتمین مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش، ۹۳/۸/۲۶
۱۲. بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش، ۹۲/۱۱/۱۹
۱۳. قرآن کریم، سوره حدید، آیه ۲۵.
۱۴. ولایت فقیه، ص ۵۹، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ هفتم، تابستان ۱۳۷۷
۱۵. بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۹۳/۱۲/۲۱
۱۶. بیانات در جمع خانواده‌های شهدا و ایثارگران کرمانشاه، ۱۳۹۰/۷/۲۱
۱۷. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۸۵/۷/۲۱
۱۸. بیانات در دیدار فرماندهان و خلبانان نیروی هوایی ارتش، ۱۳۸۹/۱۱/۱۹
۱۹. بیانات در دیدار کارگزاران نظام، ۱۳۸۳/۲/۱۸
۲۰. خطبه‌های نماز عید سعید فطر، ۱۳۸۷/۸/۱۰
۱۲. ولایت فقیه، ص ۱۴-۱۶، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ هفتم، تابستان ۱۳۷۷
۲۲. بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۳/۱۲/۲۱

۷. دفاع مقدس و درس‌های مدیریتی آن

۷-۱. مقدمه

دفاع مقدس را می‌توان دانشگاهی دانست که در آن درس‌های مدیریتی جامعی نهفته است. مقام معظم رهبری در این باره می‌فرماید: «در دفاع هشت ساله - در مجموعه داوطلبان و سپاه و اینها - هیچکس به‌عنوان فرمانده و رئیس وارد میدان نمی‌شد؛ همه بر اساس تلاش خودشان به مقامات بالا می‌رسیدند؛ یعنی یک نفری وارد می‌شد، بسیجی معمولی بود؛ بعد می‌دیدند آدم قابلی است، می‌شد فرمانده دسته یا فرمانده گروهان، بعد می‌شد فرمانده گردان، بعد می‌شد فرمانده تیپ، می‌رفت بالا. مدیریت جنگ آن زمان هم فقط مدیریت نظامی نبود؛ من چون اوائل کار مدت کوتاهی از نزدیک کارها را می‌دیدم، بعد هم که از دور؛ تهران بودیم، لاکن جریان‌ها را می‌فهمیدم و می‌دانستم. مدیریت، صرفاً مدیریت نظامی نبود؛ مدیریت سیاسی بود، مدیریت فکری بود، مدیریت انسانی و ادبی و اخلاقی بود؛ تا کسی این چیزها را نداشت، نمی‌توانست مجموعه زبردست خودش را اداره کند و هدایت بکند.»^۱

---

۱. بیانات در دیدار اعضای خانواده و ستاد برگزاری یادواره شهید عبدالحسین برونسی،

۷-۲. دفاع مقدس

۳۱ شهریور سال ۵۹ یادآور هجوم همه‌جانبه ارتش بعث عراق به سرحدات جمهوری اسلامی ایران است؛ هجومی که از ورای کینه‌توزی‌های کور استکبار جهانی به سرکردگی آمریکای جهانخوار صورت پذیرفت و به انگیزه کذایی اضمحلال حیات نوین اسلام و مخدوش‌ساختن سیمای جمهوری اسلامی در نبردی نابرابر ۸ سال تداوم یافت. جنگ تحمیلی در واقع آخرین مرحله از اقدامات زورمدارانه و استکباری جهان غرب علیه نظام نوپای ایران بود که در هیمنه دروغین و پوشالی ارتش بعث عراق تبلور یافته بود؛ چراکه قبل از آغاز جنگ تحمیلی دست‌های پیدا و پنهان استکبار در داخل به نهایت کوشیدند تا با توسل به اقداماتی مذبوحانه از تثبیت نظام نوپای اسلامی ایران که در آغازین سال‌های دهه ۷۰ بسیاری از معادلات جهان را برهم زد ممانعت نمایند. اما غافل از این‌که انقلاب اسلامی از عناصر مستحکمی برخوردار بود که زعامت آبرمردی از سلک پیامبران که آئینه تمام‌نمای اسلام ناب در دوران پر آشوب ما بود، بهره می‌برد^۱.

۷-۳. فرهنگ جهادی

ارائه تعریفی جامع و مانع، که دربرگیرنده تمام جنبه‌ها و شاخصه‌ها و معیارهای مترتب بر فرهنگ جهادی باشد، کار راحتی نیست و شاید نتوان به چنین تعریفی هم دست یافت، اما رسیدن به مقصود و ارائه بیانی

گویا از این فرهنگ، با اتکا به معیارها و ویژگی‌های مورد انتظار از کار جهادی، که خود نمود روحیه و فرهنگ جهادی است، امکان‌پذیر است. فرهنگ جهادی همان فرهنگ تحول و آینده‌ساز است. فرهنگ جهادی همان فرهنگ انتظار است که به دنبال تحول در وضع موجود برای رسیدن به وضع مطلوب، در مقابله با حافظان وضع موجود که به یک معنا ضدتحول و ضدانقلاب هستند، قرار می‌گیرد.

فرهنگ جهادی مجموع‌های از ویژگی‌ها و ارزش‌های مثبت مدیریت و مدیران جهادی برخاسته از رفتار و روابط کارکنان است که به نوعی نقش الگویی و مثال‌زدنی برای جامعه، رفتار اداری و رویه‌های اجرایی و مدیریتی در سایر حوزه‌ها و ارگان‌ها داشته است؛ به گونه‌ای که یکی از کارکردها و انتظاراتی که از وجود جهاد در اذهان و اندیشه‌بخش عمده‌های از مسئولان و سیاست‌گذاران نظام اداری مورد توجه بوده و هست، استفاده از روش‌های موفق جهاد در تحقق تحولات اداری است. در ادامه باید گفت که فرهنگ جهادی یک مفهوم کلی است که از جمله مصادیق آن دین‌محوری، ولایت‌مداری، ایثار و از خودگذشتگی، مردم‌گرایی، ارزش‌مداری، انعطاف‌پذیری، خودباوری، پویایی و مأموریت‌پذیری است. فرهنگ جهادی پدیده‌های اسلامی است که با دو عامل پیدایش زمینه وجود فقر و محرومیت و وقوع انقلاب عظیم اسلامی به رهبری حضرت امام خمینی(ره)، با مأموریت توسعه منطقه‌ای در حوزه روستایی و عشایری و با ظهور سربازان حضرت امام راحل، بیش از دو دهه در تاریخ اسلام و ایران، مجدداً فرصت تجلی پیدا کرده است (محمودزاده و دیگران، ۱۳۸۸) و با تأکید بر شاخصه‌هایی از قبیل دین‌مداری، ولایت‌محوری، انعطاف‌پذیری، پویایی، خودباوری،

مردم‌گرایی، نهادینه‌کردن اخلاق و ارزش‌های دینی در محیط کار، نوآوری، برتری‌داشتن صفت دینی بر سایر وجوه، آرمان‌گرایی در عین تمایل به واقعیت‌گرایی و عینیت‌گرایی، درک دقیق از زمان و مکان، ترکیب عناصر مادی و معنوی فرهنگ، نگاه خاص و حساسیت نسبت به مفاهیم برجسته و مهم دینی همچون شهامت و شهادت و تحول‌پذیری (مرتضوی و دیگران، ۱۳۸۸)، چارچوبی جدید را در فرهنگ سازمانی ارائه داده است.

پس از بررسی ویژگی‌ها و شاخصه‌های مورد توافق فرهنگ جهادی، می‌توان مظاهر آن را در قالب‌هایی قابل‌سنجش و مشاهده، از جمله انجام کار با انگیزه و صبغه الهی، خدمت‌رسانی خالصانه، جرئت و جسارت، ارزش‌محوری، اعتصام به حبل‌متین (همایش پروانه وار گرد محور نهاد ولایت)، خودباوری، آرمان‌خواهی، عدالت‌منشی و عدالت‌طلبی، ایثار، جهاد درونی (جهاد اکبر و تزکیه)، جهاد برونی با عوامل (جهاد اصغر و مقاومت)، پویایی، تحول و تحرک بی‌وقفه و مبارزه با سکونی و رخوت، استمرار و تلاش بی‌وقفه، مردم‌داری، رجحان خواست مردم بر خود، جوشش درونی، وحدت در اندیشه و عمل (مانند بنیان مرصوص) و تعامل‌بخشیدن به دانش و ارزش در خدمت به همدیگر، برشمرده^۱.

۴-۷. مدیریت

مدیریت فرایند به‌کارگیری مؤثر و کارآمد منابع مادی و انسانی در

۱. مدیریت جهادی، مدیریتی برخاسته از فرهنگ جهادی، زارع، ساسان

برنامه‌ریزی، سازماندهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت و کنترل است که برای دستیابی به اهداف سازمانی و بر اساس نظام ارزشی مورد قبول صورت می‌گیرد.

مدیریت: یعنی « کارکردن با افراد و به وسیله افراد و گروه‌ها برای تحقق هدف‌های سازمانی». این تعریف از نوع سازمان اسمی نمی‌برد. طبق این تعریف، مدیریت در همه سازمان‌ها اعمال می‌شود، خواه تجاری، آموزشی، سیاسی، بیمارستان‌ها، خواه حتی خانواده‌ها. لازمه موفقیت این سازمان‌ها آن است که مدیران آنها به مهارت‌های اجتماعی و انسانی مجهز باشند.

مدیریت عبارت است از دستیابی به هدف‌های سازمانی از طریق هدایت و رهبری. بنابراین، هر کس حداقل در مراحل مشخصی از زندگی خود یک مدیر است.

۷-۵. مدیریت جهادی

مفهوم «مدیریت جهادی» نیز مانند مفهوم «فرهنگ جهادی»، چنانچه درخور این کلیدواژه باشد، در مجامع علمی مطرح نشده است و در منابع دانشگاهی، تعریف جامع و معینی بین اندیشمندان ندارد، لیکن در اینجا آنچه به عنوان مضمونی کلی مورد توافق فعالان این عرصه است، بیان می‌شود و در ادامه، مؤلفه‌های متمایزکننده این نوع مدیریت از سایر انواع مدیریت، شرح داده می‌شود تا بدین ترتیب، این مفهوم مشخص گردد.

جهاد در لغت هم به معنی شدت و رنج و هم به معنای بذل طاقت و گنجایش آمده و در اصطلاح تخصصی آن نیز به مفهوم بذل مال و جان در راه اعلای کلمه اسلام و اقامه شعائر ایمان ذکر شده است.

انقلاب اسلامی ایران که با هدف توسعه بندگی در برابر خداوند و
اعلای کلمه اسلام و اقامه شعائر ایمان به پیروزی رسید، چیزی جز یک
جهاد بزرگ نبوده و نیست و طبیعی است که وجوه مختلف این انقلاب
چندوجهی نیز وصف جهاد را همراه خواهد داشت و از این رو سیاست،
فرهنگ و اقتصاد در این نظام، مجاهدت تلقی می‌شود که همگی یک
هدف و آن اعلای کلمه اسلام را دنبال می‌کند.

بر اساس آموزه‌های مسلم دینی و آیات شریفه قرآن که ۳۲ بار از
واژه «جهاد» و مشتقات آن استفاده کرده است، جهاد، توفیقی الهی است
که نصیب همگان نمی‌شود و فرصت برگزیدگی است که خداوند به
برخی عطا نموده و ادای حق آن به عنوان تکلیف یک مسلمان شناخته
می‌شود. در این مبنای فکری، رحمت الهی تنها از مجرای جهاد در راه
خداوند و تقرب به او از این راه حاصل می‌شود و طبیعی است که
هنگامی که جهاد به هر موضوعی اضافه شود، همان آثار نیز بر آن مترتب
خواهد شد و در این سالها که جهاد اقتصادی و مدیریت جهادی به
عنوان یک ارزش اسلامی مطرح گردیده، دروازه رحمت الهی از همین
مسیر گشوده و گنجینه تقرب الهی حاصل خواهد شد.

مدیریت جهادی مقوله‌ای است همزاد انقلاب اسلامی که آثار مبارک
آن در فرازهایی از دوران دفاع مقدس و خصوصاً نهاد جهاد سازندگی
ظهور و بروز پیدا کرده است؛ فرآیندی که از ویژگی‌های برجسته آن،
ادای تکلیف و هم‌راستایی با اراده الهی در جهت تشکیل، حفظ و تحکیم
پایه‌های حکومتی برآمده از اسلام ناب محمدی ﷺ بوده است. مدیریت
جهادی، یادگاری است گران‌سنگ از دوران دفاع و حماسه که در آن،
تهیه و تجهیز سرمایه‌های انسانی و مادی و برنامه‌ریزی فعالیت‌ها و انجام

اقدامات، همه در فضایی برگرفته از آموزه‌های اصیل دینی صورت می‌گرفته است و مهم‌ترین ویژگی آن، ذوب اراده انسان در اراده الهی بوده و البته نماد این امتزاج عاشقانه، فرمانبری آگاهانه از ولی امر یا ولی فقیه زمان است. لذا از مؤلفه‌های کلیدی مدیریت جهادی، عقل و عشق است. به عبارتی مدیریت جهادی با بهره‌گیری از ابزار علم و فناوری و هم‌جهت با اراده الهی و براساس نقشه الهی، به تمشیت امور می‌پردازد. پیروزی انقلاب اسلامی ایران، تجارب دوران دفاع مقدس و سازندگی روستاها و صدها موفقیت علمی و عملی دیگر در سطح کشور و حتی پیروزی مقاومت حزب‌الله لبنان در برابر رژیم تا دندان مسلح صهیونیستی، همه بیانگر کارآمدی مدیریت جهادی در عرصه‌های سنگین و پیچیده است (عظیمی و حدائق، ۱۳۸۸).

به زعم کارشناسان، مدیریت جهادی غیر از آن مدیریت علمی نیست که براساس فرمول‌ها و قوانین مطرح در دانش مدیریت پایه‌ریزی شده است. فرق این نوع مدیریت، که از ترکیب اضافی (جهادی یا اسلامی) برخوردار است، با مدیریت مطلق در این است که مبنای آن را نظام ارزشی اسلام می‌سازد (مرتضوی و عراقی، ۱۳۸۸).

نظام ارزشی اسلام نقش مهمی در نظریه‌های علمی مدیریت و نیز در شیوه‌های عملی آن ایفا می‌کند. از این رو، در روش‌های عملی مدیران مسلمان اثر می‌گذارد و به حرکت آنها جهت ارزشی می‌بخشد؛ چنان که در اقتصاد اسلامی نیز مطلب این‌گونه است. در مدیریت اسلامی و جهادی نیز نظام ارزشی اسلام مبنای قوانین علمی مدیریت قرار می‌گیرد، نه به جای آن. از این رو، مدیریت جهادی و اسلامی بر دو پایه استوار است: دانش مدیریت که برگرفته از علم و مکاتب مدیریت است. نظام ارزشی اسلامی که مبنای قوانین مدیریت و اساس شیوه‌های علمی

مدیریت مدیران قرار می‌گیرد. (ابراهیمی فر، ۱۳۸۶)

اساس مدیریت در نظام جهادی بر پایه رهبری و هدایت انسان‌ها به سوی وظایف خودشان و به سوی سازندگی پایه‌گذاری شده است. «مدیران در جهاد وظیفه هدایت، رهبری و نقش سوق‌دادن انگیزه‌ها را برای کار و تلاش داشته و اهم تلاش خود را بر این گذاشته‌اند که با امر رهبری و اطاعت از رهبری، در تمام صحنه‌های حساس انقلاب حضور به هم رسانند و به عنوان بازوی انقلاب ایفای نقش کنند.» (موحد، ۱۳۸۶)

در واقع مدیریت جهادی مصداق مدیریتی است که در آن، فرهنگ سازمانی در راستای تحقق اهداف سازمان شکل یافته است و اهداف سازمان نیز در جهت نیازها و ارزش‌های محیطی قرار دارند. فلذا ارزش‌های محیطی به عنوان تقویت‌کننده اصلی ارزش‌های سازمانی عمل می‌کنند که آن هم به نوبه خود، مجدداً به تحقق اهداف سازمانی کمک می‌کند. در یک جمله می‌توان عنوان داشت: مدیریت جهادی، مدیریت مبتنی بر فرهنگ جهادی است.

بر این مبنا، مؤلفه‌های اصلی مدیریت جهادی را می‌توان ارزش‌مداری، مردم‌گرایی، پویایی، خودباوری، نوآوری، استمرار، انعطاف‌پذیری، ولایت‌محوری، دین‌محوری و فرهنگ خاص سازمانی عنوان داشت (ایروانی، ۱۳۸۸).

«اگر مدیریت جهادی یا همان کار و تلاش با نیت الهی و مبتنی بر علم و درایت حاکم باشد، مشکلات کشور، در شرایط کنونی فشارهای خباثت‌آمیز قدرت‌های جهانی و در شرایط دیگر، قابل حل است و کشور

حرکت رو به جلو را ادامه خواهد داد.^۱

اگر به منظومه فکری و تئوریک نظام نگاهی گذرا بیندازیم، خواهیم دید که جهاد به عنوان امری مقدس و پرمعنا، حضور و نفوذ عمیق و گسترده‌ای در فرهنگ عمومی ما در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و... داشته است و همواره به آن به عنوان یک آوردگاه تشخیص سره از ناسره یاد شده است. با گذشت زمان و عبور سربلند از گردنه‌های نظامی تحمیلی دشمنان، این واژه همچنان در ادبیات جاری این ملت باقی ماند و هربار رنگ و بویی تازه یافت و به موازات گسترش دشمنی دشمنان، عمق و غنا و توسعه مفهومی بیشتری نیز پیدا کرد، به گونه‌ای که در سال‌های اخیر گستره اقتصاد و معیشت جامعه را نیز در بر گرفت و با گسترش کینه‌توزی دشمنان در حوزه اقتصاد، جهاد اقتصادی نیز به واژگان پرکاربرد این ملت بدل گشت.

«نکته چهارم، رویکرد جهادی است که در این سیاست‌ها مورد ملاحظه قرار گرفته؛ همت جهادی، مدیریت جهادی. با حرکت عادی نمی‌شود پیش رفت؛ با حرکت عادی و احیاناً خواب‌آلوده و بی‌حساسیت نمی‌شود کارهای بزرگ را انجام داد؛ یک همت جهادی لازم است، تحرک جهادی و مدیریت جهادی برای این کارها لازم است. باید حرکتی که می‌شود، هم علمی باشد، هم پر قدرت باشد، هم با برنامه باشد، و هم مجاهدانه باشد. من در جلسه‌ای که با رؤسای محترم سه قوه برای همین مسئله در هفته‌های گذشته داشتیم، مطرح کردم. خوشبختانه آقای رئیس‌جمهور با قاطعیت به من گفتند که آن کسانی که در دولت

۱. خبر دیدار شهردار و اعضای شورای اسلامی شهر تهران با رهبر انقلاب، ۱۳۹۲/۱۰/۲۳

مسئول پیگیری این کارها هستند، تصمیمشان بر همین حرکت جدی و مجاهدانه است؛ خب، این خیلی خوب است؛ یعنی این لازم است، بدون این نمی شود پیش رفت.»^۱

۶-۷. خودباوری

از جمله تحولاتی که در جنگ طولانی هشت ساله رخ داد، بروز خلاقیت‌ها، نوآوری‌ها و اعمال بدیعی بود که در ابعاد مختلف صورت گرفت؛ از ابتکار عمل‌های داهیان‌ه رهبر فقید انقلاب اسلامی در مسایل و تصمیمات استراتژیکی جنگ گرفته، تا ابتکارات و نوآوری‌های نیروهای بی‌ادعا و خالص بسیجی.

در مورد حرکت هوشیارانه شرکت‌دادن نیروهای مردمی در جنگ، به یاد داریم که این امر با مخالفت لیبرال‌ها و جناح بنی‌صدر معزول روبه‌رو گردید. آنها معتقد بودند که جنگ را تنها باید به ارتش واگذار کرد، ولی حضرت امام(ره) به دلیل آگاهی عمیقی که از اهداف بنیادی دشمن، مبنی بر براندازی نظام و انقلاب داشتند، راه چاره و رفع توطئه را در این می‌دیدند که ملت به مثابه قیام‌پیروزمندان در مقابل رژیم ستمشاهی، در جنگ نیز یکپارچه به مقابله برخیزند و این استراتژی، البته تأثیری عمیق و شگرف بر روند پیروزی‌های جبهه حق گذاشت؛ و بدین ترتیب بود که راه بروز خلاقیت‌ها و ابتکارات از سوی نهادهای رسمی و غیررسمی مربوط در جنگ هموار گردید. خلاقیت‌های بی‌شمار در زمینه تدارک تجهیزات جنگی و لجستیکی - مانند ایجاد پل‌های خیر و ارون‌د رود -

۱. بیانات در جلسه تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، ۱۳۹۲/۱۲/۲۰

نقش ویژه‌ای در پیروزی عملیات‌ها ایفا نمود.^۱

از برکات مهم دیگر دفاع مقدس، تقویت اعتماد به نفس و خودباوری بوده است. ما در کوران دفاع مقدس به این نتیجه رسیدیم که باید خود را باور کنیم و با تکیه بر توانمندی‌های خود - به ویژه جوانان خداجو - کشور را اداره نماییم. تأثیر این خودباوری، بعد از جنگ در عرصه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و فناوری‌های نوین دفاعی، نمود فزاینده‌ای داشت.

در جنگ و دفاع مقدس هشت ساله، به این نتیجه رسیدیم که باید بر روی پای خود بایستیم و به این خودباوری دست یافتیم که، می‌توان سالیان سال علیه تمامی قدرت‌ها و ابرقدرت‌ها مبارزه کرد؛ همچنان که حضرت امام(ره) فرمودند: «ما در این جنگ، اُبَهِت دو قدرت شرق و غرب را شکستیم».

شکستن اُبَهِت دو قدرت شرق و غرب، نه فقط در صحنه‌های نبرد و جنگ، بلکه در تمامی صحنه‌ها به دست آمد. با خودباوری و اعتماد به نفس ایجاد شده در مردم، به پیشرفت‌ها و ابتکاراتی دست زدیم که تحسین دوست و دشمن را برانگیخت. در تحریم اقتصادی، صبورانه با روحیه قناعت و صرفه‌جویی مقاومت کردیم و اقدام به ساخت وسایل و قطعات مختلف نموده، تا مرز خودکفایی در کالاها و محصولات اساسی پیش رفتیم و در یک جمله، ملت ما ثابت کرد که، اگر بخواهیم، می‌توانیم و اینها همه از برکات جنگ تحمیلی و تحریم‌های مختلف بود که به قول

---

۱. پیامدها و دستاوردهای سیاسی - فرهنگی - اقتصادی دفاع مقدس، منصوری لاریجانی، اسماعیل، پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس

امام(ره): «این جنگ و تحریم اقتصادی و اخراج کارشناسان خارجی، تحفه‌ای الهی بود که ما از آن غافل بودیم»؛ و این وصیت رهبر خودباور جامعه است که «انتظار نداشته باشید که از خارج کسی به شما در رسیدن به هدف، که [همان] اسلام و پیاده‌کردن احکام اسلام است، کمک کند. خود باید به این امر حیاتی که آزادی و استقلال را تحقق می‌بخشد، قیام کنید.^۱

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در این خصوص گفتند: باید از همان دوران کودکی، ذهن کودکان را به فکرکردن و خردورزی عادت داد. ایشان خودباوری و اعتماد به نفس را یکی دیگر از نیازهای تربیتی دوران کودکی دانستند و خاطر نشان کردند: یکی از فرهنگ‌های غلطی که از دوران گذشته در جامعه شکل گرفته و همچنان وجود دارد، نگاه نیازمندان به غرب و بزرگ‌دیدن غرب و کوچک‌دیدن خود، به‌خصوص در مسائل علمی است. رهبر انقلاب اسلامی با تأکید بر این‌که ریشه‌کن‌شدن این فرهنگ غلط در گرو ترویج روحیه خودباوری است، افزودند: خودباوری که در مقابل غرب‌باوری قرار دارد، باید در میان کودکان و جوانان گسترش یابد و از وظایف مهم آموزش و پرورش و آموزش عالی، تزریق روحیه خودباوری است.^۲

«یک توصیه این است که هم دستگاه‌های مدیریتی، هم اساتید، در داخل دانشگاه‌ها خودباوری را ترویج کنید. جوانی که تحت تربیت و

۱. پیامدها و دستاوردهای سیاسی - فرهنگی - اقتصادی دفاع مقدس، منصوری لاریجانی،

اسماعیل، پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس

۲. دیدار معلمان و اساتید دانشگاه‌های خراسان شمالی با رهبر انقلاب، ۱۳۹۳/۷/۲۰

تحت آموزش و تعلیم شماس‌ت، باید به خود اعتماد داشته باشد — آن اعتماد به نفس ملی که عرض کردیم. بحث این نیست که شخصی به خودش اعتماد دارد، بحث این است که ما به خصال ملی خودمان، به امکانات ملی خودمان، به ذخائر فرهنگی خودمان، یک اعتماد به نفس عمومی داشته باشیم که به آن گفتیم اعتماد به نفس ملی — این حالت بایست در یکایک جوان‌های ما بروز پیدا کند؛ یعنی جوان ما وقتی که می‌ایستد اینجا حرف می‌زند، باید اعتماد به نفس ملی داشته باشد؛ چون جوان، مظهر امید است.^۱

۷-۷. غرور ملی

«امتیاز ملت مسلمان ما، همین احساس ایستادگی در مقابل استکبار، همین احساس عزت ملی و غرور ملی و احساس مقابله با آن قدرتی است که می‌خواهد وجود او را انکار کند. ملت ایران، کار کارستان و جانانه‌ای کرد؛ برای همین هم با ملت ایران بسیار بسیار بدند. کاری که ملت ایران کرد، تا آن‌روز هیچ ملتی با امریکا نکرده بود. با تجربه‌هایی که برایشان پیش آمد، تا امروز هم نگذاشته‌اند که این تجربه در ملت‌ها و در کشورهای دیگر تکرار شود؛ ولی البته نخواهند توانست. قدرت ملت‌ها بالاخره فائق خواهد آمد؛ که حالا این به عهده آینده است و اگر ما هم نبینیم، شما ان‌شاءالله آن روزها را خواهید دید.»^۲

«این تعبیر «غرور ملی» نظرم را جلب کرد. «غرور ملی» یعنی چه؟ آن چیزی که در فارسی از این اصطلاح تفاهم می‌شود، چیست؟ یعنی آن

۱. بیانات در دیدار نخبگان علمی و اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۸۷/۷/۳

۲. بیانات در دیدار جمعی از دانش‌آموزان و دانشجویان، ۱۳۷۸/۸/۱۲

احساس عزت ملی؛ یعنی یک ملت به خود احساس اعتزاز و شرف کند. طبیعی است که کلمه غرور این را نمی‌رساند. کسی که با زبان عربی آشناست و غرر در باب بیع را می‌خواند، و «غزکم بالله الغرور» را می‌خواند، می‌داند که غرور یعنی فریفتگی جاهلانه؛ یعنی کسی که از روی جهالت فریفته بشود؛ لذا می‌گویند فلانی آدم مغروری است؛ این زشت است. اتفاقاً این تعبیر در فارسی ما وجود دارد؛ البته نه در تعبیرات سیاسی، بلکه در تعبیرات معمولی. می‌گویند آدم باغروری است، آدم مغروری است؛ یعنی خودفریفتگی جاهلانه دارد؛ این بد است. این واژه وقتی در فرهنگ سیاسی می‌آید، می‌شود «غرور ملی»، می‌شود خوب! ما واقعاً چه اصراری داریم که اصطلاحی را که معنای نارسا و غلطی دارد، بگوییم؛ که بعد من روحانی وقتی که از زبان عرب وارد زبان فارسی می‌شوم، تا دیدم می‌گویند «غرور ملی»، بگویم آقا ساکت شوید، «غرور ملی» چیست؛ آن را کنار بگذارید! در حالی که مقصود شما از «غرور ملی»، اصلاً آن معنای بد این اصطلاح نیست. شما می‌خواهید آن شرف ملی را بگویید، خیلی خوب، به تعبیر درستش بگویید که من هم در فهم مراد شما اشتباه نکنم. ببینید، کار به این جاها رسیده است. امروز کسی فکر نمی‌کند که اصطلاح «غرور ملی»، اصطلاح غلطی باشد؛ اما غلط است، و این غلط، عدم تفاهم به وجود آورده است.^۱

۷-۸. الگوی مدیریت جهادی

مدیریت جهادی از الزامات مهم در جامعه ایران است. نخستین نشانه‌ها و رویکردهای اصلی به این نوع مدیریت در دوران جنگ تحمیلی تبلور

^۱ بیانات در دیدار اعضای شورای عالی ویرایش زبان فارسی در صدا و سیما، ۱۳۷۰/۹/۱۸

یافت. دشمنی استکبار جهانی با نظام نوپای اسلامی و ابعاد گوناگون تحریم‌ها نسل نخست مدیران کشور را بر آن داشت تا به‌جای دادن امتیازات به قدرت‌های جهانی و دریافت کمک‌های فنی در ابعاد گوناگون با به‌کارگیری روش‌هایی خلاقانه و استفاده از نیروهای بومی به رفع احتیاجات خود برآیند مدیریت جهادی در آن دوران با اتهاماتی همچون بی‌تجربگی و استفاده نکردن از نیروهای علمی در آن زمان مواجه بود.

مدیریت جهادی در دوران پس از جنگ تحمیلی با روی کار آمدن دولت‌های گوناگون به سردی گرایید، اما تحریم‌های گسترده غرب در چند سال گذشته باز شعله‌های استفاده از این نوع مدیریت را در نسل جدید جوانان انقلابی که در پی احیای ارزش‌های انقلابی به رهبری مقام معظم رهبری بودند برافروخت. پیشرفت‌های مهم در زمینه هسته‌ای، پزشکی، صنعت نفت و... نشان‌دهنده توجه این نسل جدید به فرمایشات مکرر مقام معظم رهبری و دلبستگی آنان به نظام اسلامی است.

«جهاد، فقط در میدان جنگ نیست؛ این که شما شعار می‌دهید که ما اهل کوفه نیستیم - که بنده هم صددرصد این را قبول دارم - معنایش این نیست که اگر میدان جنگی آراسته شد، ما می‌آییم و اسلحه به دوش می‌اندازیم و می‌جنگیم؛ این یکی از کارهاست - جنگ هم که نداریم، ان‌شاءالله هم نداشته باشیم - اما کار همیشه‌گی، کار تولید علم، تولید سازندگی، خدمت‌رسانی، تلاش برای تأمین عدالت، تلاش برای حفظ عصمت و عفت عمومی، تلاش برای هدایت و ساختن دیگران و مقدم بر همه آنها، تلاش برای حفظ عصمت و سلامت نفس خود است. عزیزان من! خیلی مراقب خودتان باشید؛ «اتقوا الله». گفته‌اند که امام جمعه در هر نماز جمعه باید مردم را به تقوا و پرهیزگاری دعوت کند؛

این کار برای چیست؟ برای این است که راه زندگی - که همان صراط بین بهشت و جهنم است - راه لغزانی است، که دائم انسان باید جلوی پای خودش را نگاه کند؛ مراقب باشد؛ درست حرکت کند، که مبادا پای او بلغزد؛ این، حفظ تقواست؛ این، اساس کارهاست. این دو موضوع را در نظر داشته باشید و بدانید که این کشور به آن مقاصد خواهد رسید.^۱ ایمان و اخلاص از مهم‌ترین شاخصه‌های روحیه جهادی است. خداوند در آیات ۱۷۳ و ۱۷۴ سوره آل عمران و آیه ۵۴ سوره مائده و آیه ۱ سوره ممتحنه توفیق بر جهاد خالصانه و به‌دوراز هرگونه ترس از سرزنش‌کنندگان را جلوه فضل الهی دانسته که هرکسی بدون ایمان و اخلاص به روحیه جهادی دسترسی پیدا نمی‌کند.

فرهنگ جهادی که از نمودهای بارز فرهنگ عمومی و انقلابی است، گفتمانی است که ریشه در عزم ملی و مجاهدت دارد و مدیریت بر آن سازوکاری تازه می‌طلبد. در این سالها به لطف گفتمان اصیل انقلاب اسلامی جوانان متعهد فراوانی، تجربه‌اندوزی کرده و در عرصه مدیریت، رویکرد جهادی در پیش گرفته و گام‌های بلندی برداشته‌اند. اما آنچه برای تمام اهالی فرهنگ عیان است، اینکه این روحیه نه یک نظام فرهنگی - مدیریتی که یک رفتار فردی از سوی جوانان انقلابی بوده که نه به صورت نظام‌مند که به صورت سینه به سینه منتقل شده و الگوهای آن نه روش‌های قابل آموزش که گاه تقلید و تکرار تجربه‌های موفق بوده است.

«قلیل المؤمنه و کثیرالمعونه» ؛ «او دارای هزینه بسیار کم ولی بازده

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار اعضای بسیج و پرسنل اداره کل اطلاعات استان

بسیار زیاد در جامعه بود.» در حدیثی دیگر آمده است که امام علی علیه السلام هنگامی که در جنگ جمل به بالین جنازه زید بن سوهان آمد و در سوگ او جملاتی بیان کرد، فرمود: تو کسی بودی «دارای هزینه کم و بازده بسیار».^۱

فرهنگ جهادی فرهنگی است که تنها متکی به افراد جهادی نباشد، بلکه نظامی فرهنگی و گفتمانی مدیریتی همه اقدامات این عرصه را پایش و مدیریت کرده و انتقال تجارب موفق جهادی را به سادگی قابل آموزش و تعمیم سازد و در این عرصه جهادی که نتایج آن ایجاد روحیه جهادی در جامعه است، مسئولیت مدیران جهادی را پررنگ‌تر می‌نماید. فرهنگ جهادی روی دیگر سکه جهاد فرهنگی است که در حوزه فرهنگ قابل تحقق است و خروجی آن فرهنگی جهادی است که در سیاست و اقتصاد به ثمر می‌نشیند.

در دنیای امروز تثبیت و رشد جایگاه کشور نیاز به الگویی جدید و مؤثر دارد که فارغ از استفاده از مکتب‌های مدیریتی غربی نیاز به روشی بومی و با توجه به نیازهای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با الگوهای مبتنی بر فرهنگ اسلامی - ایرانی جهت رشد و اعتلا دارد. روند تحولات در کشور در چند سال گذشته مؤید لزوم تغییر گرایش نوع مدیریت به مدیریت جهادی در دوران حاضر است که بی‌شک استفاده از مدیریت جهادی در این بین می‌تواند بهترین و اصولی‌ترین نوع مدیریت باشد.

۱. ارشادالقلوب، ص ۱۱۵؛ کافی ج ۲، ص ۲۴۱؛ جامع‌الاحادیث، ج ۱۶، ص ۶۹۰.

۷-۹. منابع و مآخذ

۱. بیانات در دیدار اعضای خانواده و ستاد برگزاری یادواره شهید عبدالحسین برونسی، ۱۳۸۸/۱۲/۳
۲. خبر دیدار شهردار و اعضای شورای اسلامی شهر تهران با رهبر انقلاب، ۱۳۹۲/۱۰/۲۳
۳. بیانات در جلسه تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، ۱۳۹۲/۱۲/۲۰
۴. دیدار معلمان و اساتید دانشگاه‌های خراسان شمالی با رهبر انقلاب، ۱۳۹۳/۷/۲۰
۵. بیانات در دیدار نخبگان علمی و اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۸۷/۷/۳
۶. بیانات در دیدار جمعی از دانش‌آموزان و دانشجویان ۱۳۷۸/۸/۱۲
۷. بیانات در دیدار اعضای شورای عالی ویرایش زبان فارسی در صدا و سیما، ۱۳۷۰/۹/۱۸
۸. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار اعضای بسیج و پرسنل اداره کل اطلاعات استان همدان، ۱۳۸۳/۰۴/۱۶
۹. ارشادالقلوب، ص ۱۱۵؛ کافی ج ۲، ص ۲۴۱؛ جامع‌الاحادیث، ج ۱۶، ص ۶۹۰.

۸. جایگاه بسیج در دوران دفاع مقدس و پیش از آن

۸-۱. مقدمه

بسیج یک حرکت اجتماعی است که در هر جامع‌های با توجه به فرهنگ آن جامعه و به اشکال مختلفی در اثر شرایط خاص به وجود می‌آید. حتی در دوران صدر اسلام نیز به هنگام حمله کفار و منافقین علیه مسلمانان زمانی که فرمان تشکیل نیروی مبارز علیه آنها داده می‌شود مسلمانان داوطلبانه در مساجد گرد هم می‌آمدند تا توان خود را از نظر نیروی انسانی و تجهیزات نظامی برای مقابله با دشمنان اسلام بسیج کنند. امام خمینی (ره) در این رابطه چنین می‌فرماید: قضیه بسیج، همان مسئله‌ای است که در صدر اسلام بوده است این مسئله جدید نیست، در اسلام سابقه داشته است و چون مقصد ما اسلام است، باید هر جوانی یک نیرو باشد برای دفاع از اسلام و همه مردم و هر کسی در هر شغلی که هست مهیا باشد برای جلوگیری از کفر و هجوم بیگانگان. در طول تاریخ اسلام و ایران همواره دشمنان سعی کرده‌اند به اشکال مختلف از پیشرفت و ترقی مسلمانان جلوگیری کنند.

انقلاب اسلامی ایران که الهام گرفته از اسلام ناب محمدی ﷺ بوده از نخستین روزهای پیروزی با توطئه‌های گسترده و سازمان‌یافته دشمنان اسلام روبه‌رو گردید. عظمت اهداف انقلاب و گستردگی توطئه‌های دشمنان، ایجاب می‌کرد که برای حفظ و صیانت از انقلاب اسلامی و ارزش‌ها و اهداف آن در برابر شیخون ابرقدرت‌ها دفاع کند. بنابراین بعد از پیروزی انقلاب اسلامی درون اقشار میلیونی به طور خودجوش، حرکتی در جهت حفظ و حراست دستاوردهای انقلاب و پیروزی بزرگی که نصیب امت اسلامی شده بود، به وجود آمد.

۸-۲. تشکیل بسیج پس از پیروزی انقلاب اسلامی

در این رابطه پیدایش بسیج در دو مرحله قابل توجه است:

۱. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی شاهد حرکتی فرهنگی بودیم که به واقع در جهت حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی مان به شمار می‌آید و در این مسیر شاهد تشکیل ارگان‌ها و هسته‌های انقلابی نظیر سپاه، کمیته‌های انقلاب و غیره بودیم که نقش مردم در این حرکت و تلاش چشمگیر و مؤثر بود به نظر می‌رسد بعد از رشد این نهادها مردم به این فکر می‌افتند. که بایستی جهت کسب آمادگی در مقابله با دشمنان انقلاب آموزش‌های رزم نظامی را ببینند و طبیعتاً حرکتی به نام بسیج در پایگاه‌ها و مساجد به وجود می‌آید که آموزش‌هایی هم داده می‌شود.

۲. مرحله دوم مصادف است با تصرف جاسوسخانه آمریکا که با اشغال این لانه فساد توسط دانشجویان مسلمان پیرو خط امام شیطان بزرگ برای نجات خود از وضعیت موجود به توطئه‌هایی علیه جمهوری اسلامی دست زد؛ از جمله حمله نظامی به طبس، غافل از اینکه شن‌ها

مامور الهی شده و این توطئه را خشتی کردند یا مثلاً حصر اقتصادی که این توطئه هم خود عاملی شد برای حرکت هرچه بیشتر مردم در جهت خودکفایی جمهوری اسلامی ایران، ترور شخصیت‌های اسلامی، کودتا و حرکت‌های مذبحانه گروهک‌های چپ و راست؛ « الحمدالله الذی جعل اعداءنا من الحمقا » ؛ خدا را شکر که دشمنان ما را از احمق‌ها قرار داد و از حماقت آنها همین بس که سنت « لا یتغیر الهی اینست که صالحان و شایستگان وارثین اصلی زمین هستند ولی آنها غافلانه هر لحظه در پی تدارک حيله جدیدی بوده و هستند و امام همیشه در جهادمان با دید وسیع و پیامبرگونه‌شان به‌خوبی دریافته بودند که شیطان بزرگ بیکار نمی‌نشیند، لذا در ۵ آذرماه ۱۳۵۸ تشکیل ارتش ۲۰ میلیونی را صادر فرمودند. در این فرمان حرکت‌هایی را که به نام بسیج در جامعه مطرح بود تسریع نموده و انسجام بخشیدند و از آن تاریخ بود که مسئولین به این فکر افتادند که سازمانی به نیروهای موجود در جامعه بدهند و در پی فرمان امام امت، زن و مرد، پیر و جوان از نوجوان ۱۲ ساله تا پیر ۷۰ ساله عاشقانه فرمان رهبرشان را لبیک گفتند.

۸-۳. تعریف بسیج

بسیج به لحاظ لغوی به معنای سامان و اسباب ساز و سازمان جنگ، عزم و اراده، آماده سفر شدن و آماده‌ساختن نیروهای نظامی یک کشور برای جنگ می‌باشد.^۱

به نظر ما بسیج یک حرکت منظم و سازمان‌یافته اجتماعی است که

با توجه به فرهنگ هر جامعه و به اشکال مختلفی در اثر شرایط خاصی مانند جنگ، حوادث غیرمترقبه و حتی در زمان صلح و آرامش به صورت آماده باش به وجود می آید .

در جامعه ما نیز بسیج یک نهاد اجتماعی است، همانند خانواده که به صورت عضوی از ساخت و نظام اجتماعی جامعه به شمار می آید؛ نهادی که با هدف پاسداری از ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی به وجود آمده است و انحلال آن جز در صورت انحلال جامعه اسلامی قابل تصور نیست .

در اساسنامه بسیج مستضعفین، بسیج را به این صورت تعریف کرده‌اند: «بسیج نهادی است تحت فرماندهی مقام معظم رهبری که هدف آن نگرهبانی از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن و جهاد در راه خدا و گسترش حاکمیت قانون خدا در جهان طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران و تقویت کامل بنیه دفاعی از طریق همکاری با سایر نیروهای مسلح و همچنین کمک به مردم هنگام بروز بلا و حوادث غیرمترقبه می‌باشد.»^۱

۸-۴. هدف از تشکیل بسیج

آرمان والا و ایده بلند و هدف عالی انقلاب اسلامی ما را چنین می‌سزد که از چارچوب مرزهای ایران بگذرد و دروازه‌های ملل محروم و توده‌های مظلوم و مستضعف جهان را بگشاید و پیام آرامش‌بخش و رسالت انسانی و رهایی بخش خویش را به گوش جان آنها برساند و

۱. سپاه از دید قانون، ۱۳۶۲

زمینه‌های حکومت عدل الهی و جهانی امام عصر علیه السلام را آماده سازد. از این روی، بسیج تمامی نیروهای فعال و آمادگی جهت تحقق این آرمان ارزنده انسانی، امری ضروری و طبیعی به نظر می‌آید.

و از اینجا بود که امام خمینی (ره) این قلب تپنده انقلاب و پیام‌آور آزادی و کرامت و هویت اسلامی و انسانی این قرن جهت مبارزه همه‌جانبه با آمریکای جهانخوار که هر روز برای گسترش تجاوزات و سبقت خویش، چنگ و دندان نشان می‌دهد و در رویارویی با همه ابرقدرت‌های تجاوزگر و تیز، رشد انقلابی نهضت اسلامیمان روز ۵/۸/۵۸ را بسیج عمومی اعلام فرمودند و هدف از تشکیل بسیج را گفتند که مملکت اسلامی باید همه‌اش نظامی باشد و تعلیمات نظامی داشته باشد» در حالت کلی می‌توان گفت که هدف از تشکیل بسیج را قرآن بیان نموده و در سوره توبه آیه ۴۰ می‌فرماید: «انفروا خفاقا و ثقالا و جاهدوا باموالکم و انفسکم فی سبیل الله ذلکم خیر لکم ان کنتم تعلمون» ؛ با کیفیت مختلف حرکت کنید و کوچ کنید در حالی که با بار سبک هستید. مجهز باشید و جهاد کنید با مال و جانتان در راه خدا. یکی دیگر از اهداف تشکیل بسیج، را بازوی ولایت فقیه دانسته شده و تک تک اعضای بسیج را سلول‌های بافت ولایت فقیه می‌دانیم. به هر حال هدف از تشکیل بسیج را جذب آموزش، سازماندهی نیروهای مردمی دانسته و اصلی‌ترین مسئله بسیج، به‌کارگیری نیروهای مردمی در ماموریت‌های محوله با توجه به شرایط سنی بسیجیان اعم از دانش‌آموزی، دانشجویی، کارگری، کارمندی، عشایر و غیره می‌باشد. تشکیلات بسیج به علت ساخت مردمی از یک طرف و گستردگی آن از طرف دیگر باید طوری تنظیم شود که هم در زمان صلح و هم در زمان جنگ بتواند کارایی لازم

را داشته باشد.

۸-۵. اهمیت و ضرورت تشکیل بسیج

دفاع از مقدسات و ایدئولوژی اسلام ایجاب می‌کند که در مقابل خطراتی که آن را تهدید می‌کند به گونه‌ای منطقی و شیوهای صحیح با آن خطر برخورد کرد. امام خمینی (ره) در مورد اهمیت و ضرورت تشکیل بسیج فرمودند: «دفاع از اسلام و کشورهای اسلامی امری است که در مواقع خطر، تکلیف شرعی و الهی و ملی است و بر تمام قشرها و گروه‌ها واجب است».

همچنین اصل پیشگیری ایجاب می‌کند که امت اسلامی برای مقابله با هر گونه خطر احتمالی از سوی دشمنان اسلام در آماده‌باش کامل به سر برده و آمادگی دفاعی برای هرگونه خطری که اسلام را به مخاطره افکند را داشته باشند. فرمان صریح قرآن کریم در آیه شریفه «واعدوا لهم ما استطعتم من قوه» که برای ترسانیدن دشمنان خدا و اسلام و امت اسلامی آمده است دال بر صحت این ادعاست. از این‌روست که می‌بینیم در سفارشات اولیای اسلام نیز بر آماده‌بودن برای خطرات احتمالی بسیار تأکید شده است و از مسلمانان خواسته‌اند که در هنگام خواب وصیت‌نامه و شمشیر را در زیر سر قرار بدهند و این نیست جز فرمان آماده‌باش برای لقاءالله و همچنین برای دفاع از دین خدا، لذا سلاله نبوت، رهبر انقلاب اسلامی در این مورد خطاب به امت اسلامی فرموده‌اند: «مملکت اسلامی باید همه‌اش نظامی باشد و تعلیمات نظامی داشته باشد. یکی از ابواب فقه باب رمی است. باب تیراندازی است، آن وقت تیراندازی بوده حالا هم تیراندازی هست به یک طور دیگری». در اسلام با اینکه رهان،

یعنی یک چیزی را بگذارند برای چیزی که نظیر قماربازی می‌شود حرام است برای تیراندازی حرام نیست، برای اسب‌دوانی حرام نیست .
 سبق و رمایه یکی از مسائل فقه است برای اینکه همه افراد مستحب است که سواری یاد بگیرند. حالا اتومبیل سواری و رانندگی را یاد بگیرند. و برای همه است که تیراندازی را یاد بگیرند، فنون جنگی را یاد بگیرند. باید ملت ما جوان‌هایشان مجهز باشند به همین جهاز و علاوه بر جهاز دینی و ایمانی که دارند مجهز به جهازهای مادی و اسلامی هم باشند و یاد گرفته باشند. اینطور نباشد که یک تفنگی که دستشان آمد ندانند که با آن چه کنند. باید یاد بگیرند و یاد بدهند. جوان‌ها را یادشان بدهید همه جا. حضرت امام اضافه می‌کنند که باید اینطور شود که یک مملکتی بعد از چند سالی که ۲۰ میلیون جوان دارد ۲۰ میلیون تفنگدار داشته باشد و ۲۰ میلیون ارتشی داشته باشد»^۱.

۸-۶. اهمیت و ضرورت تشکیل بسیج در جمهوری اسلامی ایران

بعد از تسخیر انقلابی لانه جاسوسی آمریکا انتظار آن می‌رفت که از سوی دشمن شماره یک یعنی آمریکای جهانخوار توطئه‌ها و تحریک‌ها بر ضد این کشور انقلابی شدت یافته و با گسترش آنها زمینه را برای دخالت نظامی آماده نماید، تا با حمله مسلحانه به ایران و انقلاب اسلامی، رژیم مردمی جمهوری اسلامی را از پای درآورد، و حاکمیت طاغوت را دوباره برقرار سازد. بنابراین مشخص بود که در این جنگ جدید امت اسلام نمی‌تواند فقط و فقط از مشت خویش استفاده کرده و

به دفاع برخیزد، بلکه ضرورت مسلح شدن و آموزش نظامی دیدن برای همه مشخص بود و احساس می شد که اگر همه مردم وارد صحنه نشوند و با کیفیت و طرز کار سلاح‌ها آشنایی نداشته باشند نمی‌توانند این سلاح‌ها را علیه شیطان بزرگ به کار گیرند. از این‌رو تشکیل بسیج در تمام قشرها (دانش‌آموزی، دانشجویی، کارمند، کارگری، عشایری و...) به شکل وسیعی صورت گرفت و امام امت فرمان تاریخی تشکیل بسیج عمومی را صادر و در رابطه با ضرورت آن چنین فرمودند: « الان در رأس همه مسائل اسلامی ما قضیه مواجهه با آمریکاست. باید تمام تجهیزات ما به طرف این دشمن باشد. مبدا یک وقتی یک تبلیغات سویی بشود و نظرهای ما تشتت پیدا بکند و افکارمان افکار مختلف بشود... باید الان همه افکارها یک چیز باشد. چطور در آن وقتی که ما مواجهه با این قدرت شیطانی داخلی بودیم هیچ دیگر تشتتی در کار نبود. همه با هم یک فکر داشتید و الله اکبر می‌گفتید و مقابله با یک چنین قدرتی می‌کردید شما الان می‌دانید که مقابله ما با یک قدرتی است که قدرتش صدها برابر زیادتر از آن قدرت قبلی است. شما امروز یک چنین حالی دارید و مملکتان یک چنین حالی دارد. مملکت شما الان یک حالی دارد که اگر دیر بچنینیم برای همیشه تا آخر از بین رفته‌ایم. همه باید یکصدا باشند. سر و صدای امروز حفظ مقابله با آمریکاست... باید همه قوایمان را مجتمع کنیم برای نجات دادن این کشور باید اگر مسائلی برایمان پیش بیاید هرچه هم سخت باشد تحمل کنیم. باز هم من تکرار می‌کنم که بدانید شما با یک قدرتی مواجه هستید که اگر غفلت بشود مملکتتان از بین می‌رود، غفلت نباید بکنید غفلت نکردن به این است که همه قوا را و هرچه فریاد دارید بر سر آمریکا بکشید، هرچه تظاهرات بر

ضد آمریکا بکنید قوای خودتان را مجهز بکنید و تعلیمات پیدا کنید و به دوستانتان تعلیم بدهید»، که امام(ره) دقیقاً با فرمایشات پیامبرگونه خود ضرورت تشکیل بسیج را ترسیم نمودند.

۸-۷. بسیج رسانه

پس از شکل‌گیری بسیج اقشار و متخصصان به عنوان یکی از اصلی‌ترین راهبردهای سازمان بسیج مستضعفین با پیشنهاد جمعی از اهالی رسانه مقدمات تأسیس، راه‌اندازی و فعالیت بسیج رسانه در کشور فراهم گشت و از اواخر سال ۱۳۹۱ با ابلاغ ساختار و تشکیلات به صورت رسمی با اجتماع مؤثر جمعی از خبرنگاران و فعالان رسانه‌ای فعالیت خود را آغاز نمود.

بسیج رسانه سازمانی است با ماهیت انقلابی، فرهنگی، مدافع و مروج آرمان‌های امام خمینی(ره) و رهبر معظم انقلاب حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) برخوردار از نظامی منسجم، تعالی‌بخش، بصیرت‌آفرین و مهارت‌افزا، با مشارکت کلیه نیروهای مؤمن و متخصص عرصه رسانه‌ای با اهداف:

۱. کمک به تحقق جامعه اسلامی و رهنمودهای امام خمینی(ره) و رهبر معظم انقلاب حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)
۲. ظرفیت‌سازی در جامعه رسانه‌ای کشور برای جذب حداکثری و تحقق بسیج ده‌ها میلیونی.
۳. ایجاد انسجام و تقویت هویت جمعی بین اصحاب رسانه در راستای پاسداری از ارزش‌های انقلاب اسلامی و آزادی، حمایت از مستضعفان و نهضت‌های آزادی‌بخش جهان اسلام.

۴. کمک به تربیت و پرورش کادر تراز انقلاب اسلامی در جامعه رسانه‌ای کشور.

۵. در چارچوب وظایف و مأموریت‌های سازمان بسیج مستضعفین فعالیت می‌کند.

۸-۸. بسیج اساتید

سازمان بسیج اساتید دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی کشور به مثابه یکی از فرهیخته‌ترین نهادهای علمی و فرهنگی در ایران، برابندی از تعهد و اخلاص فرهنگ بسیج و دانش و تخصص اساتید برجسته و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های کشور است.

سازمان بسیج اساتید که سابقه فعالیت آن را باید در دوران دفاع مقدس جستجو نمود، در آغاز به صورت تشکل‌های خودجوش و به همت اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و اساتید متعهد و دوراندیش در سراسر کشور قدم به عرصه ظهور نهاد. این سازمان در بدو ظهور فعالیت خود را به طور مشترک با بسیج دانشجویی، از طریق تشکل هسته‌های خودجوش پی‌گرفته و در سال ۱۳۷۷ به دنبال برگزاری همایش بزرگداشت استاد شهید دکتر مصطفی چمران، در دانشگاه فردوسی مشهد به عنوان نهادهای فعال و ثمربخش، فعالیت‌های جدی خود را رسماً آغاز نمود. بازتاب فعالیت‌های بسیج اساتید در مراکز چون دانشگاه علم و صنعت تهران و به‌ویژه برگزاری همایش فوق‌الذکر در دانشگاه فردوسی مشهد، از چنان وسعت و بازدهی برخوردار بود که به زودی شرایط توسعه و ارتقای این نهاد ثمربخش را فراهم آورده و به لزوم تشکیل و فعالیت سازمان بسیج اساتید صحنه نهاد. مهم‌ترین انگیزه برای ایجاد

تحولات سازنده و گسترش فعالیت‌های بسیج اساتید، پیام امیدبخش رهبر معظم انقلاب اسلامی در تأیید فعالیت‌های سازمان بسیج اساتید دانشگاه‌های کشور بود که متعاقب ارسال گزارش‌های مربوط به همایش بزرگداشت شهید چمران به دفتر مقام معظم رهبری از سوی رهبر فرزانه انقلاب عنوان گردید: از تلاش با ارزش شما در ایجاد و تشکیل بسیج استادان خرسند و متشکرم. ان شاءالله موفق و مؤید باشید؛ امید است در تحقق رسالت بزرگ امروز دانشگاهیان، سهم وافری داشته باشید. توفیق شما را از خداوند خواستارم.

حمایت معنوی رهبر معظم انقلاب از فعالیت بسیج اساتید دانشگاه فردوسی، موجب امید و انگیزش دیگر مراکز آموزش عالی از جمله دانشگاه علم و صنعت تهران شده و سبب شد تا پس از ارسال گزارش فعالیت‌های خود و کسب فیض از رهنمودهای ثمربخش معظم‌له در باب جریان‌شناسی و دین‌شناسی، تأییدات رهبر فرزانه را به مطلعی برای گسترش فعالیت‌های خویش بدل کنند.

در سال ۱۳۷۸ به موجب تهیه آئین‌نامه مربوطه از انسجام بیشتری برخوردار شد و به تدریج در طول جلسات متعدد کارشناسی، اساسنامه‌ای درخور، توسط اساتید تدوین گردید. (سرانجام تلاش‌ها و پیگیری‌های اساتید بسیجی موجب شد تا نیروی مقاومت بسیج طی ابلاغی‌های بسیج اساتید را به عنوان رده‌های مستقل معرفی نموده و جهت حمایت بیشتر، سازمان بسیج اساتید را رسماً از بسیج دانشجویی مستقل نماید.)

در پی ادامه پیگیری‌های اساتید بسیجی در دانشگاه‌ها برای ارتقای جایگاه بسیج اساتید، شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۱۳۸۰/۹/۲۷

آئین‌نامه تشکیل بسیج اساتید را به تصویب رسانده و در دی‌ماه همان سال توسط ریاست محترم جمهوری، به وزارتخانه مربوطه ابلاغ گردید. فعالیت بسیج اساتید و تحولات پر خیر و ثمر در گستره اقدامات این نهاد، بستر مناسبی را برای برنامه‌ریزی، تجهیز و توسعه فعالیت‌های دفاتر بسیج اساتید فراهم آورده و امکان گسترش فرهنگ بسیجی و اشاعه دیدگاه‌های دلسوزانه و متعهدانه بسیج اساتید را از طریق استادان و دست‌اندرکاران عرصه علم و آموزش میسر نمود. بدین ترتیب اقدامات شایسته بسیج اساتید در ابعاد مختلف فرهنگی و پژوهشی به سمت بسط و توسعه پیش رفته و طی سال‌های خدمت، افتخارات عظیمی را نصیب اساتید بسیجی در تمام مراکز استانها و اغلب دانشگاه‌های کشور نموده است.

سازمان بسیج اساتید و دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی عالی و پژوهشی کشور، فعالیت‌های چند جانبه فرهنگی - پژوهشی خود را بر مبنای اهداف والای نظام مقدس جمهوری اسلامی و نیات معمار کبیر انقلاب، امام راحل (ره) و مقام معظم رهبری طرح‌ریزی نموده و به اجرا درمی‌آورد. این آرمان‌های پر خیر و برکت را می‌توان اهداف ارزشمندی چون علمی‌شدن وحدت حوزه و دانشگاه، تولید علم و نهضت نرم‌افزاری، آزاداندیشی دینی و ارتقای توان و بنیه علمی و فرهنگی اساتید دانشگاه‌های کشور در نظر آورد که بی‌گمان مقصود از این همه دفاع از دستاوردهای انقلاب اسلامی و حضور فعال و ثمربخش در عرصه‌های علمی و مدیریتی کشور است.^۱

۸-۹. بسیج کارکنان

بسیج کارکنان عبارت است از نهادی مردمی، متشکل از کارکنان دولت به عنوان بخشی از ساختار کلان نیروی مقاومت بسیج که به منظور حراست و حمایت از ارزش‌های اسلام و انقلاب اسلامی و کیان جمهوری اسلامی ایران و تحقق اهداف ارتش بیست میلیونی در محدوده دستگاه‌های دولتی به امر جذب، آموزش و سازماندهی نیروهای داوطلب و توسعه و ترویج فرهنگ بسیجی اقدام می‌نماید.

نظر مقام معظم رهبری درباره جایگاه بسیج

۸-۹-۱. تقویت مجموعه بسیج با مراقبت از خود در درجه اول

تقویت بسیج، هرچه خالص‌تر کردن و معنوی‌تر کردن عناصر بسیجی، توسعه فعالیت‌های بسیجی به همه مناطق زندگی، جزو کارهای اساسی است که مجموعه دست‌اندرکاران بسیج و مرتب‌ترین و فعالان در آن باید دنبال کنند. از خود شروع کردن هم که دستور اسلام به ما هست؛ همه ما در همه سطوح باید اول از خودمان شروع کنیم. «من نصب نفسه للناس اماما فليبدأ بتعليم نفسه قبل تعليم غيره». در همه سطوح همین جور است. از خودمان باید شروع کنیم؛ این را ما در بسیج جا بیندازیم.

همین بحث سبک زندگی و اسلوب زندگی به حسب نظر اسلام، این در داخل بسیج می‌تواند یک معیار برای خودشناسی باشد. بحث این نیست که دستگاه‌های برتر و بالاتر بیایند ما را عیار بزنند، ببینند چه جوری است، بحث این است که خودمان، خودمان را عیارسنجی کنیم. رفتار ما در محیط کار چگونه است؟ رفتار ما با همسر و فرزند چگونه است؟ رفتار ما در محیط زندگی و محیط اجتماعی چگونه است؟ رفتار

ما با زبردست چگونه است؟ با کسی که بالادست ماست، رفتار ما چگونه است؟ رفتار ما با دوست چگونه است؟ با دشمن چگونه است؟ اینها همه در اسلام اندازه و معیار دارد. خودمان را بسنجیم. این می‌شود عیار خویش را سنجیدن، خود را درست شناختن. اگر از اینجا شروع کردیم، بنیان زندگی ما، بنیان کار ما در همه بخش‌ها، به‌خصوص در بسیج، که حالا محل بحث ماست، تقویت خواهد شد.^۱

۸-۹-۲. حلم و بردباری مالک اشتر در مقابل تمسخر یک جوان

من دعوت می‌کنم بسیجیان عزیز را به اخلاق. اخلاق یعنی چه؟ یعنی حلم و بردباری، صبر و مقاومت، صدق و صفا، شجاعت و فداکاری، طهارت و پاک‌دامنی. بسیجی‌ها برای این‌که اجزای این بنای استوار همچنان مستحکم بماند به این احتیاج دارند. اگر بخواهید این بنای رفیع همین‌طور مستحکم مثل دژ پایدار و استواری درمقابل دشمنان قرار بگیرد، باید این رعایت‌ها را بکنید؛ بردباری نشان بدهید، صبر نشان بدهید، اخلاق نشان بدهید، طهارت نشان بدهید، الگوهای بزرگ صدر اسلام را درنظر بیاورید. ما باید از تکبر دوری کنیم، از تفرعن دوری کنیم. مالک‌اشتر با آن مقام، با آن شجاعت، با آن جایگاهی که نزد امیرالمؤمنین داشت، در کوچه حرکت می‌کرد، یک پسر بچه‌ای او را شناخت، مسخره‌اش کرد، شاید سنگ‌ریزه‌ای به طرفش پرتاب کرد؛ مثلاً دید یک آدمی دارد می‌رود، بنا کرد مسخره کردن؛ بعد مالک‌اشتر رد شد، افرادی که آن منظره را دیدند، به پسرک گفتند: فهمیدی چه کار کردی، فهمیدی چه کسی را مسخره کردی؟ پسر بچه نمی‌شناخت مالک اشتر را،

۱. بیانات در دیدار جمعی از بسیجیان و فعالان طرح «صالحین» ۱۳۹۱/۹/۱

گفت نه؛ گفتند این مالک‌اشتر بود؛ پسریچه دستپاچه شد؛ حالا خودش تنها یا خودش و پدرش مثلاً یا دوستانش دوان دوان آمدند که یک‌جوری عذرخواهی کنند که برایشان مایه دردسر نشود؛ دنبال مالک‌اشتر راه افتادند، دیدند به مسجد آمده، دارد نماز می‌خواند؛ رفتند جلو و بنا کردند عذرخواهی کردن؛ مالک‌اشتر گفت من آمدم مسجد برای این‌که نماز بخوانم، دعا کنم که خدای متعال خطای این جوان را ببخشد! ببینید، این دلسوزی، این احساس مسئولیت، این حلم، این بزرگواری، اینها است. من و شما هم باید همینها را یاد بگیریم.^۱

۸-۹-۳. پایه اصلی کار بسیجی، اخلاص است

پایه اصلی کار بسیجی، اخلاص است. «گمنام»، از جمله تعبیرات امام است: «مکتب شاهدان و شهیدان گمنام». گمنام یعنی دنبال نام و نشان نبودن. گفت: «در کیش ما تجرد عنقا تمام نیست/در قید نام ماند اگر از نشان گذشت». برای خدا کار کردند، که این ناشی است از روحیه اعتماد به خدا؛ می‌دانیم که پیش خدای متعال ضایع نمی‌شود. شما در خلوت عبادت می‌کنید، با خدا حرف می‌زنید، کسی هم نمی‌فهمد؛ خاطرتان هم جمع است که خدا دارد می‌بیند، این عبادت را محسوب می‌کند؛ کرام‌الکاتبین الهی نمی‌گذارند این عبادت شما مثل عملی که انجام نشده، بماند؛ نه، تحقق پیدا کرده، این را یادداشت می‌کنند؛ آن وقت «فمن يعمل مثقال ذره خیرا یره»؛ همین را می‌بینید. عین همین در فعالیت‌های اجتماعی است. شما یک حرکتی را انجام می‌دهید برای خدا، یک اقدامی را می‌کنید برای خدا، یک تصمیمی را می‌گیرید برای خدا، هیچ کس هم

۱. بیانات در دیدار اعضای مجمع عالی بسیج مستضعفین، ۱۳۹۳/۹/۶

نمی‌فهمد؛ برای این تصمیم، پیش هیچ کس هم تفاخر نمی‌کنید؛ این را خدای متعال می‌فهمد، میداند، می‌نویسد. به خدای متعال اعتماد دارید، به خدای متعال حسن ظن دارید. حالا گیرم دیگران نفهمیدند. مگر دیگران چقدر به ما مزد می‌دهند؟ در مقابل مزد الهی، این مزدهای دنیوی مگر چقدر است؟ بسیجی اینجوری فکر می‌کند؛ لذاست که اخلاص به خرج می‌دهد، مخلصاً لِّهُ کار را انجام می‌دهد. اخلاص، یکی از خصوصیات است.^۱

۸-۹-۴. پایبندی بسیج به مقررات

یکی از چیزهایی هم که من لازم است عرض کنم، این است که بسیج با همین خصوصیتی که گفته شد، پایبند به قوانین و مقررات و ارزشهایی است که در قالب نظام مجسم شدند. ابتکار باید به وجود بیاید، نوآوری باید به وجود بیاید، اما بی‌انضباطی نه. یک عده‌ای اشتباه می‌کنند؛ خیال می‌کنند بسیجی یعنی کسی که پابند به مقررات نیست، پابند به قوانین نیست، پابند به ضوابط مستقر در جامعه نیست؛ نخیر، این اشتباه است، این خطاست. البته اگر چنانچه هویت کلی بسیج که گاهی در مجموعه نظام خودش را نشان می‌دهد - یعنی شامل رهبری و مجموعه قانونگذار و اینها - ببیند یک ضابطه‌های مانع است، آن ضابطه را عوض می‌کند. ضابطه را عوض می‌کند، نه این‌که بی‌ضابطگی و بی‌انضباطی به خرج بدهد. از دوره جنگ، در زبان بعضی‌ها بود که بسیج بی‌هوا حرکت می‌کند - می‌گفتند بسیج بی‌ترمز - علت هم این بود که در میدان‌های جنگ، در عرصه‌های نبرد، بسیجی‌ها همین طور هی پا به

۱. بیانات در دیدار بسیجیان استان کرمانشاه، ۱۳۹۰/۷/۲۲

زمین می‌کوبیدند، اصرار داشتند که حمله انجام بگیرد؛ می‌خواستند زودتر تهاجم کنند. آن روحیه هیجان و نشاط جوانی، آنها را به سمت میدان‌ها می‌کشاند. خب، فرمانده‌ها همه جا مصلحت نمی‌دانستند؛ نگه می‌داشتند. یک نوع کشمکش اینجوری همیشه در بخش‌های مختلف جبهه‌های نبرد وجود داشت. می‌گفتند بسیج بی‌ترمز است. این به این معنا نیست که بسیج بی‌انضباط است، یا باید بی‌انضباط باشد، یا بی‌انضباطی یک ارزش است؛ ابداً. خود نفس انضباط، منضبط‌بودن، منظم‌بودن، یک ارزش است. امیرالمؤمنین علیه السلام به فرزنداناش وصیت می‌کند: «اوصیکم بتقوی‌الله و نظم امرکم»؛ کارتان را منظم داشته باشید، نظم داشته باشید. اگر نظم از بین رفت، اگر این آهنگِ درست از بین رفت، ناهنجاری به وجود می‌آید؛ در همه جا همین‌جور است. نظم است که زمینه برای موفقیت فراهم می‌کند. یک نیروی نظامی هم اگر نظم نداشته باشد، به کلی بی‌فایده می‌شود^۱.

۸-۹-۵. تأثیر داشتن اخلاص و بصیرت در یکدیگر

عزیزان بسیجی این را قدر بدانند و ارکان بسیجی بودن را در خودشان تقویت کنند. بسیجی بودن ارکانی دارد. همه ما باید این ارکان را روزبه‌روز در خودمان تقویت کنیم جوانان عزیز! بارها گفتیم که در درجه اول، روحیه اخلاص و روحیه بصیرت است. این اخلاص و بصیرت روی هم اثر می‌گذارند. هرچه بصیرت شما بیشتر باشد، شما را به اخلاص عمل نزدیک‌تر می‌کند. هرچه مخلصانه‌تر عمل کنید، خدای متعال بصیرت شما را بیشتر می‌کند. «اللّٰهُ وَلِیُّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا یُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمٰتِ اِلَی التُّوْرِ»؛ خدا ولی شماست. هرچه به خدا نزدیک‌تر شوید، بصیرت شما

۱. بیانات در دیدار بسیجیان استان کرمانشاه، ۱۳۹۰/۷/۲۲

بیشتر خواهد شد و حقایق را بیشتر می‌بینید. نور که بود، انسان می‌تواند واقعیات و حقایق را مشاهده کند. وقتی نور نباشد، انسان واقعیات را هم نمی‌تواند ببیند؛ «وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمَاتُ يَخْرُجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ». وقتی طغیان جلوی چشم انسان را بگیرد، وقتی هواهای نفس - که طاغوت حقیقی‌اند و در وجود خود ما بدتر از فرعونند - جلوی چشم ما را بگیرند، وقتی جاه‌طلبی‌ها و حسادت‌ها و دنیاطلبی‌ها و هوی‌پرستی‌ها و شهوترانی‌ها جلوی چشم ما را بگیرند، واقعیات را هم نمی‌توانیم مشاهده کنیم.

دیدید بعضی‌ها نتوانستند واقعیاتِ جلوی چشم را ببینند، نتوانستند تشخیص بدهند. در فتنه طراحی شده پیچیده سال ۸۸ حقایقِ جلوی چشم مردم بود؛ نگذاشتند یک عده‌ای این حقایق را ببینند، بفهمند؛ ندیدند، نفهمیدند.^۱

۸-۹-۶. شاخص نبودن اشخاص برای شناسایی حق

آنچه راه را مشخص می‌کند، بصیرت است. این سردار محترم و گرامی [سردار جباری، فرمانده سپاه علی بن ابی طالب قم] خیلی درست گفتند که بسیجیان در قبال پیچیدگی اوضاع توانسته‌اند در ذهن خود و فکر خود و شخصیت خود پیچیدگی ایجاد کنند و بشناسند؛ قضایای سال ۸۸ این را نشان داد. ممکن بود خیلی‌ها اشتباه کنند و خیلی‌ها هم اشتباه کردند؛ اگرچه اکثر آن کسانی که اشتباه کرده بودند، به فاصله کمی اشتباه را تصحیح کردند؛ اما حرکت عظیم بسیج، این شاخص بصیرت و این پرچم بصیرت را برای خود حفظ کرد؛ اشتباه نکرد؛ همان طور که

۱. بیانات در جمع ۱۱۰ هزار بسیجی در روز عید غدیر، ۱۳۸۹/۹/۴

امیرالمؤمنین علیه السلام فرموده بود: «لا يعرف الحقَّ بالرجال»؛ با چهره‌ها نمی‌شود حق را تشخیص داد. یک چهره موجه محترم است، مورد قبول است، مورد تکریم است؛ اما او نمی‌تواند شاخص حق باشد. گاهی چهره موجهی مثل بعضی از صحابه پیغمبر راه را عوضی می‌روند، اشتباه می‌کنند. باید حق را شناخت، باید راه را تشخیص داد تا بفهمیم این شخص حق است یا باطل. هر که از این راه رفت، حق است؛ هر که از راه حق نرفت، مردود است. حق را باید شناخت. جماعت جوان مؤمن گردآمده در زیر سقف بسیج و پرچم بسیج، این بصیرت را نشان دادند؛ نشان دادند بابصیرتند. بصیرت، عنصر اول است. در آینده هم باید همین جور باشد. قدرت تحلیل باید پیدا کرد، قدرت تشخیص را باید پیدا کرد. امام - کسی که پدر همه این جریان بود. حق حیات به گردن جامعه و این حرکت عظیم داشت - فرمودند: اگر من از اسلام جدا شوم، مردم از من رو برخواهند گرداند. شاخص، اسلام است؛ شاخص، اشخاص نیستند؛ این حرف امام (ره) است. او به ما یاد داد که راه را تشخیص بدهیم، حرکت صحیح را تشخیص بدهیم، نقشه دشمن را بفهمیم بخوانیم تا بتوانیم بفهمیم کدام کار در جهت دشمن و در خط دشمن است و کدام کار در ضد اوست. پس بصیرت، عنصر اول است. بصیرت را نباید فراموش کرد^۱.

۸-۱۰. منابع و مآخذ

۱. لغت‌نامه دهخدا، ۱۳۷۲
۲. سپاه از دید قانون، ۱۳۶۲
۳. نشریه پیام انقلاب، شماره ۷۲
۴. بیانات در دیدار جمعی از بسیجیان و فعالان طرح صالحین،
۱۳۹۱/۹/۱
۵. بیانات در دیدار اعضای مجمع عالی بسیج مستضعفین، ۱۳۹۳/۹/۶
۶. بیانات در دیدار بسیجیان استان کرمانشاه، ۱۳۹۰/۷/۲۲
۷. بیانات در جمع ۱۱۰ هزار بسیجی در روز عید غدیر، ۱۳۸۹/۹/۴
۸. بیانات در دیدار بسیجیان استان قم، ۱۳۸۹۹/۸/۲